

De vastatione armeniorum	xcviij.
De erroribus ipsorum	xcviij.
De quibusdam sancti francisci documentis & scientie illius puritate	xcix.
Qualiter etiam absentia cognoscebat spiritum reuelante	c.
De abstinentia eius & vera humilitate	cj.
De magnanimitate et fiducia eiusdem	cij.
Qualiter volucris predicauit	cij.
De et auibus et bestiis ac piscibus et elementis imperauit	ciiij.
De illas precipue catervas amabat que figuram christi preferunt ut oues et agnos	cx.
De christi nomine etiam in vermibus & in cedulis & maxime in pauperibus honorabat	cxj.
De miraculis gestorum eiusdem	cxij.
De orationibus eius assidue et obedientia in domino	cxij.
Qualiter in eius corpore apparuerunt stigmata passionis dominice	cix.
De virtute orationum beati domini in animabus conuertendis	cx.
De moribus eiusdem precipuis	cxj.
Qualiter spacium diei & noctis impendebat deo & proximis	cxij.
De felici transitu eiusdem	cxij.
De reuelatione gloriosi transitus eius facta quibusdam fratribus	cxiiij.
De eleuatione sacri corporis eius	cxv.
De mortuis per eum in hungaria suscitatis	cxvj.
Adhuc de eodem	cxvij.
De ceteris eius miraculis ibidem exhibitis	cxvij.
De miraculis eius ostensis in lombardia	cxix.
De his que facta sunt in sicilia	cxix.
De infirmitatibus beati francisci quas passus est ante mortem	cxix.
De felici obitu eiusdem	cxix.
De confirmatione trium ordinum per papam gregorium	cxiiij.
De obitu quorundam virorum illustrium in regno francorum	cxiiij.
De aduentu regis hierusalensis in franciam & obitu regis philippi	cxv.
De reditu regni francorum ad stirpem karoli	cxvj.
De itinere regis ludouici contra pictauenses & de simulato comite baldouino	cxvij.
De captione auignionis per regem ludouicum	cxvij.
De obitu ludouici regis et coronacione filii eius eiusdem nominis & transitu pape hononii	cxix.
De dissensione baronum francie a rege ludouico iunior	cxix.
De conuersione sancti anthonii ad ordinem fratrum minorum	cxix.
De predicacionis gratia sibi diuinitus collata	cxix.
De felici transitu eiusdem	cxix.
De ipsius exequiis	cxix.
De canonizacione ipsius & miraculis	cxix.
De sancta elizabeth	cxix.
De dispersione scholarum pisensium & quibusdam alijs	cxix.
De itinere transmarino sub ducatu regis nauarrie & discordia inter fridericum & papam gregorium	cxix.
De tyrannide papae iohannis et in turcos debachacione	cxix.
De ipsius ac suorum destructione	cxl.
De longa turcorum a tartaris impugnacione	cxli.
De nobilitate et magnitudine regni turquie	cxli.
De opulencia eiusdem	cxli.
De magnatibus subiectis eius dominio	cxli.

De soldano ibidem constituto per francos	cxlv.
De probitate francorum contra tartaros	cxlv.
De destructione quorundam turquie ciuitatum	cxlv.
De itinere ludouici regis in pictauiam contra eum in marchie ac regem anglie	cxlv.
De vastatione polonie et hungarie per batho ducem tartarorum	cxlix.
De vastatione regni turcorum	cl.
De coterino qui postea se voluit erigere in soldanum	clj.
De initio pontificatus innocentii quarti. et quibusdam incidentibus illius temporis	clj.
De impio friderico imperatoris secundi. et de expulsionem othonis imperatoris.	clj.

Thone igitur ut supius dictum est. auctoritate innocentii pape qui eum creauerat reprobato. & ipse collati potestate priuato. barones alemanie philippi regis francorum consilio mediante. fridericum henrici quondam imperatoris filium ele-

gerunt unanimiter in imperatorem. rogantes papam ut eius confirmaret electionem. Qui licet satis vellet. quia tamen ecclesia romana semper grauitate & maturitate in nouis rebus obseruare consuevit. dissimulabat et quia progeniem illam non amabat. Idcirco itaque fridericus imperator huius nominis secundus. cepit anno domini M. cxi. Mundi vero quinquagesimo. elxiiij. videlicet post tres annos a morte philippi. & imperauit annis. xxxiiij. Sicque de consilio regis francorum a baronibus vocatus romam venit. & a romanis honorifice susceptus fuit. Ante discedens per mare venit in nuyam. et ibi quoque cum gaudio maximo et honore susceptus est. adiuantibus bonifacio marchione montis ferrati. et ciuibus papientibus. et cremonesibus. & omnibus fere lombardie ciuitatibus. Transiens quoque et alpes intrauit alemaniam et venit ostentiam. Cuius aduentum sciens otho. sequebatur eum cum. cc. militibus. iamque promiserat famulos et equos suos. in eandem urbem ipsa die venturum. Itaque cum iam ab urbe per tres leugas distaret otho cum suis viriliter repulsus est. Dicitur tamen quod si fridericus per tres horas moram fecisset. alemaniam nunquam intrasset. Otho ergo a ostentibus sic repulsus. accessit basach. a quo etiam quia theutonici ciues illi. opidi otumelibus et iniurijs afficiebant. eorumque filias et uxores violabant. non minore dedecore quam a ostentibus est impulsus. Fridericus autem ab hispanis tanquam ab alijs impijs baronibus est receptus. Eodem anno celebratum est colloquium apud vallē coloris. mediante methensi episcopo. inter fridericum imperatorem. et philippum regem francorum. Cui tamen non interfuit ipse rex. sed ludouicus filius eius cum regni magnatibus. Percusserunt autem inter se sedus amicitie perpetuum. sicut fuerat inter predecessores eorum. Eodem anno rex philippus totum pisum in circuitu circūsepsit. Et licet de iure scripto propter publicum regni commodum in alieno fūdo posset erigere muros atque solata. ipse tamen iuri preferens equitatem. ea que per hoc incurrebant homines. de proprio fisco openfabat dāna.

II. De memilini regis. et albigensium destructione. Ex autem quidam saracenus nomine memilinus. id est rex regum. exercitum collecto pagano rum infinito. fines hispanie aggressus. et in supbia magna contra christianos loquens. obtulit eis bellum. Qui pugnantes contra eum in fide et nomine christi

vicerunt illū. vbi fuerūt viri fortes de regno francorum. et miles pbatissim⁹ rex aragonum. Qui etiā in signū victorie. romā misit lanceā et vexillū mēmilim. et adhuc in ecclesia beati petri posita est in loco eminenti. Eodē anno lauallū a nostris obsideretur. et innumera multitudo nostrorum iuxta castrum quod dicitur mons gaudij trucidat. Globum autē igneū sup eorū corpa celitus descēdere multū tūc vidēt. Epi vō et abbates cōueniūt et cimiteriū dedicato sepeliūt corpa mortuorū. Capiēq; lauallū Obsidet autē pennesen agenois castrū inexpugnabile. et post longam obsidionē custodes castrī saluis reb⁹ et corpibus castrū reddūt. Milites. lxxiij. in castrō reperi. suspēdio pūmūt. Rogus extruitur datur optō. et multi malūt oburi q; deserere pūaz sectam. Cohortantes em se mutuo. stinuo rogam intrans. Domia castrī grauida que de fratre vel filio se cōcepisse dicit. in puerū pūciē. et acruis lapidum sup eam pūnus cumulat. Apud lemonicas quedā matrona nobilis moriē. et sudario inuoluta reseruat. Et dū exequie prepanē. resurgens de morte. dicit beatā magdalenā sibi labia tetigisse. et se statim spm resuplisse. In festo vero eiusde; festina venit vijeliacū cum sudario. et multis testibus sue mortis. .III. **De recessu reginaldi comitis bolonie a regno francie.**

Anno domini. M. ccxij. reginald⁹ de dono martio. comes bolonie. diruit quandā forticiā quā philipp⁹ beluacensis episcop⁹ cognatus regis. in pago beluacēsi exerat. pro eo q; videbat damna facere terre comitis clauicētis que cognata ipsius erat. Ob hoc idē episcop⁹ quā dā aliā diruit munitiunculā. in foresta te halmes. a dicto coite de nouo fundatā. unde orta est discordia inter ipsū comitē ex vna parte. & prefatū ep̄m ac nepotes eius filios roberti comitis drcaruz ex altera. Eratq; comes ipse bolonie regis suspectus non ppter hanc guerrā tm. sed quia castrū inexpugnabile mortoniū dictū. in osinio batannie minoris et neustrie hominib⁹ armatis et victualib⁹ muniterat. Et insup etiam quia nuncios suos in regni pxiudiciū ad othonē impatorē et ad iohānē regēz vt dicebatur mittebat. Petijt ergo ab eo rex. vt ei munitōnes suas traderet. quas cum ei cōtra ius et osuetudinē patrie denegasset. cōgregato exercitū. rex ad predictū castrū accessit. ipsumq; pref. spe; infra triduū expugnās. quarto die p vim cepit. & eo fidelibus suis munito. inde acies in bolonie partes direxit. Videns autē comes fortitudinē regis cui resistere non poterat. totū bolonie comitatū omiaq; castella ludouico regis filio dimisit. a quo totū illud feudaliē tenebat. Rex vero iam totū comitatū mortoniū et domni martini. et albemarue et insulā bonā. & domni frontē. omiaq; illis appēdentiā occupauerat. que omnia idē comes tam dono q; regis potentia possederat. Sic ergo comes a toto regno recedens. ad comitē barzi cognatum suū accessit. et apud eum mansit. .III.

De morib⁹ eiusde; coitis. et ei⁹ federe cū rge aglie
In eo quidē comite nōnulla erāt laudabilia. s; plura etiā laudī oteraria. nam ecclesias depmēs fere semp excōmunicat⁹ erat. viduas & orphānos depauperabat. sed et vicinos suos nobiles odio psequens eorū municipia destruebat. accepta quidē a rege philippo licētia. qui eum olim multū diligebat. Et licet vxorē haberet nobilissimā cui⁹ gratia bolonie comitatū obtinebat. & cui⁹ filia re

gis philippi filio nupta erat. spretis tamen eius amplexibus cum alijs mulierib⁹ scortis. etiā ocubim; publice circūducebat. Cum autē excōmunicat⁹ eēt ad excōmunicatos se trāstulit. et ofederat⁹ est in patozi othoni. ac iohanni anglozū regi. Hos enim papa excōmunicauerat. othonem quidē. quia beati petri patrimoniū occupabat. Iohannem vero qā stephanū opiniois sancte virū. canuariensē archiepiscopū ab ipso papa ofecratū ad sedē suam accedere non sinebat. Quinetiam omnes ep̄os a regno suo eiecerat. omnesq; res ecclesiarū & bñficia monachorū fisco applicuerat. atq; in vsus p̄prios iaz per trienniū ouertebat. Idē aut archiep̄sul & alij episcopi in regno francorū exulabāt. a rege philippo liberalitē recepti. Idem aut comes ante ofederationem predictā per nūcios petebat absolute restitutionem terre sue. sed rex offerebat ei t mō sub additione. videlicet si stare vellet iudicō regalis aule. Anno pnotato niuernis cathedralis ecclesia cōflagrat. Raimund⁹ comes tholosan⁹ hereticus iudicatur. et sup hoc odemnatur. .V. **De p̄p̄atione itineris philippi regis in angliam. et de crucisignatione puerozum.**

Eodem anno rex philippus cōciliū suessio nis ouocauit. cui cum regni p̄cibus etiā brabancie dux interfuit. ei⁹q; rex ibidē filiā suā iuuenulā noie mariā philippi comitis mauricij relictā desponsauit. Ibidē quoq; de transfretando in angliā tractatū fuit. Placuitq; baronib⁹ sermo. & sponsonderūt q; psonalitē transfretarēt cum rege philippo. Causa vero que regem ipsū ad transfretandū in angliā mouebat hec erat. ut ep̄os in regno suo exulātes ecclesijs suis restitueret. ibiq; diuinū officiū quod iam per septēniū in tota angliā cessauerat. renouari faceret. et vt regem ipsūz iohannē qui nepotē suū arcturū occiderat. qui & plurimos puulos obsides suspenderat & innumera flagicia ppetrauerat. vl pene odigne subijceret. vl a regno p̄orsus expellens s; in interpretationē agnomimis sui sine terza efficeret. Solusq; ferzand⁹ comes flandrensis suū regi philippo negauit auxiliū nisi prius ei duo castella redderet. que ludouicus filius eius tenebat. s. ariam & sanctū audomarum. Rex aut obtulit ei scambiū ad estimatōnem iustaz eorundē castrorū. At ferzandus hac cōpensatione non accepta recessit. quia iam regi iohanni mediā te comite bolonienē ofederatus erat. vt tūc pmo apparuit. Anno quoq; p̄notato parui pueri vsq; ad. xx. circiter milia vt estimatū est cruce signati sunt. ac per legiones ad diuersos maris portus. videlicet massiliā et brundisiū puenientes manes et vacui redierūt. Ferebatur aut q; vetul⁹ de monte qui arfacidas a puericia nutrire cōsueuerat. duos clericos cismarinos i carcere detinuerat. nec vnq; eos dimittere voluit. donec ab eis vt regni frācie pueros sibi adducerent. firmā pmissione; accepit. Ab his ergo estimabant p̄dicti pueri quibusdā falsis rumorib⁹ visionū atq; pmissionib⁹ ad se cruce signandos illecti. Eodē anno fit vent⁹ maxim⁹. & anno seqnti vero magnus fit terremotus. Minos quoq; a curia sua fugat rex philippus dans exēplū alijs p̄ncipibus. .VI. **De recōciliatione rigeburgis regine. & itinere philippi regis vsq; in flandriā**

Anno domini. M. ccxiii. nauigio ad eundū in angliā iam pato. rex philippus rigeburgem vxorē suā a qua iam per annos. xvi. et aplius

tissenserat in gratia recepit. ex quo fr̄acorū p̄p̄is plurimū exultauit. Venit itaq; rex cū exercitu suo boloniā. & ibi p̄ dies aliquot naues hoiesq; suos hinc & inde venientes expectans. trāsiuit vsq; graueringas villam opulētā in finibus flandrie supra mare litam. ad quā tota classis eius secuta est eum. Ibi ex odio ferandus expectatus nec venit. nec in aliquo satisfecit. licet ad eius petitiōez ille dies ad satisfaciendū de omnibus retroactis eidem affignatus a rege fuerit. Itaq; ouicato baronū cōsilio qui de omni p̄uincia regni ouenerāt. rex dimisso p̄posito eundi in angliā. diuerit in flandriā. cepitq; casellū et iprā. ac totā terrā vsq; brugiaz. classisq; sua p̄ mare secuta est eum vsq; ad portū p̄pe brugias nomine dam. facta etiam volūate sua de brugias. p̄fectus est gandauū. relictis ibi paucis militibus & satellitib; ad custodiā nauū. p̄positū em ei; erat adquisito gandauo trāsfretare in angliam. Dum autē eēt in obsidione gandauū. venerūt de angliā reginald; bolonie comes. et guillerm; comes salesburiensis. qui cognominat; est longa spata. hugo de bouis. & alij multi. quib; etiā ferand; eoz p̄sciens aduentū cum isiguinis & blocinis atq; flandrensibus occurrit. Sicq; subito irruētes occuauerūt naues. que per litora erant disperse. q; portus licet mire amplitudis eēt. non potat omnes capere cum eēt numero. M. dcc. Omnes igitur extra portū inuentas adduxerūt. et in crastino portū ac villā obsederūt. Quo audito rex obsidione gādaui dimissa reuersus ad obsessos obsidione soluit. et illos vsq; ad naues fugauit. multisq; occisis et submersis vsq; ad duo fere milia. Plures quoq; p̄bos ac strenuos captos adduxit. sicq; cū victoria dam reuertens reliquas naues victualib; et alijs reb; euacuari p̄cepit. igneq; immisso ipas et villā ac totam in circuitu regionem incendio cōsumpsit. receptis obsidibus de gandauo. iprā. brug. isula. duaco. in franciā redijt. Porro gandauū iprē brug. obsides p̄. xxx. milibus marciis argēti i pace reddidit. Insula vero p̄pter maliciā habitantiū in ea fūdit; euerit. Casellū semidirutū reliquit. duacuz in sua manu retinuit. Interim autē dum hec agerent. rex iohannes metuens ne cum clero p̄poneret. nūcios ad papā misit. Qui pandolphū subdiaconū suū in angliā mittens. pacē inter regē & clerū vt potuit reformauit. q; quidē p̄positū quātū ad restitutionē possessionū ecclesie et cleri valuit. s; q̄ntū ap̄ ablatōzū restitutionē n̄laten; ē seruata. licet ipse iuramento ad vtrāq; se astrinxerit. VII. **De bello papienſi & cremonensi ſtra mediolanenſis.**

Eodem anno factū est bellū in cremonensi peritorio. Cum em̄ āno p̄cedētū secūdo ciues papienſes p̄ducerēt fridericū electū romanorū vsq; cremonā. mediolanite p̄ſitis inſidijs pugnauerūt cum eis iuxta budam urbem. a friderico magno impatore auo iſti. liij. iam ānis elapſis fundatā. nō tam in p̄ſentia friderici auſi ſūt eos aggredi. ſed ipſo apud cremonā relicto cuz iā inde redirent. p̄ſilierunt illi de latibulis. & eos exim p̄uſo ſunt adorti. Vnde tam ipſi q̄ cremonēſes ſtra mediolanitas odiū immortale p̄ceperunt. ſed vindictā caute diſtulerūt. At mediolanite qui ſemp̄ immortali odio totū genus friderici magni p̄ſecuti ſunt. olim ſiquidē eos in bellis cōficiens papianis auxiliantib;. q; ſes eozū turres p̄planauerat non expectauerūt ſibi bellū iſerz. ſed exercitū congregato ſinez cremonēſiū aggreſſi ſūt. Sed et ere-

monenſes eductis copijs multo minorib; iuramēto firmauerūt q; ſi aggreſſus fieret. null; eoz p̄de vel homini capiendo vacaret. ſed agmie oſerto & inſoluto cuneos hoſtiū penetrarēt. Cum autem eēt dies pentecoſtes. ſupplicauerūt cremonēſes vt p̄pter diem ſactū diſſeret pugna ſaltē vsq; i craſtinum. Quod cum illi negarent. papiani cum eis aggreſſi ſunt. & breuē de illis triūpharūt. Nec multo poſt mediolanite recollectis virib; ſinez papiano am intrauerūt qui eductis copijs eos aggreſſi ſunt. Et licet mediolanite ad retar dandū eozū impetum ignē domib; et caſtris impoſuiſſent. ipſi tū per medios ignes cum furore trāſeūtes. eos ab obſidione fugauerūt. multos ex eis inſicientes. multosq; capientes. Sic ergo mediolanite bis eodē anno victi ſunt. domio variā herēſi crimē in eis vindicante. et fauorē illictū quē ipſi ſtra dei voluntatē orboni depoſito impendebāt. Eodē anno qui fuit regni iohānis regis anglie. xiiij. idem iohānes ſpontaneē de omni oſilio baronū ſuoz obrulit & libeſſeſſit deo et aplis eius petro & paulo. ac ſancte romane eccleſie. ac domio pape innocētiō. iiii. eiſq; ſucceſſorib; totū regnū anglie. totūq; regnū hibernie cum omni iure ac p̄uientijs ſuis p̄ remiſſione peccatorū ſuozū. ac totū generis ſui viuoz ac reſuſcitorū. Et fecit ac iurauit homagiū p̄ dictis regnis deo ac aplis p̄dictis & innocentō pape tercio vt ea decetero tanquā feudari; recipet ac teneat ab ipſo papa. eiſq; ſucceſſorib;. Ad cuius inſtitutum ſtatuit vt de p̄p̄ijs redditib; p̄dictorū regnorū p̄ omni ſeruicō ac oſuetudine. ſaluo p̄ cia tenario beati petri. eccleſia romana mille marcas p̄cipiat annuat. videlicet in feſto ſancti michaelis quingentas. & in paſca quingētas. Septingētas ſc; pro regno anglie. ac trecentas p̄ regno hibernie ſaluis ſibi et herēdib; ſuis iuſticijs & libertatibus atq; regalibus ſuis. VIII. **De trāſitu iohānis regis anglie in andegauā. & guarino ep̄o ſiluanenſi. & gaufrido ep̄o meldenſi.**

Anno eodē iohannes rex anglie in aquitaniam trāſfretauit. ac rupelle applicuit. nec multo poſt reconciliat; eſt comiti marchie et gaufrido de laudimiano. alijsq; p̄cerib; aquitanicis. qui p̄i; fauebāt regi francozū philippo. quorum fretus auxilio tranſiens in andegauā occupauit andegauū. & caſtrū quod bellūforte dicitur. et quēdā alia. Miſſi quoq; curſores eiſ cū turba militum. collegerūt p̄dam tranſ ligenim iuxta nāneſum. Ad quos repellendos incaute cum paucis militib; robert; comitis drocarz p̄mogenit;. cape; eſt ab eis cum xliij. militib;. Petrus autē eiſde comitis filius filiam guideſis de thoarco ſororē vtētinam arcturi ex p̄te matris ſue dūciſſe britānie in vxorē duxerat. et cum eadē a rege philippo totum britannie minoris ducatū acceperat. Hic ludouico ipſius regis filio p̄ſtabat auxiliū oſinia p̄regens ac deſenſas. Alioq; nozdis autē ſoror eiſde; arcturi p̄mogenita gaufrido quodā eiſde; p̄uincie ducis p̄mogeniti frateris iohannis regis anglie ab ipſo iohāne capta in angliā tenebat; in carcerata. Nolebat ſiquidē illā alicui matrimonio iungi. timens p̄ eā amittere iura regni. Eodē āno gaufrid; ſiluanenſis ep̄s. tā etate q̄ corpulentie p̄dere. iſufficiētem ſe ſentiens oneri quod iā per ānos. xxx. portauerat. impetrata quidē a papa licentia renuntiavit ep̄atui. ſeq; trāſtulit ad moaſteriū karoli loci. Cui ſucceſſit fr̄ gann; hoſpital' hieroſolimitani

profectus. qui regis philippi consiliarius specialis effectus
est secundum a rege fideliter negocia regni tractabat
ecclesiarum quoque necessitates tanquam vir ad plenum
litteratus omni studio procurans earum libertates ac pri-
uilegia inuiolata seruabat. sed & gaufredo vir san-
ctissimus meldensis episcopus. similiter episcopatu renuncia-
uit. & in monasterio sancti victoris parisiensis. diui-
ne contemplationi se artius mancipauit. Qui etiam in
alia sanctitatis opera quibus viriliter insistebat. ab-
stinencia inaudita obseruans singulis annis in qua-
dragesima. et in aduentu domini tercium in septimana
cibum. potum vero nunquam sumere consueuerat. In alijs
autem temporibus raro. & tam amara ipsi daque come-
debat & bibeat. ut vix ab alijs gustarent homini-
bus. Huic quoque successit guillelmus cantor pisiensis.
Sicque fuerunt eodem tempore tres vterini fratres
episcopi. filijque galterij quondam francie camerarij. s. ste-
phanus nouionensis. petrus pisiensis. & guillelmus
meldensis. **IX.** **De bello nostrorum**
contra albigenenses. & nece regis aragonum.

Hoc eodem anno mense septembris commissum
est mirabile prelium in terra albigenensi. Quo
quennio namque iam elapso cum viri venera-
biles archiepiscopi petrus senonensis. & robertus rotho-
magenensis. episcopi vero robertus baiocensis. & reginaldus
carnotensis. & alij plures. sed et octo burgundie dux
ac henricus comes niuernensis. et alij multi barones
et infiniti populi de regno francozum cruce signati in
partes illas ad debellandum heresim nuptias detestantes
et carnem comedi prohibentes. aliaque fidei peraria as-
serentes. accincti fortitudine deuenissent. vtrique bi-
currim opulentissimum cepissent. lxx. milibus hominum et
amplius in ea cruciatis. ac funditis euerissent. in
de quoque ad urbem carcassonensem accedentes eam in bre-
ui debellarent repatriare volentes. inuocata spiritus
sancti gratia de comuni assensu simonem melfortis
comitem elegerunt. ut christianorum pesser exercitui to-
tius terre illi. Qui priuatim comodum utilitati publi-
ce postponens. urbes & etiam castella debellauit. he-
reticos et eorum fautores interire sua morte coegit
et multa dei prelia gessit. multasque victorias non si-
ne diuino miraculo consecutus est. Ad ultimum vero
rex aragonum & comes sancti egidij. comes etiam
falsi & alij infiniti obsederunt eum in castro quod vo-
catur murellum. Qui cum non haberet secum nisi. cc.
et. lx. milites. & circiter quingentos equites satellites
et pedites. petites vero septingentos inermes. au-
dita missa. inuocata spiritus sancti gratia de castro ex-
euntes pugnauerunt cum eis. & inaudito fere mira-
culo. xvii. milia de exercitu perusserunt. ipsumque regem
aragonum occiderunt. Porro de omni numero suo
non nisi. viii. pedites illo die prouiderunt. Hunc ita-
que simonem in partibus illis propter virtutem eius admi-
rabilem populus comitem forte vocabat. Qui cum esset
in bellis strenuissimus. quotidie tamen missam & omnes
horas canonicas audiebat. **X.** **De sancta**
maria de oegnes. et magistro iacobo de victriaco
actor

Anno etiam prenotato. s. ab incarnatione domini
M. ccxiii. sancte & admirabilis vite sancta
maria de oegnes in episcopatu leodiensi obiit.
cuius vitam magister iacobus de victriaco diligen-
ter descripsit. Hic etiam iacobus ante fuerat in villa
prope pisum que dicitur argentoliu presbiter prochialis
postea vero seculari vitam relinquens. in monaste-
rio de oegnes factus est canonicus regularis. Cuius
idem prochie cura cum ei ommissa esset. citius marie

in eadem prochia versanti propter vite ipsius sancti-
tatem valde familiaris effectus est. Cui etiam illa spe-
cialiter ut ferret gratiam orationibus suis impetravit. Un-
de & ipse crucem contra albigenenses in francia predi-
cans. eloquij suauitate atque dulcedie multos atque
innumerabiles ad lignum crucis accipiendum prouo-
cauit. Postea vero factus est episcopus aconensis. & in
de transiit auctoritate apostolica factus est episcopus
tusculanus sedis apostolice cardinalis. Tantum ex vi-
ta presenti migrans. fecit corpus suum apud oegnes
deferri. & in eadem ecclesia in qua illa quondam eius di-
lecta sepulta fuerat sepeliri. Hic etiam volumus unum
aliud ostendere. in quo multa de naturis rerum & pre-
cipue de mirabilibus que in transmarinis partibus repe-
riunt inferunt. Sed et cum vita predictae marie de
sanctis mulieribus que tempore suo in partibus leodiensium
abundabant multa bona scripsit. & earum detracto-
res acriter reprehendit. ac venerabili theoloso episcopo
p. fulconi loquens ita dicit. **XI.** **De sanctis**
mulieribus que tunc abundabant in partibus leo-
dij. **Iacobus de victriaco**

Pater sancte pastor thesolane. nosti quia
cum venires ad presbiteros nostras te narrate au-
diui quod reliquas egiptum in partibus tuis. &
transiens per desertum. terram promissionis in leodij par-
tibus inuenisti. Cum enim in partibus tuis multos de
partibus nostris cruce signatos contra hereticos fide ser-
uantes. in tribulatione mira patientiam habentes. in
opibus misericordie abundantes cognouisses. imo
sic michi dixisti quasdam mulieres magis pro vno re-
niali lugentes. quam homines in partibus tuis pro mille mor-
talibus mirareris. veniens ad presbiteros nostras sicut au-
disti. sic vidisti. imo & plusquam audisti. Vidisti enim
et gauisus es in ortis liliorum domini. multas sancta-
rum virginum cateruas in diuersis locis. que spiritibus
pro christo carnalibus illecebris & deceptis pro amo-
re regni celestis huius mundi diuitijs. in paupertate
et humilitate sponso celesti adherentes. labore ma-
nuum tenuem victum querebant. Licet enim penes earum
diuitijs multis abundarent. ipse tamen obliuiscens
populum suum et domum patris sui. malebant angustias
paupertatis sustinere. quam male adquisitis diuitijs abu-
dare. vel inter pomposos seculares cum piculo re-
manere. Vidisti & gauisus es sanctas & deo ser-
uientes matronas quanto zelo iuencularum pudicitiam
seruarent. & eas in honesto proposito. ut solum cele-
stem teliteraret sponsum. salutaribus monitis instru-
erent. Ipse etiam vidue in ieiunijs et orationibus. in vi-
gilijs & laboribus manuum. in lacrimis & obsecratio-
nibus domo seruientes. sicut maritis suis prius pla-
cere nitebantur in carne. ita imo amplius sponso cele-
sti placere studebant in spiritu. frequentesque ad memo-
riam reuocantes illud apostoli. Vidua que in teli-
gijs vivit mortua est. & quod sancte vidue que sancto-
rum necessitatibus communicant. que petes pauperum la-
uant. que hospitalitatem sectantur. que opibus miseri-
cordie insistant. fructum sexagesimum promerentur. Vidi-
sti et gauisus es sanctas etiam mulieres in matrimo-
nio deo deuote seruientes. filios suos in timore do-
mini erudiens. honestas nuptias et thorum immacu-
latum custodientes. ad tempus orationi vacantes.
& post in idipsum cum timore dei reuertentes. ne
temptarentur a sathana. Multe tamen ex offensa ma-
ritorum a licitis amplexibus abstinentes. celibes & se-
re angelicam vitam ducentes. tanto maiore corona ti-
gnentur. quanto in igne occupiscentie non arserunt
XII. **De illis qui tetrabant eis**

Idisti et miratus es. imo etiā valde tristatus. quosdā etiā impudicos & totius religionis inimicos hoīes. predictarū mulierū religionē malicōse infamātes. & cania rabie cōtra mores sibi p̄rarios oblatrātes. & cum nō haberēt ampli⁹ quid facerēt. noua nōia p̄ra eas fingebāt sicut iudei chāstū samaritanū. christianos vero galileos appellabāt. Nec mirū Egiptij eī abominantur oues. & homines tenebrosi & malicōsi innocētium simplicitatē derident int̄ potus & epulas. inter ebrietates & crapulas vitā abstinentiū lacerātes. vnde cum quidā sanct⁹ adhuc de sancti bernardi monachis. in abbatiā que dicitur alua domio militaret. & ex simplicitate dubitaret. cuiusmodi eēt mulieres et homines qui quibusdā nouis nomibus a malicōsis appellarent. hīc in oratōne respōsus accepit a spū sancto. Inueniēti fide stabiles. & in ope efficaces. Extūc senex ille tanta dilectōe illis adhefit. qd non potat sustinere qd aliquis coram se malū diceret de eis. Ipse autē mirabili patientiā op̄probria sustinuerūt & p̄secutiōes. frequē ad mortuā reducentes illud euāgelicū. Si de mūdo essetis. mund⁹ quod suū erat diligeret. Et itez. Nō est seruus maior domio suo. Si me inquit p̄secuti sunt etiā & vos p̄sequēti. **XIII.** **De p̄batōne sanctitatis earū.**

Sed quā scriptū ē. a fructib⁹ eoz cognoscetis eos. qd vere deo adheferūt in vastatione leodiensis ciuitatis satis optū est. Que eī ad ecclesias ofugere non poterāt in flumiū se p̄iciēbāt. magis sic eligentes mori qd dampnū castitatis vel virginitatis incurrē. Quedā etiā in fieri corarias sentinas p̄siliētes. malebāt extingui fetore qd spoliari v̄ginitate vel castitate. Itaqz tamen clemens sponsus sponsis suis dignat⁹ est p̄uidere qd in tāta multitudinē non est inuenta aliqua que mortē corpis vel detrimētū incurreret castitatis. Cum autē vna sanctarū mulierū piculose laboraret in flumine. duo ex hostib⁹ cum nauicula ad eā venientes in nauim eā traxerūt ut ei turpi omisceretur. Sed quid eēt casta inter leones. agna inter lupos. columba inter accipitres. maluit itez flumiū submergi qd corrumpi. A nauiqz p̄siliē in v̄das. dumqz nauis ex impetu salientis mergeret. simul illi duo mersi pierūt. Illa vero p̄ gratiā dei sine dāno corpis & aīne obsequēte flumiū ad ripā puenit. Mirādisqz plus miranda succedūt. cum diuturna & intolerabilis fames p̄ trienniu in regno francie & in magna impij p̄te adeo inualuisset ut homines passim p̄ villas & agros fame morerent. illi etiā qui prius diuites fuerant publice mendicare & fame p̄ire cogere. non est inuenta in tāta multitudinē sanctarū mulierū in toto leodiensi ep̄atu. licet omnia p̄ christo reliquissent. aliq̄ que v̄ fame moreretur vel publice mendicare cogere. **XIII.** **De quibusdā singularib⁹ personis quibus data ē gratia sp̄alis**

Sed iam ad p̄sonas singulares. & singularia miracula descendam. Testē eī inuoco sanctitatē tuam. oculis eī vidisti mirabilem dei op̄atōnem. & in diuersis p̄sonis diuisiones gratiarū. Aliquis eī a domino te certissime p̄bante tantā gratiā accepit. ut peccata hōim que p̄ verā ofessionē te cta non erant. in multis p̄sonis p̄cipet. Et dum multis peccata oblita nunciaret. multos ad ofessionē inuitas causa salutis eoz p̄ deū extitit. Aliq̄s etiā vidisti mulieres taz sp̄ali et mi-

rabili amoris in deum affectōne resolutas. ut p̄ desiderio lāguerent. nec a lecto p̄ multos ānos nisi raro surgere possent. nullā aliam cām infirmitatis habentes nisi illā. cuius desiderio aīne eaz liq̄ facte cū domio suauit̄ quiescentes. q̄to spū ofortabantur. tāto corpe infirmabant. clamātes corde licet p̄ rerecūdia ore dissimlarēt. Fulcite me floribus. stipate me malis. quia amore lāgueo. Alicui⁹ etiā mirabilē & sensibiliter dum aīma p̄ amoris magnitudinē liq̄fieret. gene corpales attenuate resoluebant. Multis etiā ex fauo spūalis dulcedinis in corde redundabat mellis sapor sensibilē in ore dulces lacrimas eliciens & mentē in deuotōne cōseruās. Quedā etiā tāta gratiā lacrimarū p̄ceperant. ut quotiens deus erat in corde p̄ cogitatōne lacrimarū riuul⁹ fluebat ab oculis p̄ deuotionem. ita ut lacrimarū vestigia in genis ex ofuetudinē fluēti apparerent. que tam caput nō euacuabāt. s; quādam plenitudine mentē refouebant. spū suauit̄ in cōtione dulcorabāt. corpus etiā mirabilē recreabāt & tanto fluminis impetu totam dei ciuitatē letificabant. **XV.** **Iterum de eoz.**

Alie vero extra se tanta spū ebrietate capiebant qd in ipso beato silentio fere p̄ totum diem q̄scentes dum erat rex in habitu suo non erat eis vox neqz sensus ad aliq̄ exteriora. Pax eī ita exupabat & sepeliebat sens⁹ earū qd ad nullū clamorē euigilare poterant. nullā penit⁹ corpalem lesionem etiā si vehementē pungerentur sentirent. Aliquā eī vici que fere. xxx. annis tanto zelo a sponso suo in claustro custodiebatur qd extra claustrū null⁹ ei posset eē egress⁹. etiā si mille homines eam p̄ manus trahere niterent. null⁹ totiens eī exire conabāt. quibusdā etiā eam trahentib⁹ sed frustra. quia citius rumpebāt. Vici aliaz que dum extra se frequē quādoqz. xx. vicibus in die rapetur. que etiā me p̄fēte plusquā septies ut credo rapta est. in quocūqz vero inueniebatur statu. in eo donec reuertere immobiles p̄manebat. Nec tamē q̄ntūcūqz inclinaret familiari causa spūitu sustentante cadebat. Manus eius q̄qz in aere dependebāt immobiles. s; in dispositōnem in q̄ iūta fuerat. Que dum ad se reuertere. tanto gaudio replebat. qd reliquijs cogitatōnis diem festū agentibus. gaudiū interi⁹ plausu corpali cogebāt ostēdere sic dauid corā archa saliendo. iuxta illud. Cor meū & caro mea exultauerūt in deum viui. Que dum vero in p̄ceptē illi⁹ panis qd de celo descēdit nō solū refectōne in corde. sed & dulcē sup̄ mel & fauū. sensibilēqz ofolatōnem p̄cipiebat in ore. dum carnes veri agni a faucib⁹ cordis quas replebāt v̄f qz ad fauces corpis mirabili sapore redundabant. Quedam autē tanto desiderio post odorē tantī sac̄mēti currebant qd nullo mō diu carē eo sustinebant nullamqz ofolatōnem vel requiē suscipientes. s; penitus languore deficientes. nisi te suauitate cibi illius aīne earū frequēter vegetarent. Erubescāt heretici infideles qui cibi hui⁹ suauitatē nec fide nec corde p̄cipiunt. Noui autē quandā int̄ sanctas mulieres. qd dū vehementē veri agni carib⁹ refici desideraret. ipse ver⁹ agn⁹ nō diuiti⁹ eam lāguē sustinens seipm illi obtulit. et sic refecta oualuit. Vidi etiā aliam circa quā tam mirabilē op̄atus est dñs qd cum diu mortua iacuiſset anteq̄ corpus eius in terra sepeliret. anima ad corp⁹ reuertente reuixit. & a domio obtinuit ut in hoc seculo viuens i corpe purgato iū sustineret. Vnde longo tempore

ita miserabiliter a domino afflictus est ut quandoque se voluaret in igne. quandoque in hieme in aqua glaciali tui moraretur. quandoque etiam sepulchra mortuorum intrare cogebatur. Tandem in tanta pace pacata pnia vixit & tantam a domino gratiam pmeruit ut multoties rapta in spiritu animas defunctorum usque ad purgatorium vel per purgatorium sine aliqua sui lesione usque ad suprema regna adduceret. **XVI.** **De origie & infatiga predicatione sancte marie de oegnes**

Vit etiam in episcopatu leodij in villa que dicitur niuella iuuenula quedam vita & nomine gratiosa maria. que etiam mediocribus ortu pntibus licet diuitijs & multis bonis temporalibus abundaret. nunquam tamen eius animam bona transitoria ab annis puerilibus allexerunt. Ita enim vere ex utero piecta est in domino quod nunquam vel raro sicut mos est puelarum cum ludentibus miscuit se. Frequenter vero adhuc in puericia ante lectum nocte genua flectebat. & quasi diuinationes quas didicerat quasi puericias vite domino offerebat. Adeo ab infantia cum ea creuit miseratio & pietas. & quasi naturali affectione religionem diligebat. quod cum cisterciensis ordinis ante domum patris sui fratres aliquando pertransiret ipsa suspiciens & admirans religionis habitum. furtive eos sequebatur. & cum non haberet amplius quid faceret petes suos ouersorum vel monachorum passibus per desiderium infigebat. Cum autem pntes eius more secularium vestibus eam delicatis & cultis ornare voluissent ipsa tristata respuebat. Felicitas igitur eius actibus inuidentes. cum esset quasi annorum xij. eam iuueni cuiusdam matrimonio diuine tunc vero a pntibus remota. in tantum feruoris excessum accessit. tantaque pugna corporis sui castigabat. & in seruitute redigebat. quod frequenter cum magna prece noctis proprijs laborasset. post laborem diuinitus orabat. Residuum vero noctis quotiens ei licebat super furtiuos afferes. quos in extremitate lectuli absconderat cum modico somno transibat. Et quod preteritum proprii corporis apte non habebat. corda asprum qua vehementer stringebatur sub camisia clam portabat. Nec hoc dixit ut excessum commendat. sed ut feruorem ostendat. In his autem & multis alijs que privilegio gratie operata est. attedat lector discretus quod paucorum privilegia non faciunt legem omnium. Quod igitur quosdam sanctos ex familiaris consilio spiritus sancti fecisse legimus. amiremur potius quam imitemur. **XVII.** **Qualiter maritus eius per ipsam ad amorem castitatis ouersus est**

Quam autem multo tempe cum marito suo iohanne nomine in matrimonio sic vixisset. respexit dominus humilitatem ancille sue. exaudivitque lacrimas supplicantis. Nam quam prius habuit uxorem inspiratus est iohannes ut maritum haberet commendatam. casto castam dominum commendauit ancillam ut in solatio haberet custodem. & ut liberius deo seruiret fidelis ei reliquit puissorem. Quanto autem affectu carnali ab ea diuisus est. tanto magis matrimonio spirituali nexum. et per dilectionem iunctum est. Unde & ancille sue postea dominus in visione apparuit promissit ut socium suum quasi repato matrimonio ei redderet in celis. quod castitatis amore a carnali commercio se abstraxerat in terris. quibus deo et dominus in domo sua & in muris suis locum & nomen melius a filiis & filiabus dum beato martini genere in igne non ardentes sese per dominum penitus abijcietes. leprosis quibusdam iuxta niuellam in loco qui dicitur willembroch per dominum aliquo tempore seruierunt. Vite

bant hoc demones et inuidebant. videbant seculares & sanguinei. & dentibus contra eos frendebant. & quos prius venerabantur diuites. postea contemnebant et irridebant pauperes. **XVIII.**

De gratia lacrimarum eius

Bonus es domine spantibus in te. verum es expectantibus te. Ancilla tua regnum mundi et omnem ornatum eius propter amorem tuum contempsit. tu vero centuplum reddidisti in hoc seculo. & in futuro vitam eternam. Primicie vero dilectionis eius crux tua & passio tua fuit. Dum enim quadam die puera & visitata a te beneficia que tu in carne humano generi clementer exhibuisti consideraret. tantam opuntionis gratiam. tantamque lacrimarum copiam torculari tue crucis expressam in passione tua aduenientem vestigia eius per ecclesiam lacrimarum. desuper pauperum copiose defluentes ostendebant. Unde longo tempore post hanc eius visitationem nec crucis imaginem meueri. nec etiam loqui. nec alios loquentes audire poterat te passione christi. quoniam ex defectu cordis in extrema laboraret. unde ut dolore aliquando temperaret et fluxum lacrimarum cohibere. relicta humanitate ad christi diuinitatem & maiestatem animam attollebat. ut in eius impassibilitate respiraret solationem. Sed unde fluminis impetum restringere conabatur. inde mirabiliter maior lacrimarum impetus oriebatur. Nam cum attenderet quantum fuit qui tam vilis et abiecta pro nobis sustinuit. rursus dolor renouabatur. nouisque lacrimis anima eius dulci opuntione inuouabatur. **XIX.**

Qualiter eundem sacerdotem obtinuit copiam lacrimarum

Quadam autem die ante pasceum cum iam imminente christi passione maior lacrimarum imbre cum suspirijs & singultibus se cum domino mactare inchoasset. quidam de sacerdotibus ecclesie ut oraret cum silentio & lacrimas cohiberet. quasi blande increpando hortabatur. Illa vero si cut verecunda semper erat. & omnibus columbina simplicitate obedire satagebat. impossibilitatis sue conficia. egressa clamans ab ecclesia in loco secreto ab omnibus remoto se totaliter abscondit. Impetranteque a domino cum lacrimis ut predicto sacerdoti ostenderet quod non est in homine lacrimarum impetum retinere quia flante spiritu vehementer fluunt aque. Cum igitur sacerdos ille die eodem missam celebraret. aperuit dominus & non fuit qui clauderet. & misit aquas & subuerterunt terram. Tanto enim lacrimarum diluuium submersus est spiritus eius. quod fere suffocatus est. quanto cumque impetum reprimere conabatur. tanto magis lacrimarum imbre non solum ipse. sed etiam liber & altaris lintheamina rigabatur. Quid ergo ageret ille improvidus illeque ancille christi increpator per experientiam didicit cum rubore. quod prius per humilitatem & opationem agnoscere noluit. Et post singultus multos. multa inordinate & cum interruptione pronuntiatus a naufragio vix euasit. Et qui vidit & agnouit. testimonium prebuit. Tunc vero longo tempore post contemplationem ancilla christi reuertens. miro modo ac si prius affuisset. quocumque acciderunt sacerdoti improperando retulit. Nunc inquit per experientiam didicisti quod non est in homine impetum spiritus austerio flante retinere. Dum vero opatientis affectu post longa ieiunia. post multas vigilas. post tantas lacrimarum inundationes querere verum exinanito ut fieri solet capite aliquam sentiret lesionem vel dolorem. he inquit lacrimarum sunt refectio mea. he sunt michi panes. die ac nocte. quod caput non affligit. sed mentem pascit. nil lo dolore torquet. sed animam quadam serenitate exhilarat

dum. s. per violentiā non extorquetur. s. sponte a
deo pmanē .XX. **De eius ofessio**
ne & austeritate penitentie.

Iam vero de eius ofessione post opūctōne bre
uiter videam. deum testē inuoco. nūq̄ in to
ta eius vita seu ouersatōe vel vñ p̄cipe potui
mortale peccatū. licet sic a modicis & veniali
bus sibi cauere. q̄ plerūq; dies. xv. nec vnā inoz
diatam cogitatōne in corde suo posset repire. Et
qm̄ bonaz n̄ entū est ibi culpaz agnoscere. vbi cul
pa non est. factōrū pedibz frēq̄nter aduoluta que
dam cum lacrimis accusando se ofitebat. in quibz
visu vix abstinere valebam. veluti verba q̄daz pue
rilia que in puericia sua se odiose dixit. recolēdo
dolebat. licet plerūq; ex īmensō cordis ei? gaudio
dū seip̄am vix posset cape cū modico excessu exhi
larata facie exteriori gestu corporis. cordis iubilum
ostēdere cogere. vel ī visu modestū ex cordis sere
nitate exeundo. vel aliquē ex amicis suis adueniē
tibus cū modico et pudico & puro āplexu affluē
tia benignitatis excipiendo. vel sacerdotis alic? man?
seu pedes ex intensa deuotione osculando. Tū ali
quando ad memoriā reduceret. quia post quandā
quam habuit egritudinē grauissimā carnibz & vi
no modico teimpe quasi ex necessitate vti coacta
est. ex quadā preterite delectatōis abominatōne
sefe affligendo requiē non habuit ī spū suo. donec
p̄teritas qualescunq; delicias carnis sue cruciatu
mirabili recēp̄saret. Feruore em̄ spūs quasi īre
briata. p̄e dulcedie etem̄ agni paschalis carnes su
as fastidiens. frustra non modica cum cultello re
secavit. que p̄e verēcundia ī terrā abscondit. Et
quia nimio amoris incendio inflamata erat. carnis
dolorem supauit. Vnum de seraphim in hoc mētis
excessu. sibi astantē aspexit. Loca vero vulnez euz
corpus eius ī morte lauarent. mulieres inuenerūt
& admirate sunt. Qui autē ex eius ofessione p̄edi
cta cognouerāt. quid esset intellexerunt. XXI.

De ieiunio et refectione illius.

Anta autē ieiunāz gratia xpī āilla p̄cel
lebat. q̄ diebus illis quibz ad recreatōnez
corpūculi eam ad cenā tanq̄ ad medicinā
accedere optebat. semel & modicū ī die. ī estate
em̄ ad respam. ī hieme vero ī p̄ima hora noctis
panem nigrū et asprum de quo vix canes comede
re poterāt longo tpe comedit. ita q̄ p̄ nimia aspe
ritate & duricia fauces eius īterius lacerabantur
et ex vulneribz sanguis eliciebat. quē sanguis chri
sti memoriā dulcē sibi reddebat. Quadam em̄ die
dum corpus reficeret comedēdo vidit hostez. anti
quū iūidia tabescētē. Et cū nō haberet ampli? q̄d
faceret insultabat ei dicens. Ecce o gulosa. nimis
īmples te. Ipsa vero inimici versutias & fraudez
agnoscens qui libentē quā timoratā sciebat p̄arba
ret ut nimia abstinentia deficeret. tanto ampli? eū
teridendo manducare conabā. quāto serpens ve
nenosus magis īte torq̄bat. Ieiunauit autē tribz
annis otinē ī pane et aqua a festo s̄acte crucis vs
q; ad pascha. nullū tamē īte valitudis corporis seu
opis manū sustinebat detrimētū. Cum autē ī cel
lula sua īfra ecclesiā ī vespe vel nocte corpūcu
lum pane modico et aqua sola reficeret. a p̄cipio
benedictōis vsq; ad gratiarū actionē. ī fine qui
dam ex sanctis angelis sobrie cene assistētes corā
ea quasi p̄ lucidā scalā ascendebāt & descendebāt
Ex quozū p̄sencia tantā habebat ofolatōne. tācā
q; spūs exultatōnem q̄ omnē saporis suauitatem

spiritalis re sectio supabat

.XXII.

Iterum de eodem

Sanctus autē euāgelista iohannes quē etiā
miro diligebat affectu. dum ipsa cibuz ca
peret. ad mensā aliquando eius veniebat.
In cuius p̄sencia ex affectu deuotōis appetitus
sensibilis ita euacuabā. q̄ modicū cibū vix capere
poterat. In fortitudie autē cibi hui? plerūq; diebz
viii. quādo q; vero. xi. s. ab ascensione domini vsq;
ad aduentū spūs sancti. nihil manducās ieiunabat.
& miro mō nec caput aliq̄ntulū dolebat. nec p̄p̄e
hoc laborē manū dimittebat. Non em̄ minus po
tens laboris ī vltimo die ieiunij q̄ ī p̄mo erat.
Nec si veller his diebz comedere posset. donec se
sualitas que a spū quasi absorpta fuerat ad seip̄ā
rediret. Quādiu em̄ aīa spūali quadā refectione co
piose exuberās ita plena erat. q̄ nullā sibi corpālē
resectionē eam recipe p̄mittebat. Aliquādo em̄ ī
suauī & beato silentio. xxxv. diebz cum domio sua
uiter requiescens. nullo corpālī vsa est cibo. nullū
q; verbū p̄ dies aliquot penit? p̄ferre potat. nisi il
lud solūmō. volo corp? domi nostri hiesu chisti.
quo recepro. ī silentio suo singulis diebz cum do
minio pmanebat. Tandē post quāq; hebdomadas
ad se reuertens aperuit os suū. & ī iatibus circū
stantibus locuta est. cibūq; corpālē recepit. Post
hoc vero longo tpe ei accidit q̄ odores carniū v
fruxure alicui? aut vini. nullo mō poterat sustinere
nisi quādo post corp? chasti vinū sumebat ī ab
lutōne. Tunc sine aliquo grauiamē & odoze susti
nebat & saporem. XXIII.

De oratōne

Quanto autē corp? ieiunijs māterabat. t̄to
spūs liberior ī oratōnibz pinguescebat.
Sine intermissione em̄ orabat. vī eozte ta
cito clamādo ad deū. vel oris officio cordis expi
mendo affectū. Et dum oparet manibus. dum ma
num suā mitteret ad fortia. & digitū eius app̄he
derent fusu. psalteriū ante se positum habebat. ex
quo psalmos deo suauī eructabat. q̄bz quasi qui
busdam claus cor suū nē ociose vagaret. domio
copulabat. Cum em̄ p̄ aliquo deū sp̄aliter deſcā
retur. mirabili quadam expiētia domini? ei ī spū
respondebat. Ex eleuatōe em̄ spūs eius vī deſp̄lio
ne verū exaudiret an non plerūq; deſbentebat.
Aliquādo em̄ p̄ defuncti cuiusdā aīa p̄ces domio
offerebat. & dictū est ei. Ne effundas p̄ eo oratō
nem. quia reſpbat? est a deo. vulnere em̄ letali trās
fixus miserabili morte? fuit ī torneamēto. et eter
nis incendijs m̄cipat? Cum autē quadā die esset
ī cella sua iuxta ecclesiā apud oegnes. vidit mul
titudine manū ante se q̄si supplicatū. tunc illa ad
ecclesiā quasi ad tabernaculū vt domini? ofuleret
recurrens. rogauit domini? vt eam quid h̄mōi ma
nus vellent certificaret. Cui responsū est a domio
q̄ defunctoz aīe que torquent ī purgatorio. ora
tōnum suaz postularēt suffragia. quibz quasi p̄cō
so vnguento dolores eoz mulcebanē. Ip̄a em̄ p̄e
dulcedie ī contemplatōis solitas oratōnes quando
q; intermittebat. quandoq; etiā nec os apire vale
bat. nec de alio q̄ de deo cogitāe potat. XXIII.

Iterum de eodem

Olebat autē causa pegrinatōis & oratōis
sere singulis annis ecclesiā beate marie de
oegnes visitare. vbi magnā de beata vgi
ne recipiebat ofolatōne. Cum autē die illo penitus
nihil māducaret. & tota nocte ī ecclesia vigilaret.

sequenti autē die dum reuertere. cibū vsq; ad vesperam non capet. viam tamē sine aliq; difficultate angelis sanctis eam a dextris & a sinistris sustentātib; pagebat. Dum vero aliquādo in eadē via rehemens pluuiā in nubib; iminebat. nec haberet vestes pluuiāles quib; inundatōne agrū suscipere. tūc ipsa suspiciens vidit quasi quas dā stellas sibi obsequendo pluuiā retinētes. et sic tempe pluuioso peritus intacta remeavit. Per diem autē & noctem milies & cencies flectendo genua beatā virginē salutabat. & hoc mirabile & maudicū deuotōnis officiū p̄ dies xl. continuabat. Primo sine intermissione in spū rehementi sexcentis vicib; genua flectebat. Secundo totum psalteriū sup̄ pedes stādo legens. p̄ singulos psalmos flexis genib; beate virginī salutōne angelicā offerebat. Tercō vero autro stante rehementi trecentis vicib; p̄ singulas flexiones virga disciplinali se percutientō deo & beate virginī plūxo martirio seipam imolabat. Trib; autē vltimis p̄cussionib; ad vltimū aliaz saguinē copiosū eliciebat. Tandē vō quinquagesies flexis simpliciter genibus sacrificiū offerebat. Hoc autē non humana virtute. sed angelico presidio eam sustentante & subleuante agebat. Virtutē oratōnū ei; q̄ta eēt expti sunt sepe non solū hoīes ad succursum. sed etiā demones ad cruciatū. quos ateo purgebat & quasi quibusdā funib; pertrahēbat. q̄ ad eā p̄ecū suaz coacti incendio venire opellebant. q̄ in eam dentibus frendentes. quandoq; ululantes & te ea squerentes. aliq̄ etiā supplicantes. Dum eīm aliq̄s ex eius familiarib; aliq̄ temptatōne rextaretur. non cessabat sancta christi & p̄ecōsa mat̄. garita spū op̄assionis omota. donec oratōnū suaz p̄ontere actor nequie obzueret. & te manu fortiorū eius pauper & inops eriperetur. **XXV.**

De his que circa eam in nocte gererantur.

Quandoq; vero cum post vigilias multas & oratōnes in suo lectulo quiesceret. sub varijs sp̄ibus apparebat ei dyabolus sup̄ eā frendens & eam maledicens. Malo tuo aiebat. impius regeſcas. nobiscū in inferno quietem habeas. Nō mīm? em̄ quiete tua torq̄or. q̄ labore tuo tuisq; oratōnibus crucior. Illa vero subadens. factō crucis signo eū recedere opellebat. Graue et intolabilem t̄pis ocōi iacturaz. fortis illa p̄uidentq; mulier reputabat. unde & summo studio sibi cauēbat ne vñq; t̄iei vel noctis horā quantū ei licebat ociosam p̄teriret. Noctib; em̄ raro dormiebat. sciens q̄ somnū non ad meritū. sed ad recreatōnez humane infirmitatis nobis a domino misericordie relictus est. Virtus em̄ abstinentie corp; attenuādo desiccans. & ignis amoris interioris ardens. om̄nem ab ea somnolentiā expellebant. Dulces etiā angelicorū spiritū cant; cum quibus noctes sepe ducebat insomnes. om̄ne somnū ab oculis ei; sine aliqua corpis molestia relegabant. Temp; tamen somnij sui non penitus sine fructu p̄teribat. Nam corde vigilante dormiens christūq; cui vigilando inheſerat in corde retinens nil nisi christū somniābat. Vbi em̄ amor ibi ocul; vbi vero thesaur; eius ibi & cor eius. Non erat in eius arbitrio vel libera voluntate plerūq; vñ in cella quiescere. vñ in ecclesia remanere. Familiari em̄ angelo sibiq; ad custodiam deputato. velut abbati p̄prio obedire optēbat. Qui quādoq; dum nimis afflictā eēt vigilis ut quiesceret amonebat. Cum autē paululum quiesisset ad ecclesiā exeat. ando eam reducebat.

XXVI. De hitu eius ac cpe & silentio.

Que christū intrinsec; induerat. de ornatu exteriori non curabat. Vestib; em̄ medio cibus utebat. linea camisia iuxta carnem non utebat. sed sacco cilicino aspo. qui lingua publica nūcupat. stamīa. tunicā lanceā albam cum eiusdem coloris simplici pallio absq; pelliū diunctōe vel aliqua foderatura p̄ indumento habebat. Hazz vestīū simplicitate otenta quē intrinsec; ardebat. nullū frig; etiā metuebat exteri; nec etiā igne materiali quo frig; in hieme repelleret indigebat. sed miro mō cum hiems aspior glaciali frigore aquas oſtingeret. sicut ipa in spū feruebat. sic exteri; in corpore maxime dum orabat caleſcebat. adeo. s. ut sudore eius aromatico aliquādo eius vestimēta suauiter redolerent. Tantā autē virtutē opandi ei do minus ocularat. q̄ socias suas longe excedendo ferre se & aliam fructū manū suaz p̄curare valer; Intm̄ autē turbā et strepitū fugiebat. quietē & silentiū diligebat. q̄ aliquo tempe a festo sancte crucis vsq; ad pascha fere nullū verbū p̄ferendo silentiū tenuit. Cuius modi silentiū ateo domin; acceptauit. q̄ spū sancto reuelante p̄pter hoc super omnia. q̄ absq; purgatorio euolaret a domio obtinuit. Ex quo patet quantū sit loquacitatis viciū cum deo tam grātū sit silentiū. Tandē ateo exuberante spū eius tota absorpta est sensualitas q̄ iaz nisi cibū qui non perit. christo eam totā occupante opari non potuit. unde quasi emerita & ab omī manū labore libera domio decetero tm̄ vacauit.

XXVII. Qualit̄ ei; facie gratia resplēcebat.

Teriorē autē mentis eius op̄ositōne gest; exterior extrinsec; p̄tū op̄ositō ostendebat. cōdis eius gaudiū vultus serenitas latere non sinebat. Miro autē modestiē cordis grauitatē. vultus hilaritatē. mentisq; iocunditatē. verecūte faciei simplicitatē aliq̄tenus tempabat. vultuq; in terra demisso. tardo maturoq; gressu huiliter in omnibus incedebat. Ateo autē ex plenitudine cordis eius in facie illi; spū sancti gratia resplēcebat. q̄ multi ex solo eius aspectu spūaliter reſecti. ad teuctōne & lacrimas p̄uocabant. & in vultu ei; quasi in libro vñclionē spū sancti legentes virtutem ex ea p̄cedere agnoscebat. Accidit autē quadā die ut vir quidā benign; & p̄sonaz religiosarū familiaris & amic; gūdo noie quondā tameracēsis ecclesie cantor causa visitandi eam a sna via diuerteret. Quidā autē ex socijs eius qui nondū forte p̄xpientia agnouerat quantū pijs mētibus bonorū vñclatio familiaritasq; oferat. deuoti viri p̄dicti p̄mū laborē quasi deridēs ait. Pro deo domie cantor quid q̄ritis. quāe viam uestiā frustra t̄feritis. Nunquid muscas volatiles siue papiliones cū pūens sequi & apprehendere vultis. Ille autē ut mitis erat & patiens. iter p̄positū p̄pter hoc non reliq̄. sed christi ancillā ex cuius p̄sētia non moticam alia vice p̄cep̄at solatōne teuctus adiit. Dū autē illi loq̄ret socius eius tedio affect; in expectādo venit ad ipm̄ cātorē admonitur; eū ut festinar;.

Cunq; forte in vultū ancille christi oculos figeret subito & mirabiliter mutar; animo. i. tantā lacrimarum cepiā resoluit; est. q̄ vix longo tpe post a loco & ab eius p̄sētia potuit amoueri. Tūc cātor licet ille p̄e verecūdia latere vellet. attētes et cognoscens rei euentū gaudēs & sociū suū versauitē irridēs ait. Eam; qd̄ hic stam; Forte papilioes fugare vultis. Ille vero p̄ multa suspiria et lacrimas

vix tandē inde auelli potuit dicens. Ignosce michi
qz quid prius dicere in penit? ignorabā. nunc igit
in hac sancta muliere virtutē dei p expiētā pcepi
XXVIII. **¶** *De infirmitate eius. & aliorū p
ipsam curata*

Quam autē quodaz tpe corpusculū ei? feruo
rem spūs iam amplius sustinere nō possz
decidit in egritudine magnā. Adeo enim
pius pater filiā suā quam diligebat disciplic flagel
lo subdidit. qz mēbra corpis eius mirabilē torq̄bā
tur. Nam quasi in circulū brachia pze dolore agita
bant. & manib? pectus tundere cogebat. Cū autē
ad temp? paululū quiesceret vis infirmitatis. tūc
reuerfa ad se cum magno gaudio domio gratias
agebat. qui flagellat omne filiū quē recipit. Post
qz autē tanq̄ aurū in fornace hac infirmitate electā
suam pbavit domin? excocta ad plenū & eliminata
tantā postea in ieiunijs & vigilijs & alijs labori
bus a domino fortitudinē obtinuit qz terciā prem
laboris eius etiā fortes homines vix valerēt sustinē
Aliquando tamē cum alijs ex amicis suis aliquo
grauamēte laboraret. vel alicui temptatōi succube
ret. tūc ipsa cum infirmantib? infirmata est. & cū
scandalizatis vehementi dolore vrebāt. Et tūc ple
runqz morbū predictū in aliquo mēbroz suoz pti
cularitē sentiebat. Stati autē nouo & mirabili cura
tōnis gñe vocato aliquo sacdote cū digito crucis
signū sup locum infirmitatis sacerdos faceret. q̄si
virtutē sancte crucis expauescēs infirmitas. ad lo
cum aliū fugiebat. Facto vero iterū atqz itez cru
cis signaculo. vagus morb? ac pfugus. expectare
pondus crucis diutius non audebat. sed tantē mi
rabili & inaudito veneratōnis genere a corpe an
cille crucifixi virtute discerebat. Intuens em oculo
fidei in serpentē enēū a serpenti morbi moribus
liberata. deo & sancte cruci multiplices referebat
gratias XXIX. **¶** *De timore illius casto
& amore paupertatis*

Rat autē ei timor castus in corde tanq̄ fa
scia pectoralis que cogitationes ostringe
ret in ore tanq̄ frenum qd linguā repme
ret. in ope stimul? ne pignicia corper in omnib? re
gula ne modū excederet. Timor em iste tanq̄ sco
pa purgabat cor a duplicitate. os a falsitate opera
vero ab omni vanitate. Nunq̄ em verbū seculare
ab ore ei? memini me audisse. Vix autē vnicā clau
sulam loq̄ndo diceret quī chistū quasi odimentū
infreret frequēter. Adeo em timor domi sanctus
mentē eius occupauerat. qz cum esset apud willem
broch iuxta niuellā tñ herbas que non seminant.
et alia etiā sponte nascētia frequē colligi faciebat
ut intē sibi pulmentū faceret. ne forte captū a be
stia. i. elemosinas quas domibus leproz raptōres
et feneratorēs dare solent manducaret. Tantum
autē ex spū timoris amorē ocepit paupertatis. qz etiā
necessaria vix retinere volebat. Vnde quadam die
fugere pposuit. ut inter ignotos ignota & despe
cta hostiatim mendicaret. Assumpto igit secū sac
culo in quo elemosinas reponeret. & cypho paruo
vnde aquā biberet. vel forte pulmentū si dare ei
dum mendicaret reciperet. veterib? pannis induta.
vix multis amicorū suoz lacrimis tantē potuit re
tineri. Fecit ergo qd potuit. In tanto autē postea
amore paupertatis pmanit ut aliqñ mappā sup quā
panē ponebat. vel lintheamīa. secaret. ptem sibi reti
nendo. pte in paupibus erogādo. Non solū autē ex
spū timoris diuitias oremnebat. sed paupertate spi

ritus in oculis suis modica erat. Ex abundāti autē
humilitate quantū in ipsa erat latere appetebat. Vñ
cum ex cordis iubilo & plenitu die gratie intra se
occultari non posset. quandoqz ad vicina rura vl
tūmeta fugiebat. ut humanos deuotans oculos se
cretum sibi & deo in archa pure oscie reseruaret.
Quandoqz tamē precib? amicorū opulsa. vel a do
mino ad aliqū spēaliter missa. vel affectu opassio
nis ut solaret pusillanimes icitat. ex multis que
sentiebat. pauca cum humilitate & verecūdia rese
rabat. Quē em familiariū suoz in piculis non pre
muniuit. Ocellos malignorū spiritūū laqueos ali
quoties amicis suis detexit. Quoties pusillanimes
& in fide vacillantes diuine reuelatōnis miraculis
corroborauit. Aliquo em tpe dum q̄rerem? veruz
de laudib? humanis seu reuelatōib? diuinis aliqñ
saltem titillatē uane glorie sentiret. respectu in
quit vere glorie quaz desidero nil est. vel refutari
potest omnis humana gloriatō. Ita omne mūdā
gloriā. omneqz humane laudis vanitatē pze dulce
dine eternorū bonorū non solū non admittebat. sed
cum quadā cordis abominatōne respuebat. chisti
em dulcedo totā eius mentē adeo vendicauerat qz
nil nisi chistus ei sapiebat. XXX. **¶** *De
pietate eius exemplum*

Non solū autē per spm timoris ab omī spē
mala sibi cauebat. sed etiā spū pietatis ad
omne bonū pna erat. Satagebat igit pio
posse suo omia mie opa ex abundāti pietate adim
plere. & sup omia infirmis assistere. & defūctoz
obitu seu sepulture interesse osueuerat. vbi mlti
te archanis celestib? domio reuelate frequētime
pcepit. Quadā autē die cum quedā soror fratrum
te oegnes in extremis laboraret. illa cum esset in
cellula sua pcepit multitudinē rugientiū demonū
circa lectū sororis infirme. Cūqz iaz p ea fieret cō
mendatō quā putabāt esse mortuā. tunc illa māsue
te grauitatis & mature verecūdie quasi oblita ad
lectū egrotantis cucurrit. & imundis spiritibus se
opponens. non solū eos precibus oppugnabat. sed
etiā pallio suo tanq̄ mulcas abigebat. Cum vero
impj illi terribilitē resisterent. & tanq̄ suā sororis
aiam venticare vellent. tunc illa ampli? ferre non
sustinens clamabat chistū suū. sāguinē chisti quē
p aiabus suis effudit. mortēqz crucifixi incessāter
inuocabat. Cum autē rugientes illi prepati ad escā
multis calumnijs aiām illā impeterent. ipsa tādē
a spūsancto fiducia scipies. nam vbi est spūs do
mini ibi libertas. respondit. Domie p hac aiā fide
iubeo. licet em peccauerit. peccata tamē sua omissa ē
Qz si forte aliqū p negligentia suā vel ignoratiā
in ea remāsit. licet loqui nō possit. at huc tamē tri
tōnis tempus ei reliquisti. Fratres em tñ vocē ei?
et gestus oīra temones pcepibāt. et domio p aiā
sororis sue deuotas oratōnes effūdebāt. Tandem
victis & osusis demonib? & sanctis angelis adue
nientibus. illa deo laudes reddēs ad se reuerfa quī
euit. resumptoqz pallio quod in pugna piecerat
ad cellulā suā cum verecūdia fugiens clauso ho
stio latuit. Non multū post temp? in festo aploz
petri & pauli cum p aiā deuote supplicaret. & de
statu eius p qua fideiūsserat sollicita esset. ostēdit
ei beat? petrus animā illā in penis purgatoz ve
hementē afflictā. Reuelauit autē ei beatus petrus &
penas & penarū cās. Vehementi em calore torque
bat eo qz mundū et voluptates seculi nimis arden
ter amasset. Aliqñ vero frigore maxio cruciabat.

eo q̄ pigra ad bonum fuisset. & maxime q̄ filios suos p̄priaq; familiā nimis negligēte corripisset. Siti p̄ terea miserabiliē anxiebat eo q̄ i vita sua nimis vacasset potatōib⁹. Nuditatis etiā eo q̄ sup flua fuisset in vestib⁹ maximū sustinebat icōmodū. Tunc pia christi ancilla sicut tota pietatis visceribus affluebat maxime circa illos qui i purgatorio torquebant. non solū suis oratōibus cōtenta est. sed multa etiā illi ab alijs oratōnib⁹ & missaz suffragia adquisiuit. XXXI. Iterū exēplum de eodem

Alia em vice cum religiosa q̄dam vidua q̄ diu in sancta viduitate deo seruierat. et fī uas suas in sancta uirginitate sponso celesti integras custodiebat. in extremis apud willēbroch iuxta niuellā laboraret. uidit beatā virginēz vidue assistentē. que quasi quodā flabello euertēdo eam feruorē caloris quo torq̄bat misericozdiē temperabat. Cum autē eius anima de corpe iam egredi vellet. turba demonū insidiantū nulla oratōnū instantia discedere voluit. donec clauiger ethereus cum vexillo crucifixi ofusos illos eiecit. Cum autē vidua illa iam defuncta eēt. uidit ancilla christi beatam virginē cum multitudine celestiu puellarum psallentiū teumq; laudantiū quasi in duos choros diuisaz. Cum autē sacerdos more debito exequias defuncte p̄solueret. tunc summ⁹ sacerdos cum sāctorum multitudine officiū vt videbat ei cōplebat. & mirabiliter ecclesie militāti ecclesia triumphans rīdebat. Cum autē sepulture corp⁹ traditū eēset. uidit christi ancilla animā eius. que nondū i hoc seculo plene purgata fuerat. in purgatorio quod ei deerat ofūmare. Nam maritus eius mercator fuerat. et quedā more mercatorū p̄ fraudē adquisierat. Quosdā etiā de familia ducis lozanie in hospitio receperat. qui de iniuste adquisitis multa in domo sua expēdebāt. Et quia de hmoi nondū p̄fecte restituentē fecerat. dicebat se adhuc in purgatorio retineri. Quod cum nūciatū est filie sue virginī deuote margarete de willembroch & eius sororibus multas ei oratōnes adquisierūt & p̄ posse restituentem fecerūt. Vnde non multū post aīa vi tue vitro purior. niue cādzior. sole splēdizior apparuit ancille christi. cū iam ad eternas epulas laudens & gratias agens ascēdere vellet inuitata. & quasi libz vite vt videbat in manib⁹ tenens summi magistri facta scolaris legebat. XXXII

Iterum de eodem
Quā autē sanct⁹ quidā et beat⁹ senex q̄ a uericia sua in innocētia & uirginitate p̄euerauerat. iam morti p̄pinqui eēt. s. iohannes de diuanto cognōie ortolan⁹ qui omīa p̄ christo reliquerat. & exemplo suo & admonitōnibus sāctis multas aīas domio adquisierat. ip̄a cū p̄ns ei in infirmitate assisteret. uidit multitudinē angeloz senī assistentē & gaudentē. Sensit autē mirabilē suauitatis odorē. vnde p̄ gaudij imensitate nō poterat se otinere. Valde em eum diligebat & quasi p̄ patre eum habebat. Et tūc reuelatū est ei a spūsācto q̄ senex ille qui tatā p̄niam dū vixerat in carne fecerat. tot etiā p̄ christo opprobria & p̄secutōnes patienter sustinuerat. taz iuste & timorate vixerat. tot etiā aīmas christo lucrāt⁹ fuerat absq; omni purgatorij molestia liber ad dominū euolaret. Vnde ip̄a quotiens ad sepulcrū eius qd est apud oegnes p̄rāibat. semp humilē scilicet. Postea vero cum ip̄a in extrema infirmitate labo

ret. anima sācti senis cum quodā alio amico suo refūcto. s. fratre ricardo de manachin capella causa uisitatōis & ofolatōis spēaliter missa ē ei a domino. Ip̄a autē christi ancilla valde opatiens erat & sup infirmos pia gestans viscera. circa quos aliquid quando noctes ducebat insomnes. Cum autē mat̄ fratru te cegnes grauissima et longa infirmitate laboraret. & ip̄a aliqñ vt ofolaret eā ei assisteret illa vt pote an⁹ fere centenaria & morti iam p̄pinqua grauissimū habebat anhelitū. Cum autē sācta mulier quadā nocte eius anhelitū sine magno dolore cordis ferre non posset. ip̄a assistens ei p̄pe quasi p̄ violentia a se extorq̄bat vt maneret. Cum q̄ iam ampli⁹ ferre non valens fere deficeret. respexit domū humilitatē ancille sue. & ei saporez quasi vini aromatici in os eius immisit. odoremq; suauissimū quasi thuris accensi cum sapore illo ferre p̄ tres dies sensit. Itaq; nulli⁹ ubi sapor p̄dictū sapore aromaticū poterat expellere. Multis autē egrotantib⁹ non solū eius p̄ntia domū ofolatōnē et patiētia of. rebat. sed frequentē corpālē sanitatē eius meritis dominus reddebat. XXXIII.

Iterum de eodem
Ed cur immoramur circa modica cum ad huc restent magna et mirabilia. Licet em̄ pium sit corpoz morbis subuenire. longe tamē & incompatibilē mai⁹ est animaz sanitati curam impendere. Nullū em̄ sacrificiū magis placet deo q̄ zelus aīaz. Ip̄a autē semp leta. semp hilaris semp in cordis iubilo p̄manebat. nisi quādo piculū vel lapsus aīmarū mentē eius perturbauit. In hoc solo vt eius pace loquar modū nō habebat. Lugebat anxia. dolebat ofolata. cibū non capiebat. somnum ab oculis suis abigebat. more p̄turgentis plebz clamabat. quāto putas vulnerata est dolore qñ cateruatū ruerent rugientes & tentib⁹ frendētes demones sup sāctaz virginū aggratōnē in villula que dicē maniti. vbi deo deuote seruiebāt. Ad vltimū vero quādo tanq̄ voti opotes ip̄os & inuidos demones p̄e gaudio videret tripudiare p̄ sāctarū mulierū electōne. tūc ip̄a clamās & euilās vix seip̄am p̄e dolore potat sustinere. Alia die vidit maximū iniquoz spiritū exercitum. qui quasi post p̄liū cruentati cum supbo & pomposo strepitu de vastatōne ciuitatis leodienis reuertebant. & adhuc maiora mala elato vultu omīabant. Nec multo post venerūt nūcij apud oegnes qui ciuitatem leodienē destructā esse nūciauerūt. & ecclesias spoliatas. mulieres vi oppressas. ciues interfectos. vniuersaq; ciuitatis bona hostes rapuisse referebant. Tunc forte apud oegnes p̄ns erat vir sāct⁹ honeste ouersatōis. & bone etiā apud malos opimionis. totiusq; ep̄atus lucerna. doctoz & p̄f spūalis. mgr. s. iohānes de niuella. qui cū rumores pessimos p̄cepisset. mente ofternatus incompatibiliter doluit. & maxime de sāctis virginib⁹ q̄s ip̄se per p̄dicatōnē et exemplū domino adquisierat. ne forte vi oppresse fuissent sicut quidā mentiebant. paterna sollicitudinē dubitabat. Non em̄ multū de tempaliū amissione doluit qui semp tempalia tāq̄ stercoza reputauit. sed de ecclesiarū violatōne & aīamaz destructione. Ancilla vero christi auditis rumorib⁹ imp̄turbata p̄manebat absq; etiā timore sāctis angelis eam ofortantib⁹. & in terra pacem homibus bone voluntatis nūciantib⁹. Magnam vero pacez & quietē circa domū de oegnes sētiebat. quasi in spū certificata. et de pace suoz. et de

in corruptione predictarum sanctarum virginum. Verum tamen videbat ei quod terra tremere et quasi oquere retur. quod pasceret homines qui creatori suo tam immani scelere se opposerent. XXXIII.

Item de eodem

Accidit autem aliquando quod quidam cisterciensis monachus tunc zelum innocentie et puritatis licet non solum sciam haberet. quod quasi ad statum primi pentis ex feruore spiritus puenire nitetur. Cumque diu labore plurimo sed callo sese affligendo in abstinentia et vigiliis. in orationibus et lacrimis primo statum recuperare non valeret innocentie. primo cecidit in tedium et accidia. Volebat enim cibaria sumere sed nullam sensibile delectationem dum manducaret sentire. Studebat autem primo sensualitatis motum non solum reprimere. sed penitus extinguere. Studebat etiam sine aliquo veniali vitia suam in perfecta puritate custodire. Cum autem demonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile. nec ad id ad quod tendebat. posset aliquo modo quietumque laborando puenire tandem in foueam desolationis pre tristitia lapsus est adeo quod in statu corruptionis in quo erat se nullo modo salute adipisci speraret. utpote qui venalia quibus in hac vita carere non possumus mortalia reputabat. Vnde nec corpus christi aliquando etiam in diebus illis quibus institutum est in ordine volebat recipere. Cum autem morbum eius a me quidam pius et oim bonorum amicus abbas cognouisset. ad ancillam christi monachum fecit adduci. Cumque illa per monacho lacrimosis suspiriis deo supplicaret. mirum in modum dum ante nosse introitum moram habere ostendit diceret. et illa instanti per te preces funderet. quasi nigri lapilli ad singula verba confessionis ex ore monachi cadere videbant. Tunc illa percipiens in hoc visu quod obstitio desolationis et nigredo tristitie et doloris monachum reliquisset. domino gratias retulit. qui non vult mortem peccatorum sed magis ut quertant et uiuant. Monachus vero post missam quasi de longinqua regione ad se reuersus corpus christi recepit. et sumpta salutari medicina perfecte conualuit. XXXV.

De spiritu scie et discretione quem habuit

Quoniam autem fugiendo mala per spiritum timoris et faciendo bona per spiritum pietatis necessaria est cautela et circumspectio discretione. pater luminis cuius vnus docet nos de omnibus spiritu scie filia suam illuminauit. ut sciret quod et que admodum esset agendum vel vitandum. et omne sacrificium suum sale condiret. Mala enim sunt vicina bonis. et plerumque dum vitam unum vitium labimur in contrarium. Aliquando autem cum dulci et suauiter. quasi vnus spiritus facta cum deo amoris glutino ei adhereret. audito extraneo aduentu ne forte aliquem scandalizaret. a suauiter illa contemplationis iocunditate amplexibus sponsi sui rim subiret inferens. spiritum suum cum tanto labore auellibat. quod quandoque quasi ruptis visceribus sanguinem purum in magna quantitate euomebat vel aspuebat. malis hoc affligi martirio quod fratrum et maxime peregrinorum pacem turbare. Quamdoque tamen cum spiritu sancto reuelante aliquando licet adhuc longe existentium prouideret aduentum. ad rursus vel ad propinqua nemora fugiens. vix per totum diem poteram repire latitante. Quandoque propter aliquorum indigentium utilitatem. nullo nisi spiritu sancto incitante cogebatur somnum suum disrumpere. Vade aiebat quia non curiose sed causa necessitatis expectat te aliquis. Licet autem quantum ad proximos non solum bonos sed etiam discipulos mira discretione pacem custodi

ret. sibi tamen soli valde indiscreta seipsam nimis abiciens. et super modum affligens nobis aliquando vixebatur. Ipsa tamen circa se tanto discretior erat. quanto nihil de se nisi a spiritu sancto familiariter edocta aliquid facere presumebat. Non enim unum diem sine cibi refectione pretere auderet. nisi se absorpta sensualitate super se raptim certissime agnosceret. Aliquando tamen ut pacem coassistentium seruaret. in tali statu aliquid cape temptauit. et nihil penitus cape potuit. sed pre dolore fere defecit. unde tantam postea prerogatiua libertatis obtinuit. quod nemo iam audebat discutere cur ita faceret. Cumque aliquando tempore ter in hebdomada cibum sumeret. vi. feria manducabat die dominica nihil penitus manducando. Similiter. v. feria a cibis penitus abstinebat. Cumque nobis potius rationabile videretur. quod vi. feria que dies est penitus non manducaret. quinta autem feria vel die dominica cibum sumeret. quod vi. feria dies penitus et mortis domini est. respondit mihi ipsa aliquando ad sensibilia non sine labore descendendo. dum gaudium contemplationis interrumperet cibum. et corporale capiendo. Quinta autem feria que est dies spiritus sancti. et die dominica propter gaudium resurrectionis spirituali refectione contenta. eternis epulis satiata. totum diem festiui ago dum nullo refectionis sensibilis usu. oportet me ad inferiora descendere. Quo audito os alterius contra ipsam non apertum filium. XXXVI.

Accidit aliquando quod causa visitati aliquos sibi familiares. cum maneret apud oegnes iuisset apud willembroch. in reposito suo per medium niuelle transiens. rediit post hoc ad memoriam peccata et abominabiles que in villa illa facere frequenter seculares. tantumque indignationem concepit in corde suo quod pre dolore cepit clamare. Quelitoque cultello ab ancilla sua cum extra villam esset. voluit cutem a pedibus suis refecare. eo quod loca transierat in quibus creator suum misereri homines tot iniuriis per uocant. totque flagitiis exaspant. Cumque non solum in mente. sed quod mirabili est sensibilem diceret in pedibus in quibus loca predicta calcauerat. vix tandem cum multociens pedes ad terram collisisset potuit quiescere. Adeo enim predicatorum et fideles pastores animarum diligebat. quod pedes eorum post predicationis laborem mira affectione ostingeret. etiam ipsis iniuriis vel diu seculari crepabat. vel pre nimia anxietate cum se subtraheret clamabat. Multis autem la crimonis suspiriis. multisque orationibus et ieiuniis a domino instantissime postulando obtinuit. ut meritum et officium predicationis quod in se exercere non poterat. in aliquo alia persona domini ei reciperet. et ut sibi domini per magno munere unum predicatorum daret. Quo dato. licet per eum dominum tanquam per instrumentum verba predicationis emitteret. sancte mulieris precibus cor eius preparabat. virtutem corporis in labore ostendebat. verba ministrabat. gressus dirigebat. gratiam et fructum in auditoribus meritis ancille sue prebebat. Nam per ipso singulis diebus dum esset in labore predicationis domini. et beate virgini dicendo aue maria centies supplicabat. sic predicante hilaris martinus orabat. XXXVII.

Accidit etiam cum esset in villa quadam. que dicitur itre iuxta niuellam. et penitus ipsa puer quidam ad hostium ecclesie cathedizaret. vidit immundum spiritum a puulo cum magna ofusione recedentem. Et cum ipsa puerum de sacro fonte leuaret. aperti sunt oculi eius. viditque spiritum sanctum in animam putri descendentem. sanctorumque angelorum circa renatum

hifite in multitudinē. Frequentē autē dum sacerdos leuaret hostiā inter manū sacerdotis videbat pueri puleri spēm & celestiu spirituum cum lumine nō modico exercitū magnū tescendētē. Quādo vero post ofectōnem sacramenta sacerdos sumeret ipa videbat in spū dominū in aīma sacerdotis remanētē & eam mirabili claritate illustrantē. Vel si in dignie sumeret videbat qd domio cum indignatōe recedente aīma miserī vacua & tenebrosa remaneret. Licet autē in ecclesia pīs non eēt sed in cellula velatis ex more oculis velo candido ozaret. euz chistus in platōne verborū sacrozū in altari descētebat. tunc ipsa mirabiliter imitata aduentū eius sentiebat. Quādo vero vñctōnis extreme ipsa pēfente infirmi sacramenta suscipent. ipsa cum sacrorum multitudie chistū pntem sentiebat. qui infirmum misericordiē roborabat. demones expellebat aīma purgabat. & se quasi in lumie p totū corpus infirmi dum diuersa eius mēbra vngerentē transfūtebat. XXXVIII

De spū fortitudinis qui in ea fuit.

Et qm parū pōest p spm timoris mala vitare. p spm pietatis bona agere. p spm scientie i omnibz discretōne habere. nisi per fortitudinem malis iminentibz resistamz. bona per patientiā oseruemz. p ostantiā vsqz in finē pseueremus. per longanimitatē vite eterne pmiū expectemus. pater eius apīs thesauris suis quarto lapide pcedso. s. fortitudie suam filiā exornauit. & cōtra omia aduersa premuniuit. vt nec aduersitatis ipulsi frangeret. nec pspertatis blandimēto eleuaret. Aliqñ autē cū pte dolore palis clamare et pectus suum tundere cogere. quidā eius familiaris ei cōpatiēti in loco quodā latebat. & p ipsa domio supplicabat. Tunc ipsa pīs deuoti homis supplicatōibus infirmitatē suam in aliquo minui sentiens vate inquit ancille sue & dic hominī illi vt cesset ozare p me. nam ozatōnū eius pcedit. discipline mee tum meli? habeo incurro detrimētū. Cum autē vexaret aliquo grauamē. quidā ex amicis eius oculte tñ in corde volebat de eius vexatōne. tūc illa cordis illi? secreta domio reuelate agnoscēs misit ancillā suā ad illū dicens. Dic illi ne amplius delectat p me. Plus enī grauabāt alioz doloribus qd suis infirmitatibz. Non solū autē p spm fortitudinis habebat potentiā resistēdi aduersis. s. etiam omnibz carnalibz illecebris abstīnēdi. Adeo quidē corpus suū iuuenula illa timpanistrīa quasi inter duo crucis ligna extendēdo desiccauerat. qd nunq per plures annos primos etiā libidinis motz contra se exurgere senserat. Ex quo tantā fiducia etiā in homies habebat. qd omnes sibi similes ex abundantia innocentie & pura simplicitate estimabat. Vñ eum quidā familiaris eius amic? ex nimio spūalis affectōnis excessu. manū eius aliquādo stringeret licet casto aīmo nil culpe cogitaret. sēit tam tan qd homo ex illa nimia vionitate primos motz sibi insurgere. Cūqz illa pīsus hoc ignoraret. audiuit vocē ab excelsis. s. noli me tangere. nec tamen intellexit quid significaret. De? enī mitis & hostis infirmitatibus opatiens. noluit illū corā sancta muliere verecūdia ofundere. volebat autē tanq zelotes amice sue castitatē custodire. & illū ppter iminentia picula castigare. Vñde cum illa diceret ei. Audi nūc quādā vocē. sed quid significet pī? ignofo. s. noli me tangere. Ille autē quid esset intelligē & sibi recetero diligent? cauē. & domio qui ei?

infirmitatē detegere noluit. gratias agens recessit XXXIX.

De spū osilij quem habuit.
Per spm autē osilij nihil pēpitantē. nihil inordinate agens. sed omnia diligent et prouide & cum deliberatōne faciens. licz familiarī spūsancti osilio interius vtēret. licet diuinis scripturis sufficiētē instrueret. pē nīma tamē humilitatis abundantia ne sapiens in oculis suis videretur alioz osilijs pprie volūtati abrenūciādo se ipsam libentē & deuote subijcere non dedignabāt. Multi tamē de familiaribz amicis eius qui diuinaz eius prudentiā frequentē expti erant. sine eius osilio nihil magnū facere audebāt. Quod enī hūana rōe scire non poterat. pmissa ozatōne diuinit? inspirata sciebat. Vñde cum quidā amic? eius. qui medio critate sua otentus. tanto securi? quāto ab oculis hoīm abstract? & a pompa seculari remotus teo in humilitate seruiret. a quodā nobili iquiretē vt mīr eius eēt qui ei equos et vestes & alia mīta bona copiose prouideret. mulierē sanctā osuluit quid sibi agendū esset. Illa vero sicut nihil nqz de se psumebat ozatōne premissa postq ab archanis diuinorum osilijs thalamis reuersa ē. rñdit. Vñ robis in hoc facto nigrū equū prepari qui vñ? in fernum pñiebat. & demonū exercit? applaudebat. Manete igitē sū osiliū meū in vocatōne qua vocati estis a domio ne p ambitōne vel seculi pompam dectis occasionem dyabolo. XL.

Iterum de eodem.

Quādo vero verbū dei licet indign? laicis & simplicibz predicare incipem. & nequum exercitiū seu osuetudinē faciendi si rmonē ad pplm habere. semp mibi metuens ne sermoē in pfecto deficerē. multa mibi vñdecunqz colligebaz. Multis vero ogregatis quidquid in mēte habebaz in mediū pferre volebā. Totū enī spm suū pferet stultus. sapiens vero reseruat in posterz. Cūqz tāta pōgialitate memetipm ofunderē. ad me p? sermone reuertens qsi quodā mentis tediū in eo qd inordinatē & icōpōsite multa mibi dixisse videbar incurrebā. Cūqz hūmōi tristitia aliquādo chisti ancilla me depressū aspiceret. ego pē verecūdia causam reuelare recusabā. & quod miserabilius erat cum alijs t. nqz bene & subtilitē dixisse me libeter auscultantē sicut mos est post sermonē omētare in hoc aliquā osolatōne recipiebā. Erubescō turpitudinē meā publicare sed laudē sancte mulieris nō ausus sum abscondere. Qm cum aliquādo predice tristitie nubilo me ofusū & tanq ofusibile oparium ad se vocaret. triplex vulnus temptatōnum quibz in abscondito sauciāt? erā mibi mirabiliter aperuit. Vñ inquit quasi similitudinē hominis nebulosi supfluitate capilloz coopti. Quodā autē meretrix subornata quasi quibusdā radijs splendi da eum blāte intueno circūibat. Facto autē plures circulo vñ de radijs suis versus eum pñciens ptem tenebrarū effugabat. Ad hanc autē eius pabolam triplici morbo me laborantē statim certissime deprehendi. capillata enī supfluitas mibi tristitiaz generabat. meretrix vere subornata. i. datō radijs adulatōnis mirabile mibi solatiū oferebat. XLI.

De spū intellectus eius

His igitē ornata monilibz filia hierusalem. bis predictis spūsancti tonis illustrata. corde purificato p spm intellectus in celestibus ouersabat. Relegatis enī a se formis sensibilibus. iniformes & inuariabiles supcelestium spēs

quāto summo simplici & inuariabili maiestati ma-
gis accedebat. tāto in eius animo purius resultabat
Cunq; subtilis & attenuatus spūs eius incendio
pij amoris crematus. tanq; virgula fumi ex aro-
matibus supcelestia penetraret. & quasi p quosdā
gradus in regione viroz pambulās p rīcos et pla-
teas querebat quē diligebat. nūc sanctaz virgīnū
liliis delectata. nūc sanctoz martīrū rosīs odo-
riferis recreata. aliqñ a sanctoz aploz senatu ve-
nerabiliē recepta. quandoq; cetibz angeloz socia-
ta. cum p omnes gradz ascēdisset. cum p omīa pa-
disi loca animo letanti pambulasset. paululū cū oīa
ptransisset. inueniebat quem arcenter eius aīa desi-
derabat. ibi demū pfecte quiescebat. Cū autē libz
vite viciū inispiceret. multa p spm̄ intellectz in
eo pēpiebat. Que tādē ad se reuersa ppheticō spī-
ritu pñunciabat. Vnde tribz annis anteq; homies
signarentē oīa hereticos pūntiales dixit. q; vide-
rēt crucez sup hoīm multitudīnez de celo copiose
descendentes. Cum autē sancti chzisti martires q;
zelo crucifixi chzisti a longinquis pibz ut chzisti
dedecus vīdicarent deuenissent ad locū qui dicitur
mons gaudiij. ibidē ab inimicis chzisti īterfecti
sunt. Ipsa q; licet p tanta terraz spācia remotā eēt
vidit sanctos angelos agratū ātes. & interfecto-
rum aīmas absq; aliquo purgatorio ad supna gau-
dia deferentes. Vnde tm̄ huius pegrinatōis rece-
pit ardore q; retineri non posset. si sine pximoz
scandalo aliquo mō pgerē valeret. Cūq; quasi rī-
dendo q̄rerem? ab ea quid illi si puenisset faceret
saltē aiebat illa. dominū meū honorare nomē eius
ofitendo illi c. s. xbi impij. abnegauerūt eum blasse
mantō XLII

Quāto summo simplici & inuariabili maiestati ma-
gis accedebat. tāto in eius animo purius resultabat
Cunq; subtilis & attenuatus spūs eius incendio
pij amoris crematus. tanq; virgula fumi ex aro-
matibus supcelestia penetraret. & quasi p quosdā
gradus in regione viroz pambulās p rīcos et pla-
teas querebat quē diligebat. nūc sanctaz virgīnū
liliis delectata. nūc sanctoz martīrū rosīs odo-
riferis recreata. aliqñ a sanctoz aploz senatu ve-
nerabiliē recepta. quandoq; cetibz angeloz socia-
ta. cum p omnes gradz ascēdisset. cum p omīa pa-
disi loca animo letanti pambulasset. paululū cū oīa
ptransisset. inueniebat quem arcenter eius aīa desi-
derabat. ibi demū pfecte quiescebat. Cū autē libz
vite viciū inispiceret. multa p spm̄ intellectz in
eo pēpiebat. Que tādē ad se reuersa ppheticō spī-
ritu pñunciabat. Vnde tribz annis anteq; homies
signarentē oīa hereticos pūntiales dixit. q; vide-
rēt crucez sup hoīm multitudīnez de celo copiose
descendentes. Cum autē sancti chzisti martires q;
zelo crucifixi chzisti a longinquis pibz ut chzisti
dedecus vīdicarent deuenissent ad locū qui dicitur
mons gaudiij. ibidē ab inimicis chzisti īterfecti
sunt. Ipsa q; licet p tanta terraz spācia remotā eēt
vidit sanctos angelos agratū ātes. & interfecto-
rum aīmas absq; aliquo purgatorio ad supna gau-
dia deferentes. Vnde tm̄ huius pegrinatōis rece-
pit ardore q; retineri non posset. si sine pximoz
scandalo aliquo mō pgerē valeret. Cūq; quasi rī-
dendo q̄rerem? ab ea quid illi si puenisset faceret
saltē aiebat illa. dominū meū honorare nomē eius
ofitendo illi c. s. xbi impij. abnegauerūt eum blasse
mantō XLII

Quāto summo simplici & inuariabili maiestati ma-
gis accedebat. tāto in eius animo purius resultabat
Cunq; subtilis & attenuatus spūs eius incendio
pij amoris crematus. tanq; virgula fumi ex aro-
matibus supcelestia penetraret. & quasi p quosdā
gradus in regione viroz pambulās p rīcos et pla-
teas querebat quē diligebat. nūc sanctaz virgīnū
liliis delectata. nūc sanctoz martīrū rosīs odo-
riferis recreata. aliqñ a sanctoz aploz senatu ve-
nerabiliē recepta. quandoq; cetibz angeloz socia-
ta. cum p omnes gradz ascēdisset. cum p omīa pa-
disi loca animo letanti pambulasset. paululū cū oīa
ptransisset. inueniebat quem arcenter eius aīa desi-
derabat. ibi demū pfecte quiescebat. Cū autē libz
vite viciū inispiceret. multa p spm̄ intellectz in
eo pēpiebat. Que tādē ad se reuersa ppheticō spī-
ritu pñunciabat. Vnde tribz annis anteq; homies
signarentē oīa hereticos pūntiales dixit. q; vide-
rēt crucez sup hoīm multitudīnez de celo copiose
descendentes. Cum autē sancti chzisti martires q;
zelo crucifixi chzisti a longinquis pibz ut chzisti
dedecus vīdicarent deuenissent ad locū qui dicitur
mons gaudiij. ibidē ab inimicis chzisti īterfecti
sunt. Ipsa q; licet p tanta terraz spācia remotā eēt
vidit sanctos angelos agratū ātes. & interfecto-
rum aīmas absq; aliquo purgatorio ad supna gau-
dia deferentes. Vnde tm̄ huius pegrinatōis rece-
pit ardore q; retineri non posset. si sine pximoz
scandalo aliquo mō pgerē valeret. Cūq; quasi rī-
dendo q̄rerem? ab ea quid illi si puenisset faceret
saltē aiebat illa. dominū meū honorare nomē eius
ofitendo illi c. s. xbi impij. abnegauerūt eum blasse
mantō XLII

missā illā ad me trāsserebat. Cum autē sacerdotes
missas digne & deuote celebraret. videbāt sanctos
angelos gaudentes. & sacerdotibz cum magna hi-
laritate coopantes. & eosdē sacerdotes vultu be-
nigno intuebāt. eosq; deuotissime venerabant. Ve-
igitur sacerdotibz miseris. iude p̄dicioz socijs. q;
chzistū q̄ntū in se est itez crucifigūt. & sanguinē
testamētī pollutū ducūt. qui manibz pollutis. oculis
impudicis. ore venenato. corde impuro. dñz ad
reuerendū sacramentū irreuerentē accedūt. āgelos
sanctos assistentes offendūt. & de salutarī meri-
cina sibi mortē miserabiliē adq̄rūt XLIII

De spū sapientie eiusdem.

Melliflūo sapie dono cor eius medullit? af-
ficiebatur. verba dulcorabant. & omīa ei?
opa suauitate spūalis vñctis impigubā-
tur. Mitis corde. dulcis ore. suavis ope. ebria cari-
tate. Aliqñ cum in lecto suo p tres dies iacuisset.
& cum sponso suauiter quieuisset. pre nimie iocū-
ditatis dulcedie dies illi adeo furtiue labebant q;
vix p vnū momentū sibi iacuisse videbat. Mirabili
autē affectōnū varietate deum aliquādo esuriebat.
quādoq; vero eum sitiebat. q̄ntoq; em̄ dominum
plus sentiebat. tāto magis desiderij crescebat. An-
xiebat. clamabat. & ut remaneret supplicabat ei.
ut non recederet. q̄si inter brachia amplexādo strī-
gebat. atq; ut se ampli? ei ostenderet. cum lacrimis
obsecrabat. Aliquādo autē p tres dies vel plures ut
sibi videbat eundē quasi puulū inter vbera omōzā-
tem stringebat. & sese ut non videret ab alijs oc-
cultabat. Aliquādo em̄ cū eo tanq; tū puero oscu-
lādo lutebat. Aliquādo tanq; agnū māsuētū iuxta
gremiū. q̄ndoq; quasi columbā ad solatiū filie sue
pi? flit? v̄ginis se oñdebat. Quādoq; q̄si aries stel-
lam lucidā habens in fronte circūiens ecclesiā. fite-
les suos ut ei videbat visitabat. In diuersis autē so-
lemnitatibus deū quasi cōfigurātū solemnitati sue
se ei ostendebat. Nam in natiuitate apparebat ei q;
si puer vbera matris v̄ginis lactās. v? in cunabu-
lis vagiens. et tunc ad eum afficiebat tanq; ad puu-
lum s. in ostensiones varias habens varias affectō-
nes. & ita singulis annis renouabant festiuitates.
In festo autē purificatōis videbat beatā virgīnez
filiū suū in templo offerentē. & simeonē eum mē-
vlnas recipientē. Et in hac visionē non min? exul-
tabat pre gaudio q; si p̄sens fuisset quando hoc
accidit in templo. In hac autē festiuitate cum cere?
eius diu extinct? fuisset in p̄cessione. subito lumē
claritatis clarissimū nullo nisi deo accētente rece-
pit. In passione autē domin? ei aliquādo in cruce
apparebat. sed raro. q; vix sustine potat. XLIII

Iterum de eodem

Quāto summo simplici & inuariabili maiestati ma-
gis accedebat. tāto in eius animo purius resultabat
Cunq; subtilis & attenuatus spūs eius incendio
pij amoris crematus. tanq; virgula fumi ex aro-
matibus supcelestia penetraret. & quasi p quosdā
gradus in regione viroz pambulās p rīcos et pla-
teas querebat quē diligebat. nūc sanctaz virgīnū
liliis delectata. nūc sanctoz martīrū rosīs odo-
riferis recreata. aliqñ a sanctoz aploz senatu ve-
nerabiliē recepta. quandoq; cetibz angeloz socia-
ta. cum p omnes gradz ascēdisset. cum p omīa pa-
disi loca animo letanti pambulasset. paululū cū oīa
ptransisset. inueniebat quem arcenter eius aīa desi-
derabat. ibi demū pfecte quiescebat. Cū autē libz
vite viciū inispiceret. multa p spm̄ intellectz in
eo pēpiebat. Que tādē ad se reuersa ppheticō spī-
ritu pñunciabat. Vnde tribz annis anteq; homies
signarentē oīa hereticos pūntiales dixit. q; vide-
rēt crucez sup hoīm multitudīnez de celo copiose
descendentes. Cum autē sancti chzisti martires q;
zelo crucifixi chzisti a longinquis pibz ut chzisti
dedecus vīdicarent deuenissent ad locū qui dicitur
mons gaudiij. ibidē ab inimicis chzisti īterfecti
sunt. Ipsa q; licet p tanta terraz spācia remotā eēt
vidit sanctos angelos agratū ātes. & interfecto-
rum aīmas absq; aliquo purgatorio ad supna gau-
dia deferentes. Vnde tm̄ huius pegrinatōis rece-
pit ardore q; retineri non posset. si sine pximoz
scandalo aliquo mō pgerē valeret. Cūq; quasi rī-
dendo q̄rerem? ab ea quid illi si puenisset faceret
saltē aiebat illa. dominū meū honorare nomē eius
ofitendo illi c. s. xbi impij. abnegauerūt eum blasse
mantō XLII

Quāto summo simplici & inuariabili maiestati ma-
gis accedebat. tāto in eius animo purius resultabat
Cunq; subtilis & attenuatus spūs eius incendio
pij amoris crematus. tanq; virgula fumi ex aro-
matibus supcelestia penetraret. & quasi p quosdā
gradus in regione viroz pambulās p rīcos et pla-
teas querebat quē diligebat. nūc sanctaz virgīnū
liliis delectata. nūc sanctoz martīrū rosīs odo-
riferis recreata. aliqñ a sanctoz aploz senatu ve-
nerabiliē recepta. quandoq; cetibz angeloz socia-
ta. cum p omnes gradz ascēdisset. cum p omīa pa-
disi loca animo letanti pambulasset. paululū cū oīa
ptransisset. inueniebat quem arcenter eius aīa desi-
derabat. ibi demū pfecte quiescebat. Cū autē libz
vite viciū inispiceret. multa p spm̄ intellectz in
eo pēpiebat. Que tādē ad se reuersa ppheticō spī-
ritu pñunciabat. Vnde tribz annis anteq; homies
signarentē oīa hereticos pūntiales dixit. q; vide-
rēt crucez sup hoīm multitudīnez de celo copiose
descendentes. Cum autē sancti chzisti martires q;
zelo crucifixi chzisti a longinquis pibz ut chzisti
dedecus vīdicarent deuenissent ad locū qui dicitur
mons gaudiij. ibidē ab inimicis chzisti īterfecti
sunt. Ipsa q; licet p tanta terraz spācia remotā eēt
vidit sanctos angelos agratū ātes. & interfecto-
rum aīmas absq; aliquo purgatorio ad supna gau-
dia deferentes. Vnde tm̄ huius pegrinatōis rece-
pit ardore q; retineri non posset. si sine pximoz
scandalo aliquo mō pgerē valeret. Cūq; quasi rī-
dendo q̄rerem? ab ea quid illi si puenisset faceret
saltē aiebat illa. dominū meū honorare nomē eius
ofitendo illi c. s. xbi impij. abnegauerūt eum blasse
mantō XLII

palato cordis dies festos a nō festis eo q̄ dulcius
ei sapiebāt dies solennes q̄ simplices. Celebrabat
em̄ dies festos in aīmo scriptos & impressos i cor
te suo tanq̄ in martinilogio. Vnde cuz esset aliq̄
in ecclesia sancte gerardis in villa que d̄r laulos
& quoddā festū sancte virginis gerardis in cra
stino eē deberet. & sacerdos eiusdē ville festū illō
non aduerteret. ipsa in aīmo suo sentiens solenni
tatem innūtere non iam se poterat retinere. Cūq̄
sacerdos non opareret vel aliq̄ qui campanas sicut
fieri solet in festoz̄ dierū respis p̄cedentibz̄ pulsa
ret. ipsa de loco suo surrexit. et campanas p̄ut po
tuit pulsare cepit. Quo audito sac̄dos admirās &
ad ecclesiā currens. cur inq̄t tāq̄ sit festū pulsatis
cum non habeamz̄ in osuetudinē. cum non sit festūz̄
hac hora pulsare. Tūc ista verecūda & pauida ait
Ignoscite mihi inquit dñe. magnū em̄ festū sed ne
scio cuius est in hac nocte. Iam em̄ hanc ecclesiam
sentō gaudio esse repletā. Tunc sacerdos apto ka
lendario reperit q̄ die crastina deberet esse festū sā
cte gerardis. XLV. Alterū exēpla de eodem

Cum autē & tantas habebat orolatōis a dō
mino. q̄ licet null' extērioribz sicut fit quā
toq; ad recreatōnē intēta esset. sp̄ in vno
loco absq; alicui? oratio sine accidia vel te dio se
dere posset. Aliquādo em̄ dum esset in cellula sua
audiuit vocē dulcissimā domī dicentis. *Hec est fi
lia mea dilecta in qua plurimū delector.* Quādo
autē extra se rapiebat. videbat ei q̄ caput suū tene
ret sup̄ gēua chasti gloriificati. Aliqñ etiā nēcīan
te aliquo angeloz salutabat ab aliquo supnoꝝ ci
uium cum oraret ante altare sancti nicolai. aliquā
to videbat ei q̄ te reliquijs eius lac flueret. *Vite
bat autē ab imagine crucifixi aliquādo quosdam ra
dios exeuntes & ad eam ptingētes. & quasi vsq;
ad cor eius penetrātes.* In quibz oībus valde dele
ctabatur. et miro mō spūs eius in talibz orotabat.
Apparuit ei aliquādo beat? bernard? cisterciensis
ordis pater & lucerna. quasi alat? et alas suas cir
ca eam expansebat. *Cunq; ipsa diu cum eo in can
cello sedisset ecclesie. & illa etiā cuiusmōdi essent
he ale quereret. rñdit. q̄ ipse velut aquila sublimi
volatu subtilia & sublimia diuine scripture attige
rat. & multa de archanis celestibz ei dominus rese
rauerat.* Cum autē ipa in magna veneratōne et spe
ciali amore diligeret sanctū iohannē euāgelistam.
accidit q̄ sacerdoti cuiādam cum magnis lacrimis &
gemitibz veniale morticū ofiteret. *Cunq; factos
ille q̄reret cur ita lacrimis afflueret. neq; inquit la
crimas repimere.* *Vitebat em̄ aquila quandā sup
pectus suū. que quasi in fonte figebat rostrū i ei?
pectore. & magnis clamoribz aera replebat. & in
tellexit in spū q̄ lacrimas eius & gemitū beat? io
hannes deferēbat domio.* Aliquādo etiā vidit quē
dam sacerdotē cum lacrimis deuote celebrantē. vi
sumq; est ei q̄ colūba quēdā sup̄ humez sacerdo
tis rescenderet. et q̄ fons clarissim? de eius hūero
scaturiret. Aliquādo autē virginis filiū quasi puer
cum maxima claritate circa p̄xidē in qua corpus
chasti reponit videbat. *Cunq; q̄rerem? cuiusmōdi
esset claritas. rñdit. Quātū lumē solis lumen cā
zele excedit. tñ vel ampli? claritas illa claritatem
solis excedebat.* **XLVI** *Adhuc de eodem*

Quando autem aliqui reliquias ad ecclesiam nostram deferbant. ipsa in spiritu presentiebat. reliquiarum aduentum. & tota nocte cum sanctis reliquijs exultabat. christusque gaudentem & ali-

as reliquias quasi cum exultatione & ueneratione no-
uas reliquias suscipientes uidebat. **V**trū autē eēnt
uere reliquie eius spūs mirabiliter percipiebat. **D**e mo-
dica quidē cruce que est in ecclesia de oegnies . in
qua de ligno sancte crucis habet . luminosū valde
quasi clauiculis celestis radiū exire uidebat. **Q**uid
autē familiaris noster & domus nostre amicis inter
alias reliquias quas habebat repperit os cuiusdā sancti
sine literis. **C**uius autē essent reliquie ignorabat. **C**ū
q̄ ad eam ut certificaret attulisset reliquias . ipsa
in spū virtutē reliquiarū pcepit . **C**unq̄ oraret ut
deus cuius essent sibi ostenderet . apparuit ei q̄dā
sanctus magni meriti & p̄clarus . **I**nterrogabat autē
eum sancta mulier. **T**u quis es. **I**lle uero se non no-
minauit . sed quatuor literas ante mentis eius . o-
culos descripsit. **C**unq̄ illa literas memoriā retinere
sed quid significarent nesciret . uocato quodā cle-
rico literas ei dixit sc̄s . a . i . o . l . et quid significaret
quesiuit. **I**lle uero colliteras & subiungens q̄ aiol
significaret . respondit. **T**unc illa manifeste cognouit
q̄ beati aigolphi qui apud p̄uiniū in campa-
nia in magno honore habet essent p̄dicte reliquie
Cum autē p̄ce desiderio eterne fructōnis . p̄e amo-
re diuine uisionis . p̄ dilatōne optate beatitudinis
eterne in hoc exilio langueret . unicū tamē & sum-
mum ei erat remediū & singulare solatiū māna
panis celestis . donec ueniret ad terrā p̄missionis .
Iam enī in hoc seculo p̄ exp̄ientiā didicerat q̄d ait
dominus in euangelio . **N**isi manducaueritis carnes
filij hominis & biberitis eius sanguinē . nō habebitis
uitā in uobis . **Q**ui māducat inquit carnē meā . &
bibit san . m . h̄z . vi . et . **N**ec erat ei durus hic sermo . si-
cut iudeis . sed suauis . quippe que omnē delectatō-
nem . & omnē saporis suauitatē in eius p̄cepte in-
terius in animo & etiā in ore eius mellifluido sentie-
bat. **C**ūq̄ amplius sanguinē uiuificū h̄tendo facere
non poterat . aliquādo post missarū solennia ut sal-
tem calicē nudū sup̄ altare diu posset inspicere exi-
gebat . **XLVI** **D**e trāsitu eius a loco
willembroch apud oegnies

Quoniam multo tempore iam apud sepe dictum locum qui willembroch nuncupatur. seipsum domum imolasset. ex vicinitate proxime ville que nuella dicitur frequentiam hominum adeas. ex te uocatione occurrentium. que soli deo vacare cupiebat. non iam sustinere poterat. **C**umq; multoties multisq; precibus domum supplicasset. ut locum propositum suo idoneum. & personas que desiderio suo secundum te humiliter descenderet. ancille sue pretereretur. ostensum est ei locum in spiritu deo omnes. quem nunquam prius uiderat. de quo erat ex nouitate & paupertate domus vix inter homines aliquid mercedis tunc erat. **T**unc illa duce domum ad locum sibi destinatum iter arripies. cum adhuc aliquanto spacio remota esset. beatus nicolaus eiusdem loci patronus cum magna exultatione ei obuiam venit. eamq; usq; ad ecclesiam suam deduxit. **E**oq; quo venit die fratres te omnes magnam festum faciebant te eius translatione. **C**um autem primo ad locum illum venisset. miro modo & loci dispositione & fratres eiusdem domus sicut ei deus prius ostenderat agnouit. & quod festum sancti nicolai esset precepit. & quoniam eodem loco diem extremum clauderet precepit. **L**ocum etiam in ecclesia ubi transfunditur sepulchrum habere deberet mihi postea secreto ostendit. quod rei postea exitus comprobauit. **P**ostquam autem te terra & te cognatione sua exiuit domum. superprecipiente. postquam sub umbra illius quem desiderauerat sedit. tanto

suauis? quanto secretis? Antea illi dñs bona i loco illo
fecit. quoties copiosi? solito sanctorum angelorum sola
tio eam visitauit. quotiens cum matre domini fami
liares collocutiones habuit. quoties pñtialiter ipse
dominus ei apparuit. non mente capere ne dñi sermo
explicare sufficeret. Cum autem annus ultimus? quē do
minus illi pñmiserat immineret. quē etiā ipsa pñ gau
dio celare non poterat. Nam sex annis ante mñro
guidoni de muella eum pñdixerat. suspirabat. cla
mabat quasi dilatonis impatiens dum dominum am
plexaretur. Nolo inquit domine qñ sine me recedas
non hic amplius morari desidero. ire domum volo.
Et mirum in modum dñi sic extra se rapta vehementi
desiderio anxietur ex cordis plenitudine fere tota
disrumpi videbat in corpore. Cumqñ ad se reuertere
sup pedes suos post longo tempe stare non potat
Ex feruore autē spūs dum extra se clamans trahere
tur. quasi ignea in vultu videbat. Et quod mirabi
lius est dum esset in illo mentis excessu. irreuerbe
ratis oculorum radijs rotā solis materialis valebat
intueri **XLVIII** **Qualit̃ obitu suum**
magistro iacobo pñdixit. & exultationis vocibus
pñeunt.

T Anno autē in quo transiit ad dñm cui ego ex
officio mihi a legato domini pape inuēto ad pre
dicandū & signandū quos dominus inspiraret
cōtra hereticos me pñparez. dixit mihi dissolu
tōnem sui corporis imminere. Et quia quando reuerte
rer nesciebat testamentū suū facere festinabat. reli
quens mihi corrigiā qua cincta erat. & sudarium
lineū cum quo lacrimas extergebat. & quedā alia
modica auro & argento mihi cariora. Cum autē
immineret & appinquaret tempus egritudinis optate
a festo annūciationis beate virginis vsqñ ad festum
beati iohannis baptiste. non enim nisi vñtēcies & in
modica quātitate cibū corporale sumpsit. gaudēs sp
& diem nuptiale cum exultatione expectās. Iā em̃
tempus pñmissū pñe erat. quod multis lacrimis pñ
uenerat. multis gemitibus & suspirijs postulauerat
Et ecce factus est repente de celo sonus. & vox tur
turis audita est in ecclesia nostra. Incēpit em̃ alta
voce & clara cantare. nec cessauit spacio trīz die
rum et noctium. deum laudare. & gratias agere.
dulcissimā cantilenā de deo. de sanctis angelis. de
beata virgine. & de sanctis alijs. de amicis suis. de
diuinis scripturis rīgnice & dulci modulacōe cō
texē. Vñ autē de seraphi vt videbat sibi alas suas
sup pectus eius expādebat. Quo mīstrāte & dul
citer assistēte. inspirabat ei carmen absqñ omī diffi
cultate. Vocē exultationis & osonantiā modulacō
nis tñ homines audiebāt. Clausis em̃ hostijs & om
nibus exclusis pñor noster et ancilla sancte mulie
ris in ipsa ecclesia remāserāt. Et hi multa te archa
nis celestibz que illa dicebat intelligere nō potant
Quedā autē intellexerūt. sed pauca pñdoloz reti
nere potuerunt. Dicebat autē inter multa alia qñ
a lumine sancte trinitatis sancti angeli intelligen
tiam haberent. a lumine corporis christi gloriificati. in
sanctis amabz fructū haberēt & exultationē. bea
tam etiā virginē iam in corpore gloriificatā ostanter
afferebat. & qñ corpora sanctorum qui in passione chri
sti surrexerūt. nūqñ postea in puluere reuersa sūt
Dixit etiā & mōde valde gaudio est qñ spūs sanctus
in pñmo ecclesiā visitaret. & copiosis solito pñi
uerfam ecclesiā opatores sanctos ad fructū aīarū
mitteret. & mundū ex maxima pñe illuīaret. Dixit
etiā cum de beato stephano pñhomartire canerz

quē rosariū pñdyli appellabat. qñ dñs ozaret i mor
te. dominus sanctū paulū dedit ei in munere. Cum
qñ beatus paulus martirio ossecratus spm̃ in morte
emitteret. beatus stephanus pñfēs fuit. & beatus pau
li spm̃ domio obtulit dicens. Hoc magnū et singu
lare munus mihi dedisti. & ego cum fructu multi
plici illud reddo tibi **XLIX** **De vltima**
eius egritudine. & qualiē in ea se habuit

E lapsis autē tribz iubilatonis diebz lectus
suū in ecclesia corā altari fecit preparari. &
ad se reuersa corā fratribz dixit. Precesse
runt lamentationes dum lugere pñ peccatis. pñces
sit carmē dum exultare et iubilare pñ eternis. Ecce
em̃ se quē re infirmitatis & mortis. nūqñ em̃ de
cetero manducabo. In hac infirmitate grauiter ex
terius laborabat. sed suauiter interi⁹ quiescebat. Iā
etiā em̃ qui frequenē ei in statu sanictatis asiteret.
frequenē in infirmitate eam visitabāt. Christus
em̃ frequenē ei apparens & quasi vultu opatientis
eam respiciens. & mater eius dñe chāsti ei fere semp
assistens. quasi insensibilē ei reddebāt infirmitatis
dolorem. Angeli etiā sancti assisteāt ei et deuote
mīstrabāt. Vnde cum quadā nocte sitiret. et iam pñ
se surgere vel incedere pñ nimia debilitate nō possz
duobus sanctis angelis eam sustinētibz. & ad locū
ducentibus vbi reposita erat aqñ & reducētibz bi
bit. & ad lectū suū absqñ alio labore rediit. Cum
vero beata virgie pñmonēte extremā reciperet vñctō
nem. omnes pñtialiter affuerūt apli. Beatus autem
petrus ei clauēs ostēdebat. & qñ celi ianuā ei apirz
pñmittebat. Christus autē signū sancte crucis victo
rie sue vexillū pñdixit ei affixit. Cumqñ in diuer
sis pñibus vñgereē in suscepōne sacramti opatio
nem spūs sancti cum maxima mētis illuminacōne sen
tiebat. Quidā autē de amicis & notis ei⁹ qui dudū
mortui erāt. ad osolationem missi sūt ad eā. Quidā
etiā petunt auxiliū ab ancilla christi in infirmitate
illa apparuit ei qui maximo cruciatu i purgatorio
torquebat. Cum autē cā visitādū eam sanctus tholo
sane sedis episcopus aliquando diuenisset. maximā
ex episcopi pñsentia osolationem et corporis forti
tudinē ad tempus recepit. Beata autē virgo eā qñ in
aere contra factum epm̃ vt sibi videbatur lenauit
Cumqñ idem epus i eadem ecclesia altari beate vir
ginis ossecrato missaz solēnia celebraret. vidit in pñ
ceptōne sacramti quasi columbā cādiā que sancto
epo i ore ponebat eucaristiā. maximāqñ claritatē i
eū interius trāsfundentē & eius aīam illustratē.
domino ostendēte cognouit. Cū autē i infirmitate
nihil penitus māducare possz. nec etiā panis mo
dici odorē sustinē valeret. de facili tñ corpus chri
sti sumebat. Quod statim qñ liquefēs in aīam ei⁹
trāsies non solū aīam osfortabat. sed & corporale infir
mitatē absqñ mora alleuiabat. Accidit autē in sua
infirmitate dū corpus christi reciperet qñ facies eius
qñ quibusdā radijs luminis resplēderet. Cumqñ tem
ptaremus aliquē vñz eucaristiā non ossecratā possz
sumere. statim odorē panis abhorruit. Cum vero
modica ps dentes eius attigisset. cepit clamare. cō
spuere. & qñ pñtus eius rumpereē abelare. & sin
gultus cum ingenti anxietate mittere. Cumqñ pñ do
lore diu clamasset. & multotiens os eius aqñ abluif
set. trāsacta magna pñe noctis vix potuit quiescere
l.

Iterum de eodem
Emp autē qñtūcūqñ debilis esset. qñtūcū
qñ euacuato & exinanito corpore vñpote qñ
liij. diebz nō penitēte mortē manducauit

tamen lumen solis sustinuit. & nūq̃ oīa claritatē lucis oculos clausit. & quod mirabili? est cum iuxta & quasi ad aures eius in ecclesia alta voce cātaremus. dum campanas diu et fortit̃ pulsaremus. cū etiam quoddā altare vt ofsecrare? ab ep̃o tholosa: no cum multis cemētarijs pcutientib? euz malleis & martellis iuxta eam erigerem? nūq̃ aliquo tu multu grauari poterat. quem ad deū & ad eius eccliam p̃tinere sciebat. Nam & ipsa cum ei opate remur afferebat. qz sonus ille caput eius non ledebat. nec cerebri pcutiebat. sed statim eum in aīma cum magna suauitate recipiebat. Quedā autē ali cui nostrū dixit que post mortē eius tēbebat accidere. sicut spūs actō reuelāte & p̃mittēte agnouit. Que ita p̃pter scādālū infirmoz subiuuimus qz vt cum euenirent de facili ex scriptura possint perpendi. Interim vero sermones signauim? & libroz clausim? qz forte tribuit plurimi & multiplex erit scientia. Cum autē appinquaret hora eius ostēdit domin? filie sue portōnem hereditatis eius in fratre. viditqz locum i celestib? sibi a domio p̃paratū. vidit & gausa est. Quinta autē feria aī diē transitus eius cum essem? p̃ntes & assisterem? ei in vespe. nobis loqui non voluit. nec oculos suos ad nos uertit. s; fixis immobili in celū oculis. iacebat em̃ extra cellulā sub aere. cepitqz eius vult? q̃i quadā serenitate clarescere. Tūc ip̃a diuissimē q̃li pre gaudio subidens. cepit nescio quid submissa voce cātare. Non em̃ iam poterat vocē exaltare. Cum autē magis appinquaret & diligenti? auscultassem. non nisi modicū de cantilena eius potui intelligere hoc. s; q̃ pulcher es rex noster domine. Cū qz diu in tāto pmanisset gaudio. cantādo. ridēdo & manib? aliq̃ plaudendo. tandē ad se reuersa q̃i de nouo. ad sensū infirmitatis quā p̃t? non sentiebat cepit modicū gemere. Cūqz ab ea quid vidisset q̃reremus. non nisi modicū voluit ṽl potuit nobis loqui. Mirabilia inquit dicerē si auderem. Die vero domico apparuit ei sathan q̃i insidiando calcaneo eius. & multū eam vexauit. Nam aliquantu lum cepit pauere & etiā a circūstantib? auxiliū petere. Ip̃a vero in domio fiduciā resumēs. & caput draconis fortiter p̃terens. & se signo crucis muniens. vade inquit retro sathan & turpitudine. Quo recedente cepit iter cātare alleluia. & domio gratias agere. **LI De felici eius trāitu**

Quā illam horā qua domini? emisit sp̃m in cruce. s; circa horā nonā ip̃a quoqz ad dominiū migravit. nūq̃ vultus hilaritatem. vel exultātis faciē aliquo mortis dolore mutans. Nec memi qz etiā in sanitate maiore vult? habuerit serenitātē. maioreqz alacritatis p̃tēderit specie. Cum autē in morte lauaret eius sacru corpusculū inuenta est ita attenuata & ieiunijs infirmitateqz ofecta. qz dorsi eius spina ventri eius origua erat. & quasi sub tenui pāno lineo sub veneris q̃i? pelli cula ossa dorsi eius apparebant. Post mortē etiam quos dilexerat in vita nō deseruit. sed ad aliquos repiens. factas etiā & p̃bate vite mulieres frequēter alloquens. amicos suos & docuit in agēdis. & p̃munuit in piculis. etiā in secretis signis omnem dubitatōnē a cordib? eoz remouens. Aliquib? etiā am amicos suos p̃ceib? suis ip̃etrauit a domino & sapie splendore & caritatis feruore. Vnde quidā sanct? cisterciensis monach? vidit i somnis post trāitu christi ancille qz calix aure? ab ore ei? exibat. quo quibusdā amicis suis potū dabat. **Re**

tulit etiā mihi quidā alius qz in somnis vidisset cor pus eius quasi in splendorissimū lapidē p̃ciosū permutatū. Anno itaqz vt dictū est incarnati verbi **M. cc. xiiij. kl. iulij. s. in vigilia sancti iohannis baptiste** circa horā nonā die domica illa p̃cōsa christi margarita. xxxvi etatis sue āno ad regni eterni de lata est palatium. **LII De victoria ludouici iuuenis in pictauiā**

Anno domini. **M. cc. xiiij.** iohannes rex anglie urbem andegauis quā occupauerat muro ex vtraqz pte vsqz medianā circūvallā cepit. et arridente fortuna euz in breui supdicta municipia obtinisset a quitanoz et pictauozum auxilio se posse de facili residuū terre recuperare. p̃sumens. castrū quod rupes monachi dī a guillermote rupib? ategauis fenescallo ob tuitōnē itineris de nouo edificatū obsedit. Erectis itaqz petranjs & ceteris machinis bellicis. cepit castrū fortit̃ expugnare. et obsessi non min? strenue se defendere. Tūc ludouic? regis philippi primogenitus patre suo p̃ofinia flādie & normānie cū militib? diuersa municipia vicissim visitante. & ad hostiū incurribus defensante. ogregatū exercitū mouit de kīnone vt p̃dictis obsessis succurreret. Cūqz p̃ vñā iam dietam tantū a loco exercitus distaret. rex iohannes eius aduentū in crastino futurū nō sustinēs omnib? petranjs. mangonellis. papilionib?. ceterisqz belli vtensilibus dimissis. ac p̃te expositis recessit. Ludouicus autē urbē quā mūis circūseperat recuperauit. et oēs eius muros destruxit. Hanc autē victoriā ludouici modico tempe interiecto secuta est victoriā regis philippi. In qua infra mēsis vnius spaciū filius in pictauiā de rege anglie. pat̃ in flandria de othone imperatore & flandrensibus bello quidē diffīli. sed victorioso. sumi regis p̃te cū dextera triumphauit. **LIII De itinere philippi regis in flandriā. & preparatōne belli flandrensīs**

Ipsō igit̃ anno. s; ab incarnatōne domini. **M. cc. xiiij.** iohanne rege anglie vt dictū est in p̃tibus andegauie debachante. otho impator elect? ab ip̃o iohanne pecunia mediante. ogregauit exercitū in comitatu haimonie in opido valētiāne in terra ferrandi comitis. fuerūtqz cum eo missi a rege iohanne ad stipendia sua. s; comites bolonie & fālesberie & flandrie. dux quoqz brabancie. cuius filiam idē otho duxerat in vxorē. & multi alij p̃p̃res. & comites de alemania. haimonia. brabancia. flandria. Rex autē philippus cuius militie maiorem prem habebat filius eius in pictauiā ogregatū mouit exercitū in crastino beate marie magdalene de perona. terrāqz comitis ferrandi intrauit. Et transiens p̃ eam omnia incendio vastādo ac dep̃dando vsqz ad urbē thornacū puenit. quā flandrensēs quidē anno p̃terito fraudulēte cepant & multū dā nificauerant. sed idē rex sine mora missū exercitū cum fratre guarino & comite sancti pauli eam occupauerat. Otho vero cum exercitu suo venit ad castrū quod ēz morethania. distans a thornaco p sex miliaria. Et rex quidē eos inuadere p̃posuerat sed dissuaserūt barones. qz non nisi artus & diffīcilis aditus ad illos patebat. Recessit autē rex de thornaco vt iret ad insulā castz. & otho euz exercitu suo sequebat̃ eum. Vicecomes autē meleduni cum quibusdā equitib? diuertit ab exercitu regis versus p̃tes illas vnde veniebat othonis exercitus quem p̃secutus est guaninus siluane cētis electus

Hi ad quendam locū eminentē puenerūt. vnde pte-
pantes acies & ad pugna dispositas manifeste vi-
dere potuerūt. Quod cum electus reuersus nunci-
asset regi qd hostes. s. venirent ad bellū p. ati. & v-
pugnandū necessario. vel cum pudore & damno
recedendū. osultū barones a rege non multū suade-
bant esse pugnandū sed potius pcedendū.

LIII De ordinatione aciez in utroq; exercitu

Aenerunt autē ad pontē bouinū qui est in
cesonā et sāguineū. quem cum maior exer-
citus iam trāisset. & rex citra pontē exar-
matus. armis siquidē aliqntulū & itinere fatigat?
sub ymbra cuiusdā fraxini iuxta quandā ecclesiam
beati petri modice quieti vacaret. ecce nunciū mis-
si ab illis qui stabāt in postrema acie cum clamore
accurrentes referūt hostes aduentare. ac postremis
acieb? iam fere ostringere. ac vicecomitē et arcubali-
starios & equites lenis armature cum satellitib?
vix furorem & audaciā eoz posse diutius retarda-
re. Quo audito rex ecclesiam ingrediet. & breuiter
orans itez egressus armis induit. alacriq; vultu
equum insilit. ac si ad nuptias vocaret. Deinceps
vbiq; p campos ad arma clamat. clāgūt tube. co-
hortes que iam pontē trāsierāt reuertunt. Vexillū
quoq; beati dionisiū quod omnes in bello debebat
pcedere reuocat. Nec satis ppe reuertēs non expe-
ctatur. ymo rex cursu rapido redit. & in p.ia fron-
te belli se ponit. Quē videntes hostes pter spez
suam sic retrogradū quasi stupore quodam & hor-
rore pcussi. diuerterūt ad dexterā ptez icieris quo
gradiebant. & pcedentes se in eminentiori parte.
steterūt a pte septentrionali. solemq; qui die illo
feruentius incaluerat ante oculos semp habentes.
Rex autē alas suas e regione oera illos extēdit. stās
a pte australi cum exercitu suo p spacia campi nō
pua breuiter ptenso solem habens in humeris. Ita
steterūt hinc inde utraq; acies eqli dimensione pro-
tense. modico campi spaciō a se invicē distantes. In
medio autē huius dispositōis erat rex philippus in
prima fronte. cui lateratim adherabant willerm? ba-
trens flos militū. bartholomeus de roia vir anti-
quus et sapiens. galter? iuuenis vir pbus & pru-
dens. petrus maleuici n? girard? scrophā. stepha-
nus de longocāpo. wills de garlāda. henric? comes
barri iuuenis. qui patri suo regis sobano nup de
functo successerat. & alij etiā plures viri virtute
spectabiles & in armis exercitati. Ideoq; tunc ad
ipi? regis custodiā spēaliē deputati. Ab opposita
ei? pte stabat otho agminis ocerissimū. qui sibi p
vexillo erexerat aquilā tauratā sup dracone in pē-
dentē in pica erecta in quadriga. **LV De**

exhortatione francoz ad pugna. & orōne pmissa

Rex autē anteq; ogredere hac breui & hu-
mili orōne suos milites alloquit. Otho in-
quit cum suis a domio papa excomunica-
tus est. quia hostes & destructores ecclesie sūt. &
pecunia que illis in stipendia mīstrat de lacrimis
paupm et ecclesiaz adquisita est. Nos autē chāsti-
ani sum? & omunione pacis sacte ecclesie fruētes
qūis peccatores. tamē ecclesie dei osentim? & cle-
ri p posse nostro libertates osendim?. Vñ de dei
misericordia fiducialit debem? psumere. qz nobis
licet peccatores? dabit de suis & nostris hostibus
triumphare. His igitē dictis milites a rege benedi-
ctōnem petierūt. & statim insonatib? tubis insul-
tum viniliter in hostes fecerūt. In ipsa em hōza ca-
pellan? qui hec scripsit. & quidā cleric? non pcul-

a rege stabant retro ipm. Qui audito clangore tu-
barum. alta voce cecinerūt hūc psalmū. Benedict? **LVI**
domin? deus meus qui do. ma. me. ad p. & c. Te
in de Exurgat deus. & Domie in virtute tua. & c.
omnes vsq; in finē put potuerūt ppter irrupētes
lacrimas & singult? admixtos corā deo dūote re-
colentes & libertatē qua ecclesia dei gauderet in
frācia p philippū regem. & ecōtra de dec? & opp-
b.ia que patere? p othōnē & p regē anglie iohānē
qz munerib? hostes illi puocati o.tra domini su-
um in regniō suo pugnare presumebāt. **LVI**

De primo ogressu militum

Primus tamē ogressus pugne non ibi fuit
vbi erat rex. qz anteq; ogredere? cōtra fer-
randū & suos iam in dextro cōnu cōn-
fligebat. rege forsitan ignozate. Prima qdē frons
pugnatoz dire cte ptenfa erat. & campi spaciū
xl. passibus occupabat. Erat enim ibi siluane et ēis
electus. non quidē vt pugnaret. s. vt armatos ad
hōnorē dei & regni ac salutis p.rie defensione in
aimaret. qui etiā quos formidolosos ac tepidos
nouerat retro posuit. Quos autē feruentes & pro-
bos i. vñ et p.ia acie collocauit. ac dire cte p cam-
pū extendi fecit. Campus enim ait amplius est.
non decet vt vnus miles faciat sibi scutum de alio
militē. sed sic stent vt omnes quasi vna fronte va-
leat pugnare. His diētis premisit ad inchoandū
bellum probissimos. cl. satellites non minus sine
equis qm in equis pugnantes. vt milites egregij
qui erāt in p.ia fronte motos aliqntulū & turba-
tos inueniret hostes. Inognati autē flādrenses qui
erant ad pugna feruentissimi se non a militib? sed
a satellitib? primo inuati. de loco in quo stabāt ne-
qua? se mouentes. sed eos ibidē expectātes alacri-
ter receperunt. & equos eoz fere oim interfecerunt
ipsoz multos vulnerib? affecerūt. nullū tamē pre-
ter duos letalit vulnerauerūt. Hos autē secut? est
galeher? sacti pauli comes. licet qbusdā suspect?
esset tanq; hostibus aliqñ fauisset. Vnde & dixit
electo se bonū p.itozē futurum die illo. Hic itaq;
cum electis suis militib? mira velocitate qli aquila
rolās in columbas mediū hostiū pfozās trāsit
multos ferēs. & a multis pcussus. equos et hoies
indifferenter occidens. nullūq; capiens. & ita per
aliā ptem reuersus est. hostiū multitudinē qm in si-
nu quodā intercludēs. psequit eum non mōzi au-
dacia comes bellimōtis. matheus de monte mozen-
cij cum suis. & dux burgundie factaq; est pugna
mirabilis ex utraq; pte. que cum feruētissima triū
hōzaz spaciō iam durasset. eandē totū belli pōdus
in ferrādū euz suis versū est. Ita qz multis ofossus
vulnerib? & in terrā pstrātus. ac fere diuturnita-
te pugnadi exanimatus. hugoni de marois et iohā-
ni fratri eius se reddidit. & cum plurimis ex eius
militibus captiuus ductus est. Ceteriq; omēs qui
in eadem pte campi pugnabāt. aut interfecti sunt
aut capti. aut fuga turpi francis insequētib? sal-
uati. **LVII De aduentu omūaz. et de**

pugna o.tra regē philippū

Tnterea legiones omuniaz veniūt. & qntotius ad
aciem regis vbi. s. signū regale videbāt. accurrunt
vexillum inq; in floabus lilij distinctū quod tunc
ferebat gualo miles fortissimū. sed non ciues de
monte igniaco. spēaliter omunie corbey. ambiani
beluaci. opendij. atrebat. cuneos militū penetra-
uerūt. & ante regē se posuerūt. At illi qui erant in
acie othonis audacissimi & bellicosi viri ipsos in

otinenti repulerunt. eisq; paulatim dissipatis fere
 vsq; ad regē puenerūt. Quo viso milites p̄noia
 ti qui erant in acie regis p̄cesserūt. seq; othoni
 ac suis fur ore theutonico solū regem q̄retibus op
 posuerūt. Nam & impator ille & ferrandus & co
 mes bolonie sicut postmodū a captiuis didicimus
 iuramento firmauerūt. q̄ oib; alijs neglectis ad
 aciem regis philippi p̄cederēt. nec retorquerēt ha
 benas donec ad eū puenīctes ipm occiderēt. Quo
 facto. de reliquo exercitu facillime se posse trium
 phare spabant. Propter hoc otho cum acie sua nō
 nisi contra regem & eius aciem pugnauit. Ferran
 dus quoq; voluit et incepit sed non potuit ad ip
 sū puenire. qm̄ a campaniēsis via eius interclusa
 fuit. Comes eciam bolonie ad regē in ipso pugne
 initio puenit. sed cū ppe iaz esset dñm suū ut arbi
 troz reuerit. ab ipso dedinavit. & cū roberto tro
 caz comite qui nō pcul a rege astabat. agressum
 habuit. Sed et petrus antissiodori comes cognat
 regis viriliē p rege pugnat. Philippus tñ eius
 filius vxoris ferrandi ognatus ex parte matris ex
 opposito contra regē stabat. A deo em̄ illi ho stes
 regis excecati erāt. q̄ multi eoz licet haberent ex
 ipi pte fratres p̄uignos. vitricos. & cognatos. ni
 hilomin; tñ sp̄reta reuerētia dñi secularis. & abie
 cto dei timore. bello iniusto eos quos reuereri ac
 diligere saltē naturali iure tenebāt. laceffere p̄su
 mebat. Itaq; sup̄ dictis militib; virtute mirabili fu
 rorē theutonicoz contra regē impediētib; pe
 dices ipm regem circūuallauerūt et vncinis ac lan
 ceis gracilibus in terrā ab equo deposuerūt. Pauci
 vero milites qui cum eo remāserant. ceteris vt di
 ctū est p̄cedētib; & contra othonis acie dimicā
 tib; et sup̄ dictis gualo qui i vexillo sepius icli
 nato vocabat. auxiliū. sp̄aliē quoq; petrus istāne
 des qui sponte ab equo descendens se p rege icli
 bus exponebat. eosdem pedices p̄strauerunt. dissi
 pauerūt. & occiderūt. Sed et ipse rex sepe citius a
 terra surrexit. & inopinata leuitate rursus equum
 ascendit. **LVI De oflictu belli et fu**
ga othonis

Ergo pugnaē ab utraq; virtute mirabili
 & cadūt multi. Ibiq; ante oculos regis oc
 ciditur miles p̄bus stephanus de longocā
 po cultello in capite p̄oculariū galee recepto. ha
 bebant em̄ hostes cultellos mirabiles et acten; in
 auditos quib; p gladijs utebant. longos. s. gracil
 les triacumines. quolib; acumie a cuspide vsq; ad
 manubziū indifferēte secantes. francoz tamen vir
 tus indefessa p̄ualuit. repulsaq; tota othonis acie
 puenerūt ad eum. Itaq; petrus maleuicū ipm per
 frenū apprehendit. Sed cum eum a turba qua ofer
 tus erat extrahere non posset. girardus seropha
 entellū in eius pectus impēgit. ac ppter armorū
 eius densitatē ipm ledere non valens. iclū reitera
 uit. & huic secūdo iclū caput equi quod erat ere
 ctum & arduū obuiāuit. Igit̄ cultellus mira forti
 tudine impulsus tetendit in cerebrū equi p̄ oculū
 receptus. Equus itaq; lealiter vulnerat; se gira
 uit. & versus illā ptem aquila cum karro dimissis
 ac p̄de expositis tergū vertēs a campo recessit.
 Quo viso rex ait suis. Hodie faciem eius amplius
 non videbitis. Cum igit̄ paululū p̄cessisset equus
 labitur. & statim alius recens adducit. In quē cum
 ascendisset. fuge velociē se omisit. eo q̄ francozum
 virtutē vltē sustinere non posset. Nam & bar
 rensis eum p collū tenuerat. sed equi velocitate su

orumq; militū densitate p̄ceptus ei fuerat. Qui eti
 am dum eoz domin; fugeret adeo fortē p̄liabanē
 vt ipm barrensem in terrā p̄sternerēt. qui plus q̄
 ceteri p̄cesserat. eo q̄ illi regē custodirent. Cū igit̄
 tur equo suo occiso pedes esset. & circūuallatus a
 hostibus se more suo mira virtute defenderet. ipse
 tamen vnic; a multitudie capt; vel occisus fuisset
 nisi thomas de sacto valeris cum equitatu suo su
 peruenisset. qui cum de manib; inimicoz liberauit.
 Itaq; reuiuiscēte p̄elio duz impator fugeret. duo
 comites ex ei; pte cum alijs viris fortissimis quos
 ipse sp̄aliter elegerat vt essent ppe eum in bello
 ostra francos pugnauerūt. tamē franci p̄ualuerūt.
 Deniq; duo p̄fati comites. s. hernaldus de hoste
 male miles fortissim; & gerardus de ramderodes
 capiunt. kar; decerpitur. dracho frangiē. aquila
 alis euulsis & ofractis ad regē philippū defertur.
 Othone aut̄ inter primos fugiēte. & dux louanie
 & dux de lambroch. & hugo de bouis. & alij per
 turmas se mandauerāt fuge turpi. **LIX**

De comite bolonie qualiter captus sit

Porro comes bolonie ab initio belli incessā
 ter pugnat. nec ab aliquo supari potat.
 Feceratq; sibi q̄si mūtōne q̄ndā arē mira
 bili. de satellitibus armatis & ofertissimis duplici
 serie in modū rote adinstar castrī obfessū. vnde pa
 tebat adit; quidā quasi porta qua recipiebāt quo
 tiens vel spm̄ volebat resumere vel ab hostib; vz
 gebatur. Verūtāmē antea mltū dissuaserat pugna
 pbitatem francoz sciens & audaciā. Vnde et im
 pator ac sui p̄dicoz eum reputabāt. Et nisi p̄elio
 ofensisset. ipm vinculis mancipassent. Deniq; cum
 pugna pte manib; haberetur. ipse hugoni de bouis
 dixisse fertur. Ecce pugna quam tu suadebas ego
 dissuadebā. Tu q̄si foimidolus; fugies. ego vō sō
 piculo capitis mei pugnabo. & vel capt; vel inter
 fectus remanebo. His dictis ad locum pugne sibi
 destinātū accessit. omnib; ceteris sibi diuti; ac
 fortius pugnauit. Itaq; ceteris vt dictū est fugiē
 tibus. ipse tamē adhuc pugnans a sex militib; euē
 li a campo non poterat. donec satelles quidam pe
 trus. s. de cinella qui p̄bissimus equo suo ab hosti
 bus occiso pedes pugnat ad ipm accessit. & ele
 uata equi tectura mucronē vsq; ad capulū i eius
 dem equi ventrē infixit. Lapsus igitur equo. comes
 supinus iacuit. dextēz femur habēs sup equi collo
 vnde vix extrahi potuit. Supuenerūt aut̄ hugo &
 gualterus de fontibus. & iohannes de robereco.
 Qui dū inter se ostenderēt cui eoz captō comitis
 ascriberetur. supuenit iohannes de nigella cū suis
 militibus. qui corpe quide; p̄cerus & forme venu
 stissime miles erat sed his animi virtus in eo nō re
 spondebat. Vnde & in illo p̄elio nondū die tota
 cum aliquo oflixerat. Rixabatur tamen cum alijs
 qui comitē illic detinebant. volēs ex eius detētōne
 laudis sibi aliquid vendicare. & quidē p̄uēluiss;
 nisi frat. Electus supuenisset. quē agnoscens co
 mes dedit se illi rogans. vt soli vite illius faceret
 misereri. Cogitur itaq; comes de terra surgere. s;
 cum vidisset non pcul arnulphū de audeuarda mi
 litez p̄bissimū cū aliquot militibus ad eius auxiliū
 p̄perantē. in terra sponte p̄lapsus adiutorzū expe
 ctans. finxit se pedibus non posse stare. sed q̄ asta
 bant iclus plurimos ingeminātes opulerūt eū et
 runcinū ascendere. ipse quoq; arnulphus & qui cū
 eo erant capiuntur. **LX** **Qualit̄ rex phi**
lipus victor cum gaudio redijt

Omnibus itaq; fere equitibus. aut fuga de campo electis. aut captis. aut interfectis stabant adhuc ibi satellites pedites fortis simi. brachantones. & alij quos pars aduersa quasi vallū an se posuerit numero septingenti Quos videns rex. thomā de sancto valerio virū nobile; ac virtuosū & aliquantulum literatū oīra illos misit. qui licet iam armis aliquantulum pugnando fatigatus esset habens secū de terra sua. lequites. & duomilia pedites cum magno furore illos irruit omnesq; trucidauit. Et mirū dictū cū post victoriam suorum numerū recensuit. non nisi unū solum de toto numero cecisse inuenit Qui etiam statim que sitis inter occisos & inuentus atq; in castra delatus. infra paucos dies vulnerib; p medicos sanatis incolumis est effectus. Dato itaq; signo frācorū acies reuocant. ad castra cū gaudio reuertunt. Mira vero regis philippi clementia. eodē em vespe cum adducti corā eo fuissent pceres capti. quinq; videlicet comites et. xxv. alij nobiles vexilloz insignib; gaudentes. licet omēs de regno suo quū in eis mortem aspirauerāt. tāq; rei lese maiestatis. s; in leges capitibus opletendi essent. ille tamen vt mitis & pius vitam odonauit omnib;. Et si em feruebat in eo oīra rebelles seueritas. maior etiam rigebat in eodē clementia in subiectos. cuius intentō sen perat pcerē subiectis & debellare supbos. Omnes tamē erga culis mancipauit. quibus icathenatis & quatuorzigis impositis iter pilius direxit. LXI

Qualit comitē boloniē de ingratitudine redarguit. Vm aut esset hapalmis. incimatu est ei qd comes boloniensis post preliū miserat nūciū ad othonē suggerēs ei vt gaudium accederet. & vires recolligēs auxilio gandauit. & alioz bellū renouaret. Quo audito. siue vendico autore siue non. rex ad modū perturbat. ascendit in turrim. ubi duo maiores comites erant. ferrandus. & reginaldus. Itaq; reginaldo improuit qd cum honore suus legitimus esset nouū eum militem ac de paupē diuitē fecerat. ipe vero p bonis mala retribuens. vna cum comite alberico patre suo ad henricū quondā anglie regē in regni pnicie se transtulerat. Postea quoq; relapsus in magnā ipsius aniciam receptus fuerat. & ppter comitatum tū martini qui alberico patri suo i seruitō regis anglie defuncto ad eū hereditario iure deuolutus erat coitatu ei boloniē addiderat. Ipe quoq; post modū culpe culpā adiiciens ad regem anglie ricartum trāshens. cōdiu vixerat. ei semp oīra ipm adheferat. Sed & ricardo defuncto eum interim in amicitiam suā recepat. & cum duob; predictis comitatibus. tres etiā alios. s. mozetoni. albemarue. & warennaz eidē adiecerat. His omib; beneficijs obliuioni traditis oīra ipm suū dominū regē vniuersā anglia. theutoniā. flādiā. banoniā. brabantia sine causa omouerat. Naues etiam eius apud eūdē portū. anno preterito cum alijs diripuerat. Sed & nup cum reliquis oīra ipm corporaliter pugnauerat. Post pugna quoq; post vitam ei misericordiē cōdonatam missis nuncijs ad othonē & alios qui de bello euaserāt. ad bellū eos iterum incitare curauerat. Hec omnia inquit mihi fecisti. vitam tamē me adimēte non perdes. sed donec hec omia lueris. erga culū non euades. LXII **De captiuitate eiusdem comitis. & ferrandi. et alioz.**

In dictis fecit eū peronā adduci. ibiq; in turrim fortissimā includi. & cautissime cu

stodiri. ligatū compedib; mira subtilitate pplexis ac fere indissolubilib;. Ferrandū quoq; pilius de uetū arta custodia mancipauit. in turre noua ex tra muros inclusū. Porro ceteri captiui in duob; castellis pilius positi sūt. in vtrifq; pontis capitibus & in diuersis p diuersa loca munitōib;. In his aut que dicta sūt iustū dei iudiciū patet. qd cōuenit pūoz que in exterminū bonoz temē disponunt. semp in oīrariū vertit ad vindictā. s. malefactorū. laudem vero bonoz. Ecce em non solū isti qui in hoc bello oīrecti sūt oīra regē aspirauerant. sed etiam donis ac pmissis ille cti. comes fue? uernēsis & omnes pceres trās ligerim & cenomānie & andegauie et neustrie. excepto tū willermo de rupib; senescallo andegauie. nibello de mediana & vicecomite sancte susanne. & alijs qd paucis. iā regi anglie suū fauorē sponponderāt. sed ppter metum regis quousq; certi essēt quis esset pugne future exitus sua vota tegebāt. Itaq; qd de victoria psumentes vniuersū regnū diuiserāt viromandiaz. cum perona comiti reginaldo. pilius aut ferrandus. & alijs alia opida othone distributoze temere pientes. Deo igit ordināte iustissime sicut est factum vt ferrandus & reginaldus id quod p honore suo petierāt vel putabāt. p sue ofusionis ignominia haberēt. Quis aut vel verbo vel scripto valeat explicare que in eoz aduentu facta sunt. cantica dulcisona clericoz. tripudia pīloz. pulsantes clafitorum. ornat? ecclesiaz. ricos & domos & vias cortinis & pānis sericis interctas. flores & ramos arborū virides ubiq; stratos. omēs etiā cuiusq; generis sexus & etatis homines ad tantū triūphi spectacula scurrētes. rusticos & messores memissos opib;. falcib; rastris & tribulis in collo suspensis cateruati ad vias ruentes cernere cupientes ferrandum in vinculis. quē nup formidabāt in armis. nec ei verecūdabant illudere rustici. pueri et vetule nacta occasione a nomis equiuocatōne. Nam & casu mirabili duo equi ferrandi. i. ei? coloris qui hoc nomē equis imponit ipm i lectica vehēbāt. Vnde & ei impperabāt qd sic ferrat? vt erat recalcitrae non poterat. qui prius impiguitus dilatare recalcitrauerat. & in dominū suū calcaneū eleuauerat. Hec p omia loca facta sūt quousq; pilius pueniunt. Parisiani vero seu pīses clerici & layci cū hymnis & canticis obuiā regi pcesserūt. Nec solū dies sed etiam noctes in leticia trāsegerūt. septez em diebus oīuinis noctibus innumerolis lumibus utebant. ita vt nox sicut dies illuminare videret.

LXIII De malicia regis iohannis anglie. & incōstātia pītonū. & treuga data

Omes vero falesberie regis anglie frater ipso die pugne traditus est a rege philippo comiti roberto. vt ipe rex anglie filiū eiusdē roberti quē captū tenebat vt supradictum est amutaret p illo. Sed ille tanq; nature oīrari? carnem suā & sanguinē semp odio habens. noluit extraneū quē tenebat captiū amutare pro fratre suo. Post paucos dies pīctones tante fama victorie pteriti. missis legatōnibus regi philippo elaborabant recōciliari. Rex aut eoz perfidia multoties exptus. eoq; fauorē sciens domino suo fore semp onerosū et nūq; fructuosū nō acquieuit. sed collecto exercitu in pīctaniā ubi rex iohānes erat accessit. Cūq; laudunū puenisset vicecomes thoza ei? qd potentissimus erat in terra illa legatos ad eū p pace vel saltem pro inducijs supplicantes misit

Qui mediante petro agnato suo duce minoris brian-
tannie. cuius vxor eiusdē vicecomitis neptis erat.
in amicitia suā cum sine difficultate recepit Sed et
ipse rex angloꝝ cum .xviij. miliaribꝫ ab illo loco di-
staret. & non haberet quo fugeret nec in apertū vt
pugnaret pcedere auderet. misso renulpho comite
cestrie cum roberto legato domi pape & alijs de
inducijs tractare cepit. Et rex philippus quinquē
mies inducias ei solita benignitate concessit. sicqꝫ pi-
lius redijt. **LXIII De cōcilio innocen-**
tij & reprobatione dogmatum iachim & amalrici
Ex cronica

Anno domi. M. ccxv. Innocētiꝫ papa gna-
le cōcilium quod lateranēse dicitur. rome cele-
brauit. in quo puerfam iachim & amalrici
a doctrinā odēnauit dicēs. Damnamꝫ & reproba-
mus libellū seu tractatū quē abbas iachim edidit
contra magisterꝫ petꝫ lombardū de unitate seu
essentia trinitatis. appell. is ipm hereticū & insanū
p eo qꝫ in suis dixerit sententijs qm̄ quedā summa
res est pater & filius & spūsanctꝫ. & ista nō est
generā. neqꝫ genita. neqꝫ pcedēs. Vnde asserit qꝫ
ille non tam trinitatē qꝫ quaternitatē asseruebat in
deo. videlicet tres psonas & illā om̄nē essentiam
quali quartā. manifeste ptestans qꝫ nulla res est qꝫ
sit pater et filij et spūsanctꝫ. nec est essentia. nec
suba. nec natura. p̄uis ocedat qꝫ pater & filius &
spūsanctꝫ sit vna essentia. vna suba. vna natura.
Verū hmoi unitatē non verā et p̄p̄iam. sed quā-
si collectiua & similitudinaria esse fateē. quemad-
modū dicunt multi homines p̄p̄ius vnꝫ. & multi fi-
deles sunt vna ecclesia. iuxta illud. Multitudinis cre-
dentiū erat cor vnū & anima vna. Et qui adheret
domio vnus spūsanctꝫ est cum illo. Et qui plātat et qꝫ
rigat vnū sunt. Et omēs vnū corpus sumꝫ in chri-
sto. Rursus in libro regū. Populꝫ meus & p̄p̄ius
tuus vnū sunt. Ad hanc autē suā sniam asserendā
illud potissimū verbū inducit. qꝫ christus de fideli-
bus inquit in euāgelio. Volo pater vt sint vnū in
nobis. sicut et nos vnū sumꝫ. vt sint deo cōfirmati
in vnū. Non em̄ vt ait. fideles christi sunt vnū. i. qꝫ
dam vna res que om̄nis sit oibus. sed & suo mō-
sunt vnū. i. vna ecclesia ppter catholicē fidei vni-
tatem. & tandē vnū regnū. ppter vniōnē indissol-
ubilis caritatis. Nos autē sacro appbante cōcilio
credimꝫ & cōfitemur cum petro. qꝫ vna res est icō-
prehensibilis quidē & ineffabilis. que veraciter est
pater & filius & spūsanctꝫ. tres simul p̄sone ac-
tingillatim quelibet earū dē. et ideo in deo solū mō-
trinitas est nō quaternitas. quia quelibet trinum p̄so-
narū est illa res. videlicet substantia. i. essentia seu
natura diuina. que sola est vniuersoꝝ p̄cipiū. pte-
ter quā aliud inueniri non potest. & ista res non ē
generā. nec genita. nec pcedens. sed est pater qui
generat. & filius qui gignit. & spūsanctꝫ qui p-
cedit. vt distinctōnes sint in psonis. & vnitās in
natura. Si quis igitē sniam vel doctrinā p̄fati io-
achim in hac pte defendere vel approbare p̄sum-
pserit. tanqꝫ hereticꝫ ab omnibꝫ cōfiteē. In nullo tñ
ppter hoc floren. monasterio cuius ipse iachim
institutor extitit volumꝫ derogari. qm̄ & regula-
ris est institutō & obseruantia salutaris. maxime
cum idē iachim omnia scripta sua nobis assignari
māduerit aplice sedis indicō approbāda seu etiā
cōrigēda. dictās eplām cui manu p̄p̄ia cōscripsit
in qua firmiter cōfiteē se illā fidē tenere. quā roma-
na tenet ecclesia. que disponēte domino mater est

& m̄gra cunctoꝝ fideliū. **R**exhamꝫ etiā & odem
namus puerissimū dogma impij amalenci. cuius
mentē sic pater mendaciꝫ excecavit. vt eius doctri-
na non tñ heretica censenda sit. sed etiā nephāda.

LXV Qualit̄ beatꝫ dominicꝫ ordinē suū
petijt ab innocēto papa cōfirmari ex gestis eius

Ad hoc autē oculū p̄ficeēte fulcone tholo-
sano ep̄o. adiunctꝫ est ei vir sanctꝫ dei do-
minicus. qui ab eodē ep̄o ppter sue meri-
tū sanctitatis tenero dūdū fouebat affectu. Cū
quo etiā summū pontificē innocentū adiit. atqꝫ or-
dinem qui p̄dicatoꝝ dicereē & esset. cōfirmari si-
bi suisqꝫ seqꝫibꝫ postulauit. At iste ad postulatōꝝ
hmoi visus est aliquatūlū p̄mitte se difficilem exhi-
bere. quod tamē sine nūto diuino factū non est. ut
nimis ex reuelatōe sequenti vicariū hiesu christi
agnosceret qꝫ necessariū esset vniuersali cui p̄sone
bat ecclesie id ad quod vir dei dominicꝫ inspiratꝫ
diuinitus aspirabat. Sic em̄ a plerisqꝫ fide dignis
optum est. Quadā nocte idem sumꝫ pontifex deo
sibi reuelatē videbat in somnis. qꝫ lateranēsis eccle-
sia quasi suis opagibus resoluta. grauē subito mīa-
retur ruinā. Quod cū tremens simul ac merēs aspi-
ceret. ex aduerso vir dei dominicꝫ occurrebat. hu-
merisqꝫ suppositis totā illā fabricā casurā sustēta-
bat. Cuius visionis & nouitatē admirās. & signifi-
catōnem prudētē intelligēs. sine ullo dilatōis ob-
staculo viri dei et cōmendauit p̄positū. & petitiōnē
hilariter acceptauit. hortās eū vt ad fratres suos
rediens et diligētē deliberās cum eis de pari voto
regulā sibi aliquā approbatā eligeret. sup quā icho-
andi ordinis p̄motōne in firmaret. Et sic deinde ad
ipm veniēs cōfirmatōnē ad libitū r̄portaret. Quod
sapientē sane nec sine spūsancto suggerēte cōsidera-
uit vir sapiēs. se enā mirū validiora esse edificia
que fundamentis ex antiquo suppositis innituntur
viasqꝫ antiqꝫ & regias nouis semitis tutiores. di-
cente domio p̄phetam. State sup vias vestras.
& interrogate de semitis antiquis que sit via boā
& ambulate i ea. **LXVI Qualit̄ idē ordo cō-**
firmatus est a papa honorio

Regressus igitē post celebratōnē cōciliꝫ vir
dei dominicꝫ verbū summi pontificis fra-
tribus patefecit. Erant autē fratres numero
circiter .xvi. Qui mox inuocato spūsancto. regu-
lam sancti augustini doctois & p̄dicatois egre-
gij. ipsi p̄ter re et noīe p̄dicatores futuri vnani-
miter elegerūt. quasdā quidē artōis vite cōsuetu-
dines. quas sibi p̄ formā cōstitutōnū obseruādas sta-
tuerūt. insup assumētes in quo pater p̄uicus circa
ordinis sui cōponenda p̄mordia p̄cedentiū patꝫ
non designatus vestigia sic mediū tenuit. ut eis qꝫ
nāscerent. & exurgeret filijs & in quo starent mo-
dus debite p̄fectōis accesset. & quo possent acce-
dere p̄ p̄fectū cōtinuū non deesset. nō ignorās qd
scriptū est. Iustoz semita quasi lux splendens p̄ce-
dit et crescit vsqꝫ ad p̄fectū diem. Et hoc satis cō-
sulte nedum se statim in altū supra modū extende-
ret succedentes in postez retrocedere. potius qꝫ
p̄cedere cogere. sicqꝫ merito tra illos euange-
licum illud impp̄erū dicereē. Iste ordo cepit edi-
ficare & non potuit cōsummare. Quāppter ne p̄-
dicatōis cui sumopē debebāt intendere impedire-
tur officiū. p̄posuerūt. extūc terrenas possessiōes
et redditus p̄p̄ius abijcere. quod postmodū i p̄-
mo capitulo generali bononie celebrato affectu
p̄ter & effectu p̄ cōstitutōnē imobileꝫ p̄petue fuit

executōni mandatū. Anno itaq; domi. M. cxxvi. confirmatus est fratrum predicatorum ordo. Siquidem innocentō papa de medio p mortem sublato honore huius nominis tercius aplice sedis honorem accepit. Ad que in accedens seruus dei dominicus sui ordinis confirmatōne sicut predecessores eius pmisserat impetrauit. **LXVII De disipline fratrum ad predicandu p mundū**

Quoniam autem idem vir dei romae esset. & in basilica beati petri in conspectu dei ordinem suū pseruatione & dilataōne ordinis. quem p ipm dextra eius ppagabat effunderet. facta manu domini super eum gloriosos principes petrus & paulū ad se subito visione quadā ymaginaria venientes aspexit. Quorum primus videlicet petrus baculum. paulus vero librum sibi tradere videbant. addebantq; dicētes. Vade et predica quā a deo ad hoc ministeriū es electus. Moxq; in momento temporis videbatur ei qd filios suos p totū mundū dispersos aspiceret incedentes binos & binos. & verbū dñi populis predicātes. Quapropter tholosā rediēs ubi iam fratres in ecclesia sancti romani qui eis supradictū fulco tholosan epus ostulerat. claustrū cōstruxerāt & manebāt. Quocirca omnib; dixit hoc suum esse ppositū. ut fratres omnes licet paucos p diuersas mundi dispergeret regiones. sciens quia se inima diuersa fructificāt. & ogesta putrescūt. Voluit etiā ut sibi quēdā p electionē pfererēt. penes quem sup omnes. sub ipso tamē regendi et corrigēdi auctoritas resideret. Hoc autē faciebat vir sanctus disponens adire terras saracenorum. & eis verbum domini predicare. ppter quod etiam barbā aliquāto tempore nutrebat. Electus est igitur frater matheus et abbas nomie nuncupatus. post quē in eodē ordine nec alius surrexit abbas nec exurget. Placuit namq; postmodū fratribus. ut qui totū pesseret ordinem non abbas. sed mōr ordinis diceret. ceteri vero inferiores prelati priores & superiores omni. s. religiosorum vocabulo censerent. Inuocato igitur spūs sancto displicet fidelis dispensator & prudens seruus dei dominicus suos fratres et quosdā quidē in hispaniam. quosdā vero pisius. alios autē bononiā destinauit. Illi autē pfecti salutarē ubiq; disseminauerūt sciam. magnas quidē sustinentes angustias paupertatis. & virtus dei erat ad multiplicandū eos. Ipse vero romā domino ducente pfectus est.

LXVIII De visionibus quibusdam ostensis super statu ordinis

Sacerdos autē quidā videns aliquē beatum dñicum cum suis fratrib; p dicationē tā feruenter insistere. terrenisq; postpositis spiritalibus curā dare. ad eorum vitam pia emulatōne suspirans deliberauit psums relinquit omnib; eorum adherere vestigijs. dummodo noui testamēti librum haberet. quē sibi ad predicandu necessariū estimabat. Hec autē eo cogitāte. ecce quidā iuuenis veniale testamentū sub veste baiulans affuit. quod statim sacerdos cum magno gaudio emit. Verū testamentū to habito irrephit ei temptatio. hesitareq; cepit an illud exequi quod mente ocepit expediret. Cū ergo in corde ipsius variē cogitatōnes excrescerēt visum est ei in eodē libro quē emerat. non quidem quasi sortilegorum detestandis vtens prestigijs. sed pia quadā intentōne prudentie se sume omittere diuinū flagitare rñsum. Fusa itaq; ad deum prece impressaq; super librum exterius cruce in nomine dñi librum aperuit. & oculos ad capitulū quod primū

se obtulit in ipsa libri apertione dicit. Occurrit autē ei mox illud quod in actib; aplos beato petro p spm dictū est. Surge desce et vade cū eis nihil dubitās. quia ego noli illos. Statim igitur tanqūm diuino certificatus oraculo relictis omnib; secutus est eos. Accidit etiā quodā alio tempore ut quidam aplice sedis legatus epus videlicet portuensis. conradus nomine. vir religiosus de ordine cisterciensi bononie aduenisset. hic ad domū fratrum predicatorum veniens. debito cum honore susceptus est. Quodā autē hesitatio de hoc ordine quare. s. et ad quid esset inceptus menti eius cepit irrepere. Residens igitur in ecclesia fratrum librum aliquē petijt. Oblatusq; est ei liber missalis. quem facto signo crucis apertis in superiorum primi folij sicut in animo suo destinauerat pre legit. laudare. benedicere. & predicare. Quo tanqūm celitus e missio rñso. statim exhilaratus. omne a se dubietatis scrupulū iam certus abiicit. seseq; fratrib; & totalitē obtulit. & deuotissime omanda uit. **LXIX De magistro reginaldo aureliano si qualis cardinali ppositū suū apuit.**

Eodem tempore vir quidā venerabilis mōr reginaldus sancti anniani aurelianensis decanus. picius scia. virtute conspicuus. et opinionione preclarus. qui etiā pisius in iure canonicō repperat annis. v. romā una cum aurelianensi epō mare transtus aduenerat. Huius autē viri cor tali de inspiratione tetigerat. ut relictis omnibus predicationis officio se totaliter manciparet. Quo nā autē mō quod mēte ocepit ad effectū pduceret. necdū aduerterat. quia nec adhuc recēs ordinis predicatorum institutū fuerat manifesta. Cum autē a quodā cardinali cui sub quodā familiari colloquio hmoi rotum expresserat. iaz nouū ordinē iuxta desiderij sui ppositum institutū. eiusdēq; ordinis institutorem & patrē videlicet seruū dei dominicū in eadē urbe predicationis insistente officio didicisset. accersito eo eiusq; mira collocutionis dulcedine vehementer affectus. nec minus aspectu sue sanctitatis attractus mentis sue pposito reuelato. extūc ipsius ordinis deliberauit ingressum. Nec mora graui febrium infirmitate corripit. Dūq; languor fortius inualefscens medicine remedia natura psums deficiente nequāq; admitteret. excluderat penitus mors in ianuis spē salutis. At vir dei dominicus expectate sobolis itēpestiua dona non sustinens. totum se ad ordinem ostulit. aures diuine clemētie. regieq; misericordie beate marie. cui tanqūm spēali patrono curā ordinis totā omisserat. importunis clamoribus cordis interpellans. ne se tam subito nondū nati. sed quodam mō ocepti filij osolatione priuarz. Tantoq; importuni? insistebat. ut vel saltē eū modico tempore sibi ocedere dignaret. quāto certū ipsum futurū vas electionis & grē nullatenus dubitabat. **LXX Qualis idem suū ppositū p beatā virginem adimpleuit**

Ergo in ordinib; pistente. ecce subito reginā mīe duab; admodum spēosis comitatum puellis reginaldus? vigilans & mortem expectans ad se visibilē venientē aspexit. blādaq; facie dicēte sibi. Pete a me qd vis. & dabo tibi. Expauescēti autē ad tam venerandē visitatōnis occursum. deliberatq; quid peteret. vna ex his q reginam comitabat puellis suggestit ei ne quid peteret. nisi quod regina misericordie dignaretur conferre. seq; totum eius omitteret volūtati. Quod cum factū esset. illa manum extendens. egrotatis

oculos aures & narēs. os quoq; & manus. reres
q; & pedes saluari quam secū attulerat. vñtē
pūxit. formulas verborū ppias ad singulas vñ
ctōnes submiserens. quorū verborū ea dumtaxat
opta sunt. que ad renū pedūq; pūlit vñctōnem.
Ad renes quidē ait. Stringantē renes tui cingulo
castitatis. Ad pedes autē. Vngo pedes tuos in pre
patōnem euāgelij pacis. Tunc ei habitū predicatorū
oñdens inquit ei. Iste est habitus ordinis tui.
Et atimq; ex illa ab egrotantis oculis spēm sue vi
sionis subtraxit. & egrotās lāguore peitū apul
sato cōualuit. nīmīz vtpote quē mater eius punxe
rat qui nouit vñctōnes conficere sanitatis. Hoc
autē totū quod erga prefatū reginaldū pñtialit ge
stum est. seruū dei dñicum in orōne essentialit po
situm deo sibi reuelante non latuit. Mane nāq; ad
eum veniens & sanū reppit. & ab eodē piter totū
seriem visionis audiuit. Huius etiā tam stupendi
miraculi vir quidā religiosus de ordine hospitala
riorum testis extitit. qui die tertia eiusdē visionis
seriem eidem reginaldo. pñte quoq; viro dei domi
nico. iterato exhibitā ipse simul ibidē exñs ppiis
oculis deo sibi cōcedente & vidit & stupuit. Illa
autē celestis vñctō ita corpus ipsi? mēri reginaldi
non solū ab estu febriū. verū etiā ab ardore occupi
scentie tempauit. q; sicut ipse postmodū est oñs?
nec pñm? in eo motus libidinis decetero pullula
uit. Hanc visionē hoc insignē miraculū. multis fra
tribus maxie post illius trāsitu seruū dei dñicū pu
blicauit. Recepta igitē totalitē sanitate. dō se & or
dini totalitē obtulit. vitoq; potius tandē bononi
am adiit. predicatori tam feruentē insistent. vt qñ
alter surrexisse videreē helias. Et extūc maxie ad
predicatorē eius cepit numerū fratru? exrescere.
& ordo fortius pñmueri. **LXXI** **De duob?**
mortuis quos beatus dñicus orōne suscitauit.

Ole quadam dominū Stephan? de fossa no
ua venerabilis cardinalis ad sanctū sextū
ubi tunc temporis vir dei dominic? cū suis
fratrib? morabā accesserat. cui? nepos adolescēs
quidā dum cursus vagus ferret pñpiti equo tā
dem in foueā precipitato collaps? collisus grauē
plangentū manibus ferebat exanimis. Ad hec fra
ter tancredus vir pbatas satis famosus in ordine
ad virū dei dominicū ofidēter accedēs. quid iquit
agis pater. Casus iste virtutis tue expmētū expe
ctat. nostra res agit. Eya ergo pñcare dominū. &
opassionē tuā fiduciāq; in domio pñbet effectū. ma
nifestet pñgiū. Tunc ille fratris tam viuus anima
tus sermonib?. q; virtute desup infusa de futuro
signo quasi certus effe ct? adolescentis corp? ex
tin ctum iam penitus in qñdā camerā que nunc est
cellariū sanctimonialiū ibidē morantiū fecit seoz
sum ab omnib? intro duci. facta orōne mox miz in
modū adolescentē & viuū reddidit & incolumen
pñtauit. In eodē loco archite ctū quendā oductū
a fratrib? subscripta quedā ruina desuper resoluta
periit. diuq; sub cumulo cadentis inacerie iacētē
extinxit. Concurrūt fratres ad tam dirū casus mo
pinatum euentū. tristes supra modū effecti. solici
tabat enī eos et defuncti status incerta cōdicō. &
tumultuantis ppli? tra eos. ex hoc q; inter ipsos cō
eigerat rumor futur? ambigū? vtpote quoz? opi
nio tanto facilius ledi poterat. quanto minus ad
huc apud homines status ordīs notus erat. Sz pi?
pater vir dei dominicus cuius cor erat fiduciā ha
bens in domio. desolatōne filioz non sustinēs. de

functi corpus de cauerna subductū ad se defert
iussit. orōnūq; suaz suffragio vite simul & sanita
ti restituit. **LXXII** **De miraculo panum fra
tribus semel & iterū diuinit? oblatoz**

Oum fratres predicatores adhuc apud lo
cum sancti sexti morarent in vbe. cōtigit
die quadā q; pcurator panē quem appone
ret coram fratrib? nō haberet. Missi vero fratres
p elemosina. cum domos. multas more solito cir
cūfēt. sacerdotib? quidē & leuitas. qm plurimos
sed samaritanū rarissimū inuenerūt. Vnde factū
est vt panis vix modicū & valde modicū reporta
rent. Imminente igitē refectōnis hora. ad seruū dei
dominicū qui pñs erat pcurator accessit. defe ctū
exposuit. Ipe vero exultans in spū. vultu alacri be
nedixit deum. et quasi quadā fiducia infusa sibi de
sup oñtatus. id modicū quod habebat panis per
pes diuidi sup mensā mandauit. Erant autē in cō
uentu tunc temporis fratres circiter. xl. Facto itaq;
signo veniūt ad refectoriū & benedictōne mense
letis vocib? psequunt. Dūq; p ordinē residentes
bucellam panis quā vnusquisq; corā se reppit. cu?
gaudio frangeret. ecce duo iuuenes eiusdē habit?
forme q; osimilis refectoriū intrauerūt. pallioz si
mus qui a collo pñdebāt plenos panib? quales il
le pistoz qui mittebat nouit oficere deferētes. Qui
bus in capite vnus mēse iuxta quē vir dei domini
cus residebat silēter oblati. ita subito disceserūt
vt nullus vnq; decetero vel vnde venisset scire po
tuerit. vel quo postmodū diuertissent. Alia quoq;
vice in casu osimili miraculū simile de panib?. s. di
uinitus pcuratis. in eadem vbe meritis eiusdē dei
serui domici stigisse aptum est. **LXXIII**

De quibusdā alijs eiusdē miraculis

Frater iacobus pcurator fratru? aliqñ ifir
mitate graui pñentus erat. morboq; inua
lescente quotidie iam ad extremū vite na
tura pñsus succūbente deuenerat. Cūq; fratres vñ
ctōnis officō iam premisso circa eum vt egredien
tem spm orando pñgerent tristes essent. non mo
dicum de subtra ctōne fratres sibi tunc temporis taz
necessarij. p eo q; tam notū in vbe fratē aliū nō
haberēt. benign? pater filioz ad modū cōpassione
cōmotus. seclusis omnibus. clausoq; hostio sup se
sup corpus fratris morientis incubuit. mensusq;
se quasi alter heliseus p mēbra singula sup eū ora
tōne fusa egredientē spm potenter retinuit. fratri
busq; quocatis repatum fratē ipsis p manū resti
tuit. suoq; officō fratē incolumē isignauit. Eodē
aliqñ in itinere osticuto facta est subito grauis in
tempies aeris. quā magna statim secuta est inūda
tio pluuiay. Cūq; densus imber p circūitū terrā
infunderet. vir dei dñicus signo crucis sic ex omni
pte circa se omne illā inundatōnis eluuiem ppulsa
uit. vt quasi facto papilione de cruce totā terram
pñpiceret decisa imbriū ifusione madescere. ne vna
gutta ad triū spacia cubitoz vel simbrā vestimen
toz suoz oñtingeret. Sepe etiam stiguit vt in via
supuenientibus pluuijs sua sociozūq; qm plurimū
madesceret vestimēta. Cūq; post cenam socij eius
remanerent ad ignē vt vestes ad exiccandū exten
derent. & corpa pñter aliqñtulū recrearent. vir dei
domicus spū sancti igne seruēs more suo statim
ecclesiam ad orandū ymo in orōnibus potius pño
ctandū. sic cum vestibus videlicet madesfactis in
trabat. Mane vero vestibus aliozū qui ad ignem
remanerant exñtib? madesfactis. vestes eius ita

inueniebant penitus exiccate. ac si in calenti fumo
tota nocte posite pstitissent. **LXXIII** **De**
denario p nauulo diuinitus ab eo procurato & do
no linguarū impetrato

N Ec illud a viri laude vacare videtur in pib?
tholosanis. q̄ cum quadā die euangelizan
do discurrens cum multis alijs transisset
nauigio. q̄ndam aq̄m nauta qui eum transueherat
importune denariū ab eo p mercede trāsitus exi
gebat. Cui vir dei p exhibitio obsequio regnū pmit
tebat celoz. addēs q̄ seruus christi & discipulus
eius erat. nec aurū & argentū secū penitus defere
bat. At ille pmissione eius non solū ducēs p ni
hilo. verū etiam ex hoc potius puocatus. acius
& importunius instans. ac eū per cappā violenter
trahens. aut cappam inquit dimittes. aut denariū
mibi solues. Tunc vir dei erectis in celum oculis.
paululū intra semetipm orans. moxq; in terrā pro
spiciens & denariū diuino nec dubiū pcuratū nu
tu iacentē vidēs. ecce inquit frater quod postulas
tolle. & me libez in pace dimitte. qua in re quid
aliō i seruo suo dominū oñdere voluit. nisi qd in se
ipso exhibuit. Cum videlicet p solutōne tributū per
misteriū petri de ore piscis staterē pcurauit. Con
tigit aliqñ viro dei iter agente associari sibi religi
osum quendā ouersatōnis quidē sanctitate dome
sticum. sed loquela & lingua penitus alienū. Do
lens itaq; qd de diuinis verbis vna cum illo mutua
collocutōne refoueri non posset. tantē a tñō ora
tōnum suarū instācia ut vnū ligua loqueret alteri?
Verbisq; sic alterutrum variatis sese p triduiū quo
videlicet simul ituri erant intelligeret impetrauit

LXXV **De** quibusdam obsessis a demonib?
p eum liberatis

T A quadā ecclesia offituito accidit sibi quendā ob
sessū diuersis demonib? pntari. Qui accepta sto
la eā pus ad collū ppaū posuit. deniq; eadē collū
cinxit. den. oniaci. madans illis ut de cetero illum
hoiēm non vexaret. Ipi vero i eiusdē obsessi corpe
torqueri statū cepūt fortiter et clamare. Permittere
nos exire. quare nos hic cruciari compellis. At illi
Non dimitto vos inquit nisi mibi fideiūssores de
deritis. q̄ huc vltra nequaq; deceto i deatis. Quos
inquit illi fideiūssores possum? tibi dare. Et ille
Sanctos martires quoz corpa in hac ecclesia rege
scunt. Qui dixerūt. Non possum? quia merita no
stra stratiuit. Cpret vos inquit dare. alioquin a
cruciatiu hoc nequaq; liberos vos dimittā. Tunc il
li rñderūt. ad hoc se daturos opam put possēt. In
teriecto mēdico interuallo dixerūt. Ecce impetra
ui mus licet i meriti q̄ sancti martires fideiūsserūt
Quod signū ait qd hoc vez sit datis mibi. Qui di
xerunt. Eatis ad capsā in qua recōdita sunt capita
martirū. & eam inuenietis inuersā. Quēsitū est &
inuentum p omia sicut isti fuerāt ptestati. Quedā
mulier mundo dedita carnis illecebris vacabat. s;
culpa tantē pena non caruit. Nam hanc malignus
spūs per interualla ep̄m grauit vexare cepit. Erat
aut vicina ecclesia in quā tūc tēp p̄dicatores
fratres florentie morabant. Quo adueniēs vir dei
dominicus ipam p̄mit? ad p̄nam exhortādo per
dixit. postmodū etiā vexatōni ipsi? opatiens. suis
orōnibus ut ab ea malignus discederet spūs impe
trauit. ita ut que vix interpolatis dieb? quietē mo
dicam habere poterat. vltra annū vexatōnis sue so
lite molestiā non sentiret. verū a vexatōe carnis li
bera. vexari se deteret? m aīmo de p̄. en dit. & in me

dicina corpis sibi facta iualuit p̄tin? m̄tis morbz?
tantoq; negligent? a dei serui tō cepit tepescere.
q̄nto a carnis illecebra rediuiuis temptatōib? for
tius traheret. Quod vbi viro dei exposuit. illeq;
beneficiū p̄stitū in ruine scandalū versum vidit.
blande eam an reduci vellet ad statū p̄stinū req̄
siuit. Que cum volūtati dei sueq; discretōni omit
teret. rogabo inquit dominū filia. ut tibi fiat quod
iam saluti tue magis videret expedire. Vnde factū
est ut non post multos dies malign? spūs sup cor
pus ancille christi iterato p̄tatem acciperet. quatin?
aīma salua pmaneret. et vexatō que p̄ius pena cul
pe extitit. postmodū fieret ouersatōnis remedium
& cumulo meritorū. **LXXVI** **De** demone
quē in spē catti ad ouersionem nouem muliez ostē
dit & fugauit

Q Uam aliqñ apud castrū quod d̄ phanū io
uis in p̄dicatōne quadā fidem p̄bans ca
tholicam hereticorū p̄fidiā multipl? impo
basset. post p̄dicatōne more solito ad orandū in
ecclesia remansit. Et ecce nouē matrone nobiles ex
eodem castro ecclesiā intrantes ad pedes eius p̄ci
derunt dicentes. Serue dei adiua nos. si vera sūt
hec que hodie p̄dicasti. iam diu mentes n̄as er
roris spūs excecavit. Nā istos quos hēricos tu vo
cas nos aut bonos hoīes appellam? vsq; i hodie
num diē cōordin? & adhefim? toto corde. nūc aut
in medio fluctuam? Serue dei adiua nos. et ora
dominū deum tuū ut notam nobis faciat fidei suā
in qua viuam? moriamur & saluemur. Tūc autem
vir dei stans aliquādiu intra seipm orans. post ali
qñtūlū dixit eis. Constātes estote. expectare intre
pide. Confido in domino deo meo. q̄ ipse qui nemi
nem vult p̄ire. iam oñdet vobis quali domio ac te
nus athelists. Statimq; viderūt in medio sui cat
tum vnū teterimū p̄silire. qui magni canis p̄fe
rens q̄ntitatē. habebat grossos oculos & flamātes
linguā longā latamq; atq; sanguinolentā & p̄tra
ctam vsq; ad vmbilicū. caudā vero habens curtā
sinuq; p̄tensā. posterioz turpitudinez quocunq;
se verteret oñdebat. de quib? fetor intolerabil? exa
lata. Cūq; circa matronas illas se p̄horā aliqñ
huc illucq; vtriq; vertisset ad cordā ex qua capa
na p̄tendat exiliens. & p̄eam vsq; ad supiora cō
scendēs. tandē per campanile lapsus dispuit. sed a
post se vestigia derelinqns. Conuersus aut ad ma
tronas illas vir dei dominic? & osulans eas. ecce
inq̄ p hoc qd corā ocul? faciete deo figuratiue cō
paruit. potestis aduertere qualis est ille cui ac te
nus seq̄ntes hereticos seruisit. Ille vero deo gra
tias referētes. ab illa hora ad fidem catholicā p̄fe
ctissime sunt ouerse. Quaz etiā alique apud sozo
res de p̄uliano religiois habitū assumpserūt. Sic
mentes femineas & tanto t̄p̄e in errore fundatas
facili? reducere potuit tā terribilis visio ipis ocu
lis foris exhibita. q̄ sola verboz q̄ntalibet p̄suasio
p aures infusa. **LXXVII** **Qualitē** idē vir si
ctus p̄phetie spū claruit

Q Uanto aut affectu diuine gratie etiam in
spū p̄phetie vir dei claruit. libet p aliq
de multis illicita p̄dere breuiter. Predicā
te aliquē illo i p̄tibz tholosanis. stiḡit quosdā
hereticos captos & p eum ouictos euz redire nol
lent ad fidem catholicā. tradi iudicō seculari. Cum
q; essent incendio te putati. aspiciens iter alios rai
mundum quendā de grossi nomie. Achi aliqñ i eo
diuine p̄destinatōnis radiū fuisset intuitus. istū

inquit offici alibus curie resuare. nec aliquo modo cum ceteris oburā. Conuersusq; ad eum blādeq; alloqns. scio inquit fili mi. scio qd adhuc licet tarde bonus homo eris & sanctus. Ille itaq; tandem rei gratia illustratus relēctis tenebris ad lū. ē. venit. et frater etiā predicator effectus in eodem ordi. ne vitā suā et laudabiliter duxit. et felicitē cōsumauit. Cum autē esset i hispania vir dei apparuit ei pūfū immanissimus quidā draco qui fratres illos qui se cū erant absozere apertis faucibus videbat. Intellexit igit vir dei spū plenus graue fratrib; tempta. tōnis imminere discrimē. quib; etiā visionē illā terribilem ppalauit. hortans eos vt temptatōnib; futuris ostantē resisterent. a quib; homo non nisi spō. taneus absozere. Breui autē spācō tempis interie. cto draco iste qui paulo ante fratres absozerebat p. risum. absozuit p effe. ctū. Nam omnes qui cum viro dī domico fuerāt. exceptis trib; s. fratre adā & duobus ouersis. suadente dyabolo recesserunt. Interrogatus autē quidā ex illis a viro dei an & ip se vellet abire. absit inquit pater carissime. vt reli. cto capite sequar pedes. At vero pater sanctus misencors erga eos qui i. cesserāt. non indignatōne sed opassione o. motus o. tino ad o. suctum o. rōis re fugium se ouertit. & quos monitis retinere nō po. tuit. o. rōnibus reuocauit. Nam paulo post omnes sere ad eum instictu diuine gratie redierūt. Aliqñ etiā & quasi subito facto spū dei sup eum ad ca. pitulum fratrib; ouocatis palam omnib; nūciat. quattuor fratres ex ipis in breui. tuos videlicet in corpe. duos aut in spū moituros. Nec mltō post duo fratres rebītū exoluentes migrauerūt ad dō. minū. duo vero alij ad seculū redeuntēs. de ordine penitus recesserūt. LXXVIII

De transitu ludouici filij regis i anglia **Ex hystoria frācoz**
Anno pnotato. i. ab incarnatōne domi. M. ccxvi. rex anglie iohannes moit. At vero ludouic; regis francoz philippi filij; acce. ptis obsidibus ab anglie baronib; transfretauerat p. fato adhuc rege viuente ac fugiente. Quo mo. tuo p. fatos obsides liberauit. et o. fidens de āglis quos tempe regis eos letalit p. fēntis ab iminēte morte liberauerat. & quoz iuratoriā cautōne; ha. bebat cum paucis iterū in anglia redijt. & multos ex anglieis p. feros o. perit. Qui etiā thomā coitez p. censeim occiderūt. portus munierūt. & ludoui cum intra londonias quasi o. cluserūt. Itaq; anno se. quenti mense septembri videns ludouic; dolo an glie baronū. & impetū ita portuū. ac p. secutōnem totius regni p. ter londoniā o. tra seipm. sed et in. tentōnem gualē cardinalis aplice sedis legatī. qui totis virib; p. curabat i. pedimentū ipis; atq; suoz timensq; qd si londonias exiret claudere; reuerten. ti. Diffinierat quidē cum anglis ad pugnā o. gredi. At ipis deuicantib; pugnā. facta o. positōe redijt in franciā qui vtiq; mirabilē victoriā habuisset. si rebītā fidelitatē muenisset. Eodem anno petrus comes antiochenis & yoles vxor ei; coronantē ad impiū o. stantinopolis a papa honozio in eccle. sia sancti laurencij extra muros. Cunq; recessisset a roma & cum eis aplice sedis legat; cardinalis io. hannes de colūna mariā t. rāsmearo impatricē cum filiab; diuertente p. romam iter suū. de impatris mandato ipse impator cum cardinali & oī conitatu suo capie a coio & dirachij tuafore theodo. ro LXXIX **De passagio generali pegrinoz transmarino. & p. mo de eoz equitatu.** **Ex hy**

storia captōnis damiate

Anno gratie. M. ccxii. treuga chāstiano rum & saraceno; expirāte. in p. mo passa gio generali post oclium lateranenē con. gregatus est exercitus domi in achon copiosus cū tribus regib; s. hierusalē & hungarie & cipri. Af. fuit dux austrie & bauarie. magna; milita regni theutonici. archiep; quoq; nichosiensis et alij plu. res epī pegrini. & cum eis domi; galter; de anē. sius. Itaq; patriarcha hierosolimitan; cū; magna humilitate cleri et ppli tollēs reuerentē viuifice cru. cislignū p. fectus est ad achon in castra domi. qd videlicet lignū post terre s. cte p. ditionem ad hec. tempa fuit reseruātū. Imminēte siquidē o. flictu sa. raceno; cum chāstianis tpe salahadimi crux secta fuit. cuius ps ad p. zeliū delata ibidē est poita. alia vero pars reseruata que tunc exhibet. Itaq; cū ta. li vexillo acieb; ordinatis p. cessim; p. planū fabē vsq; ad fontem tubanie multū laborantes illo tie & p. missis exploratorib; vidētēs ab aduersarijs puluerem o. citari. vtrū o. tra nos an fugiendo p. pe. rarent eramus incerti. Igitur sequenti die per mō. tes gelboe quos habuim; ad dexterā. & paludem ad sinistrā. p. fecti sumus beniasam. vbi castra fixe. rat aduersarijs. Sed metuēs tam ordinate p. cedē. tis & tam copiose dei viuētis exercitus aduentū tentoria tollens & fugiens terram vastandā chā. sti militibus dereliquit. Vnde iordanē transeūtēs in vigilia sancti martini corpa laimus pacifice in. eo. & quieui; p. biduū ibidem. copiā victualiu; & pabuli repientes. Deinde sup litus maris galilee tres fecim; mansiones. pagrantes loca in quibus mirabilia saluator noster opari dignatus corpali p. ncia cum hoibus ouersatus est. Aspexim; bethsa. idam ciuitatē andree & petri. tunc ad thassale mo. dicum redactū demonstrata sunt loca vbi chāst; discipulos vocauit. supra mare sicis pedibus am. bulauit. turbas pauit in deserto. montem ascendit ozare. & locus vbi cum discipulis post resurrectō. nem manducauit. & sic per capharnaum infirmos nostros pauperes in iumentis portātes reuersi su. mus achon. LXXX

De secūdo equitatu
An secūdo equitatu adiuimus pedem montis thabor. p. mo aquaz inopiā. postmodū p. defossionem co. piam inueniētes. despabāt capitanei nostri de mō. tis ascensu. donec puero saraceno nūciante castruz fore o. phensibile consiliū inierunt. P. ma vero do. minica aduent; o. mī cum legeretur i euāgelio. Itē in castellū qd o. tra vos est. patriarcha p. cessit cum signo crucis epīs & clero p. cliū montis ozantib; et p. fallentibus. et licet p. rupt; sit mons vbiq; i ex. cellis & quasi impossibilis ad ascendendum extra semitā t. rācam. milites tam et satellites. equites et p. dices viriliter ascenderunt. Iohannes quidem rex hierusalē cū militia domini castellanū strauit & admiraldu vñ p. mo impetu. Defensores autē castrī qui extra portas ad defendendū mōtē intrē p. di hostib; occurrerāt ouersi sūt in stuporē. Hic vō i. clusis hostib; i. fra castrū. t. rāpē reges hierlin & cipri. et magister hospitalis et barones i p. rem montis ad debilitandū quid facerent secesserunt. Nobilis vero dux austrie huic deliberatōni nō in. terfuit. quia ex altera pte montis incredulos ipu. gnabat. & ad nos qui in sūmitate montis eram; ascendere defacili non valebat. nec mōr tēpli. quia infirmus remāsit in achon. Cū vero in deliberatio. ne p. dicta morari an recedēre expediret p. ordine

querebat dixit frater. S. de monte acuto m̃gr hōspi-
talis q̃ videbat ei bonū. quatin⁹ ps exercit⁹ ad ca-
stra custodienda descenderet. et ps in loco ubi era-
mus ad obsidendū castrū remaneret. & ordinare
obsidio. q̃ videbat q̃ castrū in breui nobis a dñō
redderet. maxie cum de plano ad muros sine offe-
diculo possem⁹ accedere. petrarías erigere. & alia
facere que ad munitiōē sunt necessaria capiēda. et
ipse libenter cum fratrib⁹ remanebat. E contra ve-
ro quidā ticebāt & maxie comes tripolis beamun-
dus. q̃ non erat bonū in nocte illa in monte exer-
citum domi morari. In diuisione em̃ exercebat. vici-
bant piculum manifestū. Qua fide autē comes illō
osuluerit & obsidione impediēte nouit deus. Ipsa
autē domica descendit de monte exercit⁹ in gloriā.
& per indultū spaciū incredulos aīauit. Multi autē
templarij & hospitalarij & quidāz seculares in se-
cundo montis ascensu quando castrenses vires ac-
ceperant vulnerati sunt et de vulneribus interfe-
cti. Credimus autē xpm̃ deū sibi soli hunc trium-
phum montis seruasse. Qui cum paucis discipul⁹
ipm̃ ascendit gloriā future resurrectionis ibide de-
monstrādo. Porro in primo & in secundo equitatu
maximā multitudinē captiuoz viroz & mulieruz
ac puuloz christiani secum duxerūt. ex quib⁹ ples
fuerūt in christi nomine baptizati. LXXXI

De terco equitatu

Tercō equitatu non interfuit p̃sarcha cū signo
crucis. Interfuerūt autē plures epi in quo multa dā-
na sustinuit. tam platrūculos q̃ incōmodo hie-
mis violentis. presertim in vigilia natalis domini
p̃ viam. ubi multi paupes & iuuita frigore pierūt.
& ip̃a sacra nocte in qua tempestatē terrestre rē-
tis & pluuijs omotā sustinuit. gūissimā. In finib⁹
tiri & sidonis iuxta sareptā post h̃mōi itēpiē exer-
citus domi quadrisariā diuisus est. Rex hungarie &
rex cipri tripolim p̃fecti sunt. Rex hungarie i bre-
ui tempe omoratus cum magno damno terre pro-
missiois recessit. Peregrinos em̃ & dextrarios ga-
leas & iuuita cum armis secū traxit. multū admo-
nitus a patriarcha ne sic recederet. Tādē ex cōmu-
nicatus est cum sua sequela. Alia ps pigroz siue ti-
midoz & eoz qui p̃cumbentes ore pleno abundā-
tiam tempaliū biberūt remāit in achon. Rex v. ro
hierusalē & vix austrie cum hospitalarijs sancti
ichanis & epis sup̃iectis & quib⁹dā alijs castz
in cesarea et palestine breui tempe viciē & ostānē
firmauerūt. licet hostis aduent⁹ sepe nunciaret. In
basilica principis apl̃oz festū purificatiōis patri-
archa cum sex epis solemnē celebravit.

LXXXII De edificatiōe castrī pegrinoruz

Emplarij vero cum domo galtero d̃ ana-
nijs & puacis auxiliatibus pegrinis & ho-
spitali de domo theutonicoz. castrū filij
dei quod olim destitūtū nunc castrū pegrinorū ap-
pellat. firmare cepunt. quod sitū est in diocesi cesa-
riensi inter cayphas & cesareā. Cuius situs talis ē
Promontoriū amplū & latū mari immet. munitū
naturalit. scopulis ad aquilonē & occidentē & au-
strum. versus orientē turris ē firma & dudū a tē-
plarijs edificata & possessa tam guere q̃ treuga-
rum tempe. Turris autē ibide fuit posita olim pp̃e
latrunculos qui in via stricta pegrinis ascendenti-
bus in hierusalē & descendētib⁹ ab ea insidiabant.
Hanc p̃cul a mari distancē que p̃pter viā strictā
d̃strictō appellabat. toto fere tempe quo cesariē
castrū firmatū est & osūmatū. templarij ex trans-

uerso p̃montoriū fodientes & laborātes p̃ sex heb-
domadas. tandē ad fundamētū primū perueniunt
ubi murus antiqu⁹ spissus & longus apparuit. In-
uenta est etiā pecunia in moneta modernis ignota
collata beneficō filij dei militib⁹ suis ad alienādos
labores & sūptus. Deinde in anteriori pte arenam
fodientes & deportātes alius mur⁹ breuior rept⁹
est. & inter muroz planiciē fontes aque dulcis ibi
de m largiter ebulliebāt. Lapidē etiā & cemētī do-
minus copiā mīstrauit. Due turres edificānt ante
frontē castrī lapidib⁹ quadris et volatis. tāte quā-
titatis vt lapis vnus vix a duob⁹ bubalis in curru
traheret. Vtraq⁹ tris centenos habet pedes in lō-
gitudine. lxxiii. in latitudine. spissitudo b̃mas inclu-
dit testudines. altitudo plurimū ascendens celsitu-
dinē p̃montoriū trāsgrediē. inter duas turres mu-
rus nouus & altus cum p̃pugnaculis osūmat⁹ ē.
et miro artificō. insecus equites armati p̃ grad⁹
ascendere p̃nt et descendere. Item mur⁹ alius pau-
lo distans a turrib⁹ extendit ab vno latere maris
ad aliud. puteum habens aque viue inclusū. p̃mon-
torium. Ab vtroq⁹ latere muro cingit alto & no-
uo vsq⁹ ad rupes. Oratoriū cum palatō & domi-
bus plurimis castrū includit. Huius edificij prima
est utilitas q̃ ouentus templariorū educt⁹ de pec-
catrice & omni spurcia plena ciuitate achon. in
huius castrī presidio resistebat vsq⁹ ad repatiōem
muroz hierusalē. territorij munitiōis huius p̃sca-
rijs salinis. pascuis. agris. et herbis abundat. & vi-
neis quoq⁹ plātatis. & plātadis ortis & pomerijs
habitatores delectat. Inter achon & hierusalē nul-
la est munitiō quā teneat saraceni. Vnde de hoc ca-
stro nouo plurimū damnicānt increduli et terro-
re diuino ip̃os fugante loca culta deserere cogun-
tur. Sex miliarib⁹ distat a nocte thabor. vnde hui⁹
castrī ostructiō siue ostructiō forte fuit causa. d̃stru-
ctiōis munitiōis illius. quia in campo longo &
lato qui interiacet montanis castrī huius ac mon-
tis thabor. nec arare nec seminare nec metere se-
cure poterāt. p̃pter metum habitantium in eo.

LXXXIII De exercitatiōe colonienū ad signum crucis.

Inno gratie. M. cccviii. mense martō appli-
care ceperūt ad portū achon cogones ex
p̃uintia colonienū cum alijs paucis. tñ de
bremenli et treuerensi p̃uintijs excitata fuit p̃uin-
tia colonienū. ad obsequiū saluatoris p̃ signa q̃ ap-
paruerūt i celo. Nā in p̃uintia colonienū et dioce-
li. oasteriēsi i villa lecon fr̃is mēse mayo. xj. feria
ante pentecostē. cū p̃dicaretur crux ibide. triplex
forma crucis apparuit in aere. Vna candida vers⁹
aquilonem. alia vers⁹ meridiē eiusdem coloris et
scematis. tertia vero medio colore colorata. habēs
crucis patibuluz et figurā hois in eo. suspēsā ele-
uatis brachijs et extēis euz infixione. clauoz i ma-
nib⁹ et pedib⁹ et capite inclinato. Hec media fuit
inter alias duas in quibus non erat effigies hūani
corpis. Alia vice & alio loco in villa fr̃is seu the-
tufen tempe p̃dicatiōis crucis apparuit iuxta so-
lem crux cerulei coloris. hanc viderunt plures. qm̃
priorem. Tercia fuit apparitiō in dioce-
li traiecti in villa doctū in qua beatus bonefaci⁹ coronatus
fuit martirio. Vbi in die eiusdem martiris cū mul-
ta milia conuissent ad videndā statōnem apparuit
crux alba magna. ac si trabs ex adūso trabis artifi-
cialiter op̃posita fuisset. Hoc signū vidimus omēs.
Mouebat autē paulatī ab aquilone ad meridiem.

Credimus autē duas apparitiōes demonstratas a deo. ut omnis ambiguitas prime visionis tollere a principio predicatōis crucis. Prouincia coloniē his magno studio plurimis etiā sūptib? sere trecentas naues preparauit q̄rū quedā remāserūt. quedā in tempestate pierunt. Tunc firmatū fuit scilū in cōcilio lateranensi cum dñō papa innocentō habitūz romē te intermittēda militiā christiana in terram egipti. **LXXXIII** **De pfectōe pegrinorū cōtra damiatā**

Mense igit̃ maio post ascensionē domī preparatis cogonib? armatis galeis & alijs nauibus oneratis pfecti sunt de achon. Iohānes rex hierusalē patriarcha cū epis et duce austrie tribus comibus & copiosa multitudie christiano: rum indiēta fuit nauigatō apud castz filii dei qđ pegrinorū dī. sed flante borea. rege duce & ingris domorū ad indiētū locū venientib?. exercitus dñi psp̄eris velis pcessit. tercō die pueniens ad portū damiate vbi morat̃ est p biduū anteq̃ ad terrā descenderet suos capitaneos expectādo. Prefati autē duces quia modicā morā fecerūt in p̄nominato castrō. subsequi non poterāt exercitū vsq; ad sex dies ab exitu de portu achon. Multi etiā qui preparati non erāt & morā aliq̄ntulū fecerāt apud achō. p̄ primos nauigātes aut omnino remāserunt. aut vi ventorū repulsi sunt in achon autē per tres v̄l quat tuor hebdomadas iactati p mare morā fecerūt. Cū autē questū esset ab hominib? p ordinē quid facere deberent. & quidā suaderūt reditū ex quo capitanei non veniebāt. dixit nichonēsis arc̄ps qđ bonum esset si electo capitaneo aliquo ad terrā ibi descenderemus capitaneos expectātes. omnes ocozdaue runt huic consilio. & factō capitaneo comite de sareponte applicuim? ad portum maris damiate. & hostiles terrā cepim? sine sanguis impensa. anteq̃ rex & alij duces qui erant in galeis subsequerent. Referūt autē quidā qđ cum pauci saraceni equites excurrerēt ad portū. fiso quidā fixo dextro genu in terra. & sinistra manu circūferēs ancille dextra spiculū vibrabat ferreū. intueus est eum saracen? existimās eum lucere. sed subito eques cum equo p̄cuss? corruit in terrā. fugientib? alijs absq; omī impedimēto castrametati sunt christiani inter lie? maris & ripam fluminis nīl cum admiratōe magna subsequentiū quādo tentoria fixa viderūt. Hoc em̄ mirabilie fecit domin? qđ in primo aduentu aq̄ fluminis iuncta mari dulcis hauriebāt. modico tpe post aduentū christianoꝝ facta fuit eclipsis lune sere generalis. quā ostra saracenos it̄p̄tati sum? quasi p̄tendēte eorū t̄fectū. qui sibi lunā at̄ribuunt. in incremēto & decremēto lune sibi magnā vim iponentes. **LXXXV** **De quibuscūq; incidenti bus illi? tempis** **Ex cronis**

Anno prenotato videlicet ab incarnatiōe domī. M. ccxviij. sanct? guill? bituricēsis archiep̄s canonizat̃. eiusq; successor geraldus moritur. Cui succedit simon cantor bituricen sis nepos henrici quondā eius ecclesie archiep̄s. Simo comes montisfortis in obsidione tholosa na p̄cussus lapide interioris petrae. in crastio nauitatis sancti iohānis baptiste moriē. miles magnanimus catholic? & honestus. Hic eius occas? beatū dominicū p visionis misterii diuina uirtute sibi reuelāte non latuit sicut legitur in vita ipsius. Videbat em̄ in somnis visionē quidē ymaginaria sed intellectu non vacua q̄ndā arborē q̄ntitate p

ceram. ramorū expāsiōe diffusā. densaz frondium venustate ppulcrā. & in ramis eius quiescētē auiū multitudinē copiosā. post paululū arbor corruit. & omnis ceteris ille volatiliū dispersus aufugit. Intellexit ergo statim vir diuino replet? spū comiti montisfortis magno videlicet p̄ncipi pupilloꝝq; tutoꝝ mortis exci diū imminere. sicut & rei postmō dum p̄bavit euentus. Eo tempe hugo dux burgundie fidelis in regnū moriē. & apud cisterciūz sepelitur. Galter? abbas p̄tigniacensis sit ep̄s carnotensis. Ludouic? filius regis francoꝝ ostra albigēs resumat crucis signū. Item vero rex philippus die purificatiōis beate marie fecit ostitutiōē generale. n de iudeis suis ut nullus in uadiū recipiat ostantem ecclesie. Item ut null? trahat al. cui religiōso pecuniā nisi de cōsensu capitanei sui & cum literis patentib? prelati & capituli sui. Itē ut null? christianoꝝ vendere opellat̃ hereditatez aut reddat? suos p̄pter debita iudeorū. imo due p̄es hereditatis sine reddituū debitorū & pleugij assignentur iudeo. ac deinceps non curat debitū. & non debitum nō curat ultra annū a mutuo facto. Itē ut libra non lucretur nisi duos nūmos in qualibz septimana. & ut p̄pter hoc non capiatur corp? debitoris. aut animalia carruta vel culciere seu alia domus utensilia. Eoꝝ tempe petrus pisien sis & galterus odnensis & iordan? lexouien sis. Eueus quoq; comes niuernēsis & galter? cameran? francoꝝ regis. & yteri? de thociacho aliq; multi baronū cum p̄lo copioso iter arripiūt trās marinū. Rex si quidem hungarie et dux austrie anno p̄cedēti trās fretauerūt. & rege hūgarie repatriāte dux austrie ceteriq; ad urbem damiatā trāsierunt. Circa idē tps lacus sancti laurētij subito erupit. ac p̄gratō nopolim & vallē mauriēne in ysarā & rodanū tēcides multa hoīm milia submersit. multaq; terras alluione destruxit. Apud lemonicas mulier defūcta et sudano inuoluta surrexit dicēs beatā mariā magdalēnā cui se peccatrix deuouerat. labia sibi tēgisse ac sp̄m reddidisse. seq; statim oressa vizelia cum gratias agens prexit. ibiq; sudariū portauit.

LXXXVI **De captōe hierusalē p coradinū turque solbanū** **Ex historia damiate.**

Anno gratie. M. ccxix. regina ciuitatis hierusalem que videbatur inexpugnabiliē munita destructa est a coradino filio sapha dmi foris & intus. Muri em̄ cum turribus redacti sūt in acervos lapidū p̄ter templū domi & turrim dauid. De sepulcro gloriozo destrūdo osiliū habuerūt saraceni. & p̄ literas ominiati sunt quas ciuib? damiate transmiserūt ad eorū solatiū. Sed huic temeritati nemo man? apponere p̄sumpsit. p̄p̄e reuerentiā loci. Sic em̄ in alcorano libro legis eorū habent scriptū hiesū christū dominū nostrū credunt te maria uirgine oceptū & natū. quē sine peccato vixisse p̄phetam. & plusq; p̄phetā otestā tur. cecos illūminasse. leprosos mūdasse. mortuos suscitasse firmiter asserūt. Verbum & sp̄m dei & viuum ad celos ascendisse non discredūt. Vnde quādo tempe treugaz sapientes iporū hierusolimam ascendebāt. codices euāgelioꝝ sibi postulabant exhibere. & osculabātur & venerabātur p̄pter muniticiam quā christus docuit. & maxie p̄pter euāgelium luce. missus est angel? gabriel. quod litera ti inter eos sepi? repetūt & reraclāt. Lex ante m eorū quā dyabolo dictate misterio fergij monachi et apostate et heretico machometus saracenus

didicite arabice scripta a gladio cepit per gladium te
netur & cum gladio terminabit. Machomet? ille
illiterat? fuit sicut ipse prestat in alcorano suo &
que prenomiat? hereticus nomiauit. dictauit. ipse
promulgauit & p omniatones obseruari statuit Lu
xurios? em fuit & bellicosus. ide oq; de imudicia
& vanitate lege statuit. qua carnaliter viuentes in
pte voluptatis firmiter obseruat. & sicut lege no
stram veritas & mudicia muniunt. ita eoz ipoz ti
mor mudan? et human? ac voluptas carnalis fir
missime custodiunt LXXXVII De mise
ria obfessor in damiata

Tnterea ciuitas damiata obsidione longa ferro
fame & pestilentia grauiter & vltra qm scribi
potest afflicta. in sola pace qua soldan? ciuib?
pmisit spem posuit. Durabilis em non est egip
ti annona. ppter molles glebas in quib? crescit n
supius circa ptes babilonis artificose cōseruet in
ānos. et sicut audiui? cotanū vnū. xl. bizantiis
vendebat in ea. & ex angustia famis diuersa mor
borum genera vexabāt eos. et nunc cetera incōmo
da que sustinuerunt. noctibus velut aurifia pculsi
aptis oculis nil videre dicebant. Soldan? de die i
diem vanis pmisionib? ipos a deditōne dehorta
tus dēcepit miseros. Postremo portas suas obstru
xerunt intrinsec? ne aliquis veniens ad nos d suis
nunciaret q dies afflictōnis possidebat eos. Hi q
vero p posticū vel de muris p funes euadē potue
rūt inflati et famelici ciuiū suoz āgustias euidentē
pbat. Illi etiā qui foris in exercitu saracenozum
nos obsiderūt. copia panis & pabuli cepit decre
scere. Nilus quidem qui post festū sancti iohānis
baptiste vsq; ad exaltationem sancte crucis solum
excrefcere & egip̄i planicie irrigare cōsuehat. hoc
anno more suo nō ascendit ad signū quod ponere
solent egip̄ij. Sed & vt intellexim? magnā p em
terre siccam reliquit. que nec arari nec seminari po
terat suo tempe. Vnde soldan? famā timēs & cari
stiam in amorē retinēde damiate. talem pacez cum
coradio fratre suo xpianis obtulit. vt crucē sanctā
que olim capta fuit in victoria salahadimi cū ciui
tate sancta & omnib? captiuis qui p regnū babi
lonie & damasci vini repiri possent. sumpt? etiā
ad repandos muros hierusalē redderet. Insuper re
gnum hierosolimoz totalitē restitueret. ppter tra
ctum & montē regalē p quib? retinendis tributū
obtulit qndiu treuga duraret. Sunt autē hec duo
in arabia sita. septē mūtōnes fortissimas & si mis
simas habentia per que negociatores saracenoz
& pegrini ipoz mecha tendentes vel ab ea reuer
tentes transire solent. & qui hec potēte tēuerit
hierlm cū voluerit grauiē nimis cū agris & viciis
ledere poterit. Hanc opositōne acceptādā eē et vi
lem christianitati et rex frācigene. coēs cestrīe cum
capitaneis theutonicoz p̄tinacit censerūt. Tūc autē
legatus p̄iarcha cū archiep̄is. ep̄is. templarijs. &
hospitalarijs. ac omnib? yralie capitaneis. multis
q; alijs prudentib? viris efficacit tractatui se op
posuit. rōnabiliter oñdens ante omia damiatā fo
re capiendam LXXXVIII De captōne da
miate absq; sanguis effusione

Tnterea soldan? magnā mltitudinē peditū clau
ticulo & p loca palustria misit ad ciuitatē. quo
rum. ccl. christianis dormientib? licias fuerunt
ingressi domica nocte post festū oim sanctoz
Tandē p clamorē vigilū occisi sūt & capti. quos
ad ducetos et plures oputauim? Nonis nouēbris

capta est damiata sine deditōne. sine defensione. si
ne violenta depōtione. cum tumultu vt soli deo
ascribat victoria. Et cum caperetur ciuitas i oculis
regis babilonis more solito. non fuit ausus christi
milites ad defensionē paros p fossatū nostrum ag
gredi. Eodē etiā tempe flumē excreuit vberimus
aquis fossatū implens. Ipse autē soldan? ofusus ca
stra sua obussit & fugit. Itaq; christi milites dami
atam ingressi plateas eius inuenerūt stratas cada
uerib? mortuoz pestilētia & fame deficiētū. Aux
et argētū multū nimis. pānos sericos negociatoz
in abūdātia. vestes p̄ciosas et ornamētū cū vana
suppellectili in supabundantia. Ciuitas hec ppter
naturalem situm loci quo munebatur triplici erat
cincta muro. Turrib? latericis multis et magnis
fortissime firmata. clauis et ātemurale toti? egip
ti inter ramessē & campū chineos sita in terra vt
cōijcere possum? gersen. quia pascuo? a erat dami
ata in regnis famosa multū i supbia babilonis. in
marī dominatrix. christianoz spoliatrix. in ascēsu
psecutoz tuoz p paucas & mortuas scalas opre
hensa. nūc sub potēti manu dei humiliata es

LXXXIX De ciuiū eius strage

Taq; ppter illos qui viui cōprehensi sūt. in te
mortui tui pmiscui sexus a tempe obsidionis in
circūitu oputant ad. xxx. milia & ampli? quos
sine ferro vel ignib? domū pculsit. Ingressi ci
bus nobis occurrit fetor intolerabilis. aspect? mi
serabilis mortui viuos interfecerunt. vir & vxor
pater & filius. seruus & domū se mutuis inter
fectōibus interemerunt. non solū platee mortuis
erant plene. sed in domib? & in cubilib? & lectis
iacebāt defūcti infantes ad vbera matz pendētes
inter amplexus morientū oscitabāt. Delicati diui
tes inter acervos tritici interierūt fame deficiēt
bus cibis quibus erant nutriti. pepones & allia et
cepe & alia. p̄sces & volatilia delirabāt frustra
Deniq; octoginta fere milia. sicut captiuis ferēt
bus didicimus a tempe quo pfecta est obsidio pie
runt in ciuitate exceptis eis quos sanos vel ligui
dos inuenimus quali triamilia & aplius. Alij mor
tui sunt post victoriā. alij magno p̄cedo venditi.
alij baptisati sunt et xpo donati. Ciuitas hec gra
uatim murata. primū murū habebat humilez ad eu
stodiam fossati. secundū altōrē. terciū eminentiōrē
secūt o. murus medius. xxviii. turres habet p̄inci
pales. binas vel trinas testudines oñētes. q oñes
reinaserūt itegre cū muris. p̄tē vnā tū. q crebās
ictibus trabunculi templarioz ofossa fuit aliquan
tulum. Adeo autem exercitus noster ad pigriciam
resolutus fuit. vt milites ocio tēcti. negligenter
opus dei. vulgus ad tabernas & negociatōes frau
dulentas se quēterēt. Catī duo ad fossatū imple
dum magnis sup̄tibus opoliti fuerunt. quoz vn?
in custodia regis. alijs in custodia romanoz obu
stus fuit. Cum adhuc potētes essent in armis cu
stodes ciuitatis. due fosse subterrane facte sūt ad
suffodienda fundamēta munitōnum. sed labor fru
stratus fuit. post expensas plurimas. Sic de? sine
damno capientiū ciuitatem dare integrā voluit.

XC De spoliis eius distributōne

Nomuni iurauimus omēs vt asportata de ciui
tate spolia redderent inter victores diuidenda
Hoc etiā sub anathemate terribi fuit p̄ceptū
a legato sedis aplice. Verūtamē occupiscentia
oculoz plures fures fecit. Suscepimus tamen ad
utilitatē reipublice magnā partem delicias egip̄i

in auro & argento. plis & pomis ambre. filis aureis & filacterijs varijs. pannis sericis precosis q̄ distributa sūt p exercitū domi cum annona que re-
perta fuit in ciuitate. legatus sedis aplice damiatā cum appendicijs suis et p̄tinentijs regno hierosoli-
mitano stultit impetū. Machumetia damiate cō-
mutata est. & i ecclesiā gloriose semp virginis ma-
rie in quadru posita. tanta fere latitudo eius q̄nta
longitudo columnis sustentabatur marmoreis. cl. mi-
nus una. xii. porticus habens. & in medio apturā
longā et latā in qua piramis sursum ascenderat alta
Quattuor em̄ i ea principalia fundata sunt altaria
titulatozū beate marie p̄mū. p̄m̄cipis ap̄lozum
petri secundū. sancte crucis terciū. sancti bartho-
lomei quartū. in cuius festo turris fluminis capta
fuit. Inuenti sunt in damiata trabunculi quattuor
cum petarijs & māgonellis plurimis. Baliste cū
rozo fortissime. & omne genus armature fortū.
Aurū et argentū cum plis et alijs rebus mobilibz
non solū inter clericos & milites. sed etiā inter sa-
cellites & mulieres & pueros diuidebatur. p̄poreo
nabiler turres ciuitatis distribute sunt inter re-
gna. quoz bellatoz ouenerāt ad eius captōnes de-
ducta. p̄rio loco sicut decuit. & oportuit una tur-
si que romane fuit assignata ecclesie cum portu ip-
sius que olim dicebatur babilonis. tūc appellata ē ro-
mona. Alia etiā turris reseruatur damiate archiepo
Et sicut olim ciuitas dei viuētis hierusalē sancta
capta fuit nocte. sic christiani damiatā ante dilucu-
lum obtinuerūt. Instrumentū em̄ quo turris capta
fuit flum̄is. theutonicis cum frisonibz in om̄e do-
nauerūt. De quo factū est pons inter ciuitatem et
castiū quod obstructū est ad munimētū ripe ciuita-
tis straposite. duo castellula op̄posita sūt ad custo-
diam pontis de eodē instrum̄to. Insup de altis ar-
boribus sup quas scala pendebat. edificata est spe-
cula sup altitudinē castri noui ad indicandū por-
tum longe nauigantibus. pons vetus qui mediante
insula utrāq; ripā strangebatur. obsidionis tempe m-
tipliciter a saracenis fuerat attemptat. & a chri-
stianis viriliter defens. suo funct. officio ad alios
reseruatur est vsus. **XCII. De captōne thanis et
opulencia ipsi ac fortitudine**

Non minori miraculo imo maiori donauit
domin. christianis thanis mense nouemb̄is
in festo sancti clemētis qui habet habitacu-
lum suū in mari. Nam missi in mari exploratores
numero quasi mille viri in nauiculis p̄ p̄uū flumē
qui thanis nūcupatur. ut de cassalibz tollerēt sibi vi-
ctualia. & statū predicti loci diligēt explorarēt
Saraceni qui erāt in presidio castri visis christianis
putātes totū exercitū venire. seratis portis fuge-
runt. Nostri vero solū christiū ibi capitaneū habē-
tes. erūpentes claustra intrauerūt castrum. testati
sunt nobis redeūtes se nunq̄ i plano forti. castrū
vidisse. vii. turres habet firmissimas testudinatas
desup per girum. duplici fossa et vtroq; muro cin-
gitur. habens antemurale lacus se diffundit in latū
in circuitū int̄m ut adit. equitibz hieme sit ip̄posi-
bilis. estate difficilis. adeo ut p̄ nostrū exercitū ob-
sidione nunq̄ capeat. Lacus piscosus est valde. de
cuius piscarijs soldano soluebant annuat. iiii. mi-
lia marcar. Quibz insup & salinis abundat. Cassa-
lia multa p̄ circuitū seruiebāt ei. Ciuitas atē casti
maior damiata olim famosa. nunc aut ruinosa. ma-
gnitudine in testat. edificior. Hec est thanis cuius
campi meminit dauid p̄pheta. corā patribz eoz;

se. mi. &c. Et esaias. Et tunc principes thameos sapi-
entes osiliani pharaonis dederūt osiliū isipies. Hec
est thanis i qua lapidat. asserit hieremias lapidi-
bus quos absconderat sub muro latericō. Egiptij
vero honozauerūt p̄pheta sepelientes eū iuxta tu-
mulū regū. memores beneficior. que prestarat egi-
pto. Ozene em̄ sua fugauerat bestias aquar. quas
crocodillos appellat. Alexander aut macedo veniens
ad sepulcrū p̄phete cognoscēs misterium loci. tran-
stulit in alexandriā. sepeliuitq; eū gloriose. Croco-
dillos apud damiatā inuenim. & iterfecim. Est
aut bestia crudelis hoīem & iumenta deuorās aptis
oculis solo visu fouebat oua sua. Exclusi pulli sta-
tim fugiūt pentē suū tanq̄ hostem. quos dū rape-
re potest statim glutit & deuorat. Et cum cetera aia
lia molā inferiorē moueat. illud ecōtra supiorē mo-
uet. Distat thanis a damiata itinere vni. diei per
mare versus terrā p̄missionis. ut facile sit de achō
vel damiata per mare et terrā. vel fluiū presidiū
ibidē ponere vel victualia trāsmittere. Dana mul-
ta intulit christianis in obsidione damiate. quando
naues ad nos accedētes vel a nobis recedētes. vi-
rentoz delate sunt illuc. Nā ante thanis litus ma-
ris archonūm & importuosū sinum facit amplū
& latum in quo naues deuolute. sine vento multū
eis oportuno recedere non valent. **XCII. De
libro recepto in quo p̄dicta est damiate vastatio.
& quedā alia**

Ante captōnem damiate liber nobis appa-
ruit arabice script. cuius autor se iudeū
vel christianū vel saracenū esse negat. In
eo aut quisquis ille fuerit p̄dixit mala que saladi-
nus populo christiano crudeliter intulit in destru-
ctōne tiberiadis. & in victoria quā de christianis
habuit quādo regē hierusalē & p̄cipes captiuos
duxit. ipamq; sanctā ciuitatē possedit. Ascolone;
destruxit. & quomō conabat tūc apprehēdere. s;
non p̄fecit. & alia multa que peccata illi. tem-
p̄meruerūt. p̄dixit etiā destructōne ozoz et pal-
meti damiatene ciuitatis. quā. s. factā vidim. quā
do librū hunc per interpres intellexim. Adidit
etiā damiatā a christianis fore capiendā. saladinū
nomen nō posuit. sed per nigros oculos & crocea
vexilla ipm designat. Insup p̄dixit quendā regē
christianū nubiano. mechā ciuitatē debere destrui
ere. & ossa machometi p̄phete dispa p̄i-
cere. & quedā alia que nondū euenerūt. sed si ope-
ta fuerint ad exaltatōnem christianitatis & dep̄s-
sionem agarenor. euenient. Scim. quosdā gētiles
ethnicos sp̄m̄ factū in ore habuisse. sed non in cor-
de. & manifeste de christo p̄phetasse. Coradinus
reuersus in palestina cesariense castrū obsedit qd
erat in custodia regis. ac breui tempe cepit illd &
destruxit. defensoribus ipsi. negligēt. agentibus
qui tū fere omnes euaserūt. qz libez introitū et exi-
tum hēbant per mare. Demū p̄cessit ad castrū filij
dei cū toto exercitu suo. & osiderās illud ab omni
pte sagaci intellexit. qz op̄rehensibile non erat. In
super templarios ad omne piculum patos inuenit
qui castrū victualibus & omni armatura fortū
sufficiēt munierāt. Eodem tempe templarij latio-
nes saracenor. ab achon repulerūt. viriliter occidē-
do quosdā alios captiuādo. Coradin. aut auxiliū
postulabat a saracenis. ut ab ozu solis venientes
obsiderent achon quod efficere nō poterāt. p̄pter
inexorabile discordiā p̄ncipum terre ipsoz chri-
stianis plurimū oportuna. quā caliph. eoz. papa

sepelire laborabat. **XCVII** **De legatione georgianoz ad nostros admiratum super captione damiate**

A hec fama discurrens per totum orbem damiatam christianis esse apprehensam georgiano rum literas ad castra catholicorum transmitti persuasit. in quibus continebatur quod indignata gens illa vel excitata ruore rege eorum uocante principes decreuit & iurauit se obsessurum famosam aliquam ciuitatem saracenorum allegans sibi verendum esse quod fratres de transmarinis partibus & ultimis terre finibus venientes per mare spaciosum periculis plenum tam multarum ciuitatum obsidione longa cepissent. nisi et ipsi qui bus erat facilius pides impugnet damascum vel alium locum notatum virtute capere armorum. Sunt igitur georgiani cultores christi ritum habentes grecorumque vicini longo terrarum tractu a terra promissionis distantes quorum dominum modo extenditur usque ad caspios montes. bellicosi sunt homines habentes rasmam in capite. clerici rotunda. laici quadratam. Mulieres eorum equestris ordinis docte sunt ad prelium. Homines isti quando ordinatis aciebus hostes sunt aggressuri. pugillarem cucurbitam repleta vino puro vel locius ebibunt. & statim aduersarios suos viriliter inuadunt. Computandum autem esse non dubitamus inter beneficia tutoris nostri iesu christi. qui a fucarijs persecutorum maiores nostros defendit in obsidione damiate. Visum siquidem habebat assensum & eorum preceptorum vetul de montanis cultellos emittere extra christianos ad interceptendam vitam eorum qui negotium christianitatis penitus procurabant. Nam in treugas tempore filium tripolitani comitis adolescentem spectabilem in ecclesia beate virginis apud tortosam ante altare precumbentem nequiter interfecerunt. Unde militia templi non cessauit eos persequi per tam religiosa violatam donec humiliarent usque ad seruitutem tributum. Tunc namque bisagiorum milia annuatim templarijs persoluit. Eiusdem obsidionis tempore rex armenie leuo defunctus est in terra sua. Mortuus est quoque soldanus yconij qui credidit baptizatus fuisse. qui tante benignitatis erat in christianos. ut guerram habens cum saracenis solui iuberet christi cultores quos vinculos inuenit in munitibus quas expugnauit. & in optem eorum posuit verum in patriam suam redire vellent. an acceptis ab eo solitijs sub ipso potius militare eligerent. Idem christianos a seo familiares habebat. ut custodes corporis sui ostenderet eos. licet pater eius a lastero greco fuisset interfectus. manu etiam tenuit miralimum filium saladinum exhereditatum per filios saphadinum quem cum caliphus promittebat debitas papa sue gentis. Milichalecapb filius saphadinum multa damna templarijs intulit cum essent in obsidione damiate. Combulsit enim opidum castrum alberet. turres munitas destruxit sed cum rediret in terram suam victus est a saracenis. **XCVIII** **De captione saphet. & reditu damiate**

Anno verbi incarnati. M. cccx. coradinus princeps damasci destruxit saphet castrum firmissimum quod saladinus flagellum christianorum per longam obsidionem inter artauit. ut defensores fame deficientes requisita licentia ingressi militie templi redderent illud tirano. Factum est autem recentis anno quando solent reges ad bella procedere. Iohannes rex hierusalensis castra fidelium reliquit. multas pretendens causas ad excusationem sui. & festinatus reditum promittens. anteriorum oblitus ad posteriora se

uertit. Apiente manu domino qui portum damiate impleuit ubertate frumenti vini & olei. adiuncta pegrinorum & equorum copia numerosa ut ad progrediendum in negotio nulla locum habeat excusatio. Superuenerunt in sexto passagio mediolanensis et cretensis archiepiscopi. fauensis. & regenenensis episcopi & nuncios regis friderici deferentes literas cum aureis pulis et aduentum ipsius nuntiantes. Accerat enim episcopus bixiensis & ytalica militia copiosa. Legatus autem ostendens non sine gratie magno privilegio diuino munere sufficienter fuisse prouisum in omnibus que requirebat negotij processus. angebat doloem quod tempus in utiliter processit. & oportunitas tanta prestat. Unde conuocatis maioribus ipse primo loco. deinde mediolanensis archiepiscopus & alij similes episcopi suadebant progressum contra soldanum qui castra sua posuerat super milum itine re diei unius a damiate. Sed milites hinc delibetatione huic exhortationi contradixerunt. Hanc causam maxime pretendentes quod rex hierusalensis aberat per sue voluntatis arbitrio. nec alius princeps militaris aderat cui gens diuersarum nationum obedire vellet ad educendum populum domum et sic concordabatur ad oculum ex quo mala multiplicata sunt in castris. Mense iulio superuenit comes matheus de apulia cum. xlii. galeis quarum duas cursarias insiditantes christianis cepit in via marina. Tunc de damiate cum multis laboribus sumptuosius capta & per annum vel amplius a nostris possessa. postmodum pelagius cardinalis & legatus templarijs & hospitalarijs totoque exercitu christianorum. excepto rege iohanne qui ob quendam discordiam inter ipsum & legatum mota ab exercitu recessit a soldano per infortunium captis & grauius afflictis per redemptionem eorum & omnium christianorum captiuorum qui erant sub potestate soldani redita est pagania.

XCV. **De georgianoz testu. & ex historia tartarorum.**

Anno prenotato. scilicet ab incarnatione domini M. cccxi. Tartari georgiam intrauerunt. eamque vastare cepunt. Quidam vero magnus baro georgie cum filio & uxore sua a facie illorum ad montes caspios fugit saluationis causa. At in via illa tres magni latebantes tartari rapiendorum causa spoliis inuicem confederati. Cumque per illa omnia vagaretur explorantes si possent inuenire aliquid. unus eorum vestigia militis ac suorum in via deprehendit. ille cum itaque vestigia baronem illum cum uxore & filio ac rebus riuum apprehendit. & omnes cum rebus suis ad socios suos sic inter se condiderunt. introduxit. Cumque inter se de pretio rerum ac personarum ita concordasset ut unus haberet baronem. alius filium. tertius uxorem & aurum per omni venderet. ille qui per pre sua perurum habere debuit recusans dixit. Numquid puer ille qui quasi caniculus unus est. per mea erit. que nutrire etiam me oportebit. Absit. Tamen igitur in hoc alias concordauerunt. quod pater & filius occiderentur & aurum in omni diuideretur vel pretium. & mulier venderetur quod & factum est. Illaque mulier que coram se maritum & filium occidi pater vidit. postmodum in georgiam monialis effecta monastica vitam duxit. Quia vero tartari in signum glorie atque victoriae & numeri occisorum certitudinis habendo. unum de mille occisis quod si milenarium capite subuerso ac pedibus erectis in locum eminentem erigere consueverunt in vastatione epheles georgie ciuitatis per habenda certitudinem de suis occisis. vii. homines ibidem pedibus erectis. capitibus superpositis in. vii. diuersis locis super eminentibus infixerunt. sed et post ante tartarorum aduentum in eadem ciuitate

occisi fuerat a corasiminis et iam dictum est sup.
vij. milia hominum. & post q̄ ibi facta est occisio tan
ta subsecuta est fames iaudita. **XCVI. De cri
smate georgianoꝝ & erroribꝫ ipsoꝝ**

Hec est terra videlicet georgia ab antiquis
epibꝫ athioceno patriarchacui scz subie
cta cu armenia et capat oia siue turquia
Accidit aut in turquia tanta fuisse guerrā. q̄ geor
giani non potuerūt trāsire p turquiam in antiochi
am causa visitationis uel cōfirmationis & alioꝝ
que immediate pertinent ad patriarcham. Habito
igitur inter se consilio. miserūt nūcios suos p ma
re cōstantinopolim & ide antiochiam postulantes
a patriarcha ut eis. vñ catholicū. i. vniuersalem
epm concederet. qui eis loco patriarche existeret.
Tūc patriarcha misit eis ampullā crismatis dicēs.
ut de illo a septimo āno in septimū ānū catholicos
crisma paululum. s. i. miscēdo de ipso cū oleo nouo
consecrarent. & ad hoc faciendū omnes ep̄i cō
ueniret. Quod & fecerūt vsqꝫ nūc & illud crisma
missū ab antiochia in georgiā ut dicitur reseruatur
adhuc. Cum eodem crismate misit patriarcha lras
cui dā archiepo etinētes ut ille quem ipi omūter
eligerēt canonice potestate haberet cōfirmandi ca
tholicos. & ita factū est. Qm̄ ergo sic fecit illis
patriarcha. dederūt illi georgiani. c. casalia. Post
hoc accidit q̄ patriarcha hierosolimitanꝫ tepaupa
tus venit ad antiochenū patriarchā. conquerens &
ostentēs ei suā paupertatē. Tūc antiochenꝫ dedit
ecclesie hierosolimitane & fratribꝫ de sepulcro. c.
casalia que sibi georgiani dederāt antea. Hec ita
q̄ casalia mō tenet archidiaconus frater sepulcri
domi ex pte hierosolimitani patriarche & capituli
de sepulcro in georgiā missꝫ. Illaqꝫ possidens a
tataris q̄mplurimū sicut alij est impetitus. Sunt
aut in georgia tam ep̄atus q̄ archiepatꝫ. xiiij. eo
catholicus. i. vniuersalis ep̄us crismales coep̄os fa
cit. & illis mediātibꝫ crisma ceteraqꝫ sacramenta
lia vendit. mulierē sterile que sterilis est a marito
mediātibꝫ pecunia diuidit. Monachi quoqꝫ & ab
bates georgiani apte simoniaci sunt & vsuarij.
Itaqꝫ cancellaria georgie a monachis emiē & pu
blice possidentur. **XCVII. De vastatōe ar
meniorum**

Post georgiā intrauerūt tartari maiore ar
menia & vastauerūt. sibiqꝫ subiecerūt. In
armenia est ciuitas nobilis que am vocat.
ubi sunt mille ecclesie. ac. c. milia familie seu domꝫ
inhabitate quā tartari cepunt in. xii. diebꝫ. & etiā ibi
prope eam mons arach. Ibi requieuit archa noe.
& in pede montis illi est p̄ma ciuitas quā edifi
cauit ibi noe. & vocat hec ciuitas laudumie. circa
illā defluit fluuiꝫ arachosi qui fluit p mediū mōgā
ubi sunt in hieme tartari. vsqꝫ in mare seruanicum
Est aut mons iste videlicet arach excellentissimus
nec rñq̄m illuc ascendisse dī homo nisi monachus
vnus. Ille siquidē quodā deuotōis ut dī ardore cō
metus ppter archā noe que ibi requieuit multoti
ens illuc ascendere quibꝫ potuit conatibꝫ attēpta
uit. Cūqꝫ aliquā montis ptem ascenderat et mem
bra corp̄is fatigata quieti dabat. semp post quies
tem euigilās in pede montis se inueniebat. Tandē
vero dominꝫ eius affectui descendēs eiusqꝫ votū
& orōnes exaudiens. p angelū suū eum monuit ut
semel ascenderet. Ita tñ ut decetero ascendere nul
latenus attemptaret. Tūc ergo securꝫ ascendit. &
postea descendens inde secū ex archa vnum. asserē

detulit. Tūc in montis pede monasteriū edificauit
in quo euntē asserem tanq̄ p sacris reliquijs duo
te collocauit. **XCVIII. De erroribus ipsoꝝ**

Armeni quidem in sabbato pasce omedunt
oua & caseum in vespe. Dicunt em̄ q̄ chri
stus resurrexit in vespe sabbati pasce. Itē
post pasca omedunt carnes per omnes sextas feri
as que sunt septem videlicet vsqꝫ ad penthecostē.
Diem natalis domi nesciūt. nullaqꝫ festa vel rigi
lias custodiūt. nec quattuor temp̄a nouerunt. Per
totā quadagesimā nec celebrāt nisi die sabbati vel
domica. quia dicūt hominē ieiuniū frangere quoti
ens celebrat. Propter hanc etiā cām in sextis ferijs
non celebrāt. ne. s. ieiuniū frangāt. Diebꝫ autē qui
bus carnes omedunt celebrāt. quia tunc nō ieiunāt.
Multa vero faciunt ieiunia in septimana ante. lxx.
quia dī ieiuniū sancti sargnis. a secunda feria vsqꝫ
ad sabbatū ieiunare incipiūt. & in sabbato & i do
minica die carnes omedunt. Idem & in hebdomada
sequenti faciunt in quartis & sextis ferijs. oleū &
piscēs non comedūt. nec vinū bibunt. nec etiā per
totā q̄dagessimā. plusqꝫ illū peccare qui in. xl. co
medit piscēs vel oleū. aut bibit vinū asserū t. q̄ il
los qui ad lupanar vadūt. Porro i septimana an. l.
ita stricte ieiunāt q̄ i scda feria penitus abstinent.
In die martis tamen aliquid sine oleo & vino man
ducāt. & in die mercurij iterū ieiunāt. In die iouis
omedunt semel. In die veneris omnino nihil. Et in
sabbato omedunt carnes. & hoc quidem ieiuniū fa
ciunt maiores. Infātes aut duoz mensū sacrificio
omunicāt. & quoslibꝫ idifferenē. In sacrificio aq̄m
non apponūt. in lepore et vso & comicul et h mōi
sicut greci iudaiāt. & in calicibꝫ vitreis et ligneis
celebrāt. Quidā etiā celebrāt sine pamentis & sac
dotilibus vestimentis oīno. quidā cum infula. qui
dam cum dyacono et subdyacono. Sed si aliquod
festū in sabbato v. l. domica eueniat. o memoratōne
inde faciūt tñ. s. nullū ut dictū est celebrāt festū
De purgatorio nihil credunt. sed si vxor alicuius
adulterauerit. statim ep̄us dat ei licentiā accipiēdi
aliam & accipit. Monachi quoqꝫ et abbates & ep̄i
potatōibꝫ vacāt etiā plusqꝫ laici. Sunt etiā mo
nachi ac prespiteri publici vsuarij & simoniaci.
Multiqꝫ illoꝝ sacerdotes in diuinatōibꝫ errant.
& inspe ctōne granoꝝ & h mōi. Dicuntqꝫ q̄ vxor
sacerdotis eo mortuo nō potest decetero maritari.
Preterea nullo modo cedere volūt q̄ christꝫ du
as naturas habuit. Dicunt etiā georgiā q̄ in arti
culis. xxx. discordāt a fide catholica ipsi armeni. tā
tumqꝫ odiū inter georgianos & armenos existit.
q̄ georgianus dicit. Si quis nostrū habeat sp̄mam
in pede mfixā. transiens ante armenioꝝ ecclesiā se
sp̄mā sustinere. nec se ad pedē suū euellendi causa
inclinare. ne per hoc videat ante armenioꝝ ecclesi
am ab omnibus christianis vilipendendā inclinare

**XCIX. De quibusdā sancti francisci docu
mentis & scientie puritate**

Quam aut beatus franciscꝫ olim in loco qui
dī rumfortus ppe assisium in domicilio
valde stricto cum fratribꝫ suis morā fa
ceret. accidit ut rome coronandus impator otho
cum magno illac comitatu & pompa transfret. ac
vir sanctus cum secus viam maneret. nec ipse nec
aliquis suoz saltem aspicere de tugurio voluit. p
ter vnum solū ex ipsis cui gloriā h mōi modicū
duraturam impatori ostanter nunciare precepit.
Rogatus autē a fratribꝫ ut eos orare doceret.

simpliciter illis hominibus formam tradidit dicens. Cum orabitis dicite pater noster. & adoramus te domine hic su christe ad omnes ecclesias tuas que sunt in toto mundo. & benedicimus tibi. quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum. Quod ipsi fratres humiliter exequentes & verbum simplex per mandato obedientie reputantes se etiam ad ecclesias quas longe quo aspicere poterant inclinabant. & pro in terram prout instructi fuerant adorabant. Ipse vero predicatio ne sua principaliter monuit ut romane ecclesie fides inuolabiliter obsuaret. & ob hoc dominici sacramenti quod ministerio sacerdotum officio. dignitate in summa sacerdotalis ordo reuerentia teneret. & diuine legis doctores & omnes ecclesiasticos docebat summo reuerendos. Erat autem tanta simplicitas fratrum. quod cum quidam sacerdos qui non ignorabatur infamis vni e fratribus diceret. Vide ne sis ypocrita. ipse frater se esse ypocritam crederet. eo quod sacerdotem mentiri non posse putaret. Cumque diceret frater de hoc grauiter turbaret. ad sancti patris ignitum eloquium quo frequenter omne nubilum a firmis cordibus fugabat. tandem consolatio recepit. qui verbum & intencione sagaciter excusauit. Crebris quoque reuelationibus consolabatur tunc temporis. quas utique recipere meruerunt ex presentia tanti patris. Nam cum nocte quadam se a fratribus abscessisset. ecce circa mediam noctis hora quibusdam fratribus quiescentibus quibusdam orantibus curre igne per hostiolum domum ingrediens huc illucque per domunculam pluries se ouertit. super quem globus non modicus spiritum solis habens. ipsas quoque noctis tenebras sua effugauit claritate. Conuenientibus ergo cunctis & inuicem quid hoc esset cum magno stupore querentibus. celebri memoria res accidit. quod videlicet ex virtute mirandi luminis alteri alteri officia nuda fuit. Intellexerunt igitur hanc esse animam patris sancti. quare ob precipua sui puritatem in filiorum solatio ipse sic meruerat transfigurata ostendi. Reuersus itaque ad fratres suos. cepit officium illorum subtiliter archana rimari. que & ipsum non latere crebro fuerant experti. Multis namque cordium suorum secreta aperuit.

Qualiter etiam absentia agnoscebat spiritum reuelante. Absentium quoque fratrum mulectiens acta cognouit. Alijs qui dem in somnis ne hoc uel hoc facerent prohibens. alijs autem istud aut istud facere precipiens. multorum etiam qui boni in facie videbant mala damabilia preuidens nuntiavit. Sed et eorum qui mali erant dona gratiarum futura per dicit. Sepius quoque fratribus suis vir dei gaudia solatii spiritualis impendit. quibus ipse corpe qui deus absens. sed spiritu presens fuit. Referat breuiter vnum de multis. Nam tempe quodam fratre iohanne de florencia capitulum in puincia celebrante. ubi a beato fratre ciseo minister fuerat ostentus. intererat christi offensor anthonius. ubi dum de super hac materia. Hiesus nazarenus rex iudeorum fratribus adunatis verbis exhortationis proponebat. Frater quidam monachus sacerdos nomine. vir simplex et virtute preclarus. faciem suam ad hostium domum ouertit. viditque corpeis oculis qualiter beatus frater scus in aere subleuatus veluti manibus in cruce prentis apparuit fratribus qui aderant benedixit. tunc subito gaudium spiritus singulis & vniuersis est infusus. ut quod ipse sacerdos post de ipsa visione narrauit cunctis mirantibus ipsa facere experientia fide dignum. Qualiter autem alienorum cordium sepius occulta pandebat. vnum narrare de pluribus sufficiat. Frater quidam richardus nomine tam mo-

ribus quam genere nobilis intum de beati francisci meritis presumebat. ut diuinam perfectionem mereri gratias crederet. Si quis ipsius sancti dono beniuolentie potiret. aut si quis illa careret dei iracundiam mere retur. Cumque ad obtinendum ipsius familiaritatis beneficium vehementer aspiraret. timuit valde ne quod in ipso videretur sanctus occulte forsitan deprehenderet. cuius occasione se ab illius gratia magis elongari otingeret. Igitur homini timore dictum fratrem grauiter affligere nec cogitatione sua cuiquam reuelante accidit. ipsum die quadam solito more turbatus ad cellulam in qua beatus franciscus orabat accedere. et aduentum simul & animam viri dei agnouit. & benigne ad se vocato ait sic. Nullus te timor decetero. nulla te fili perturbet temptatio quam carissimus mihi es. & inter precipue caros speciali te caritate diligo. Securus cum tibi placuerit ad me venias. et a me libere per tua voluntate recedas. Creuit autem iste sicut credidit in gratia saluatoris. **De abstinentia eius & vera humilitate**

Sanctus vero christi offensor franciscus omnino studio precauebat ne summe sancte paupertatis metas transiliens ad superflua quoquo modo diffunderet. & cum rarissime coctis utens ea cineribus vel aqua frigida omisceret. & de ipsa sufficienti aqua non biberet. Difficillimum enim asserbat necessitati satis facere & voluptati non obedire. Sepius quoque cum penam predicans circuiret. & inuitaret refectorem in domibus secularium sumeret rursus. quidum omederet carnes ad os manducabat. sed tamen propter euangelij verbum quo dicitur. edentes & bibentes que apud illos sunt. minimum aliquid ex eis praro degustas. reliquias in sinu subtili cautela mittebat. Nuda humi dormire coacto tunicula tantum interposita lectus erat. & sepius sedens non iacens inclinato ad lignum vel lapidem capite dormitabat. Accidit quoque ut infirmitatis necessitate de pullo quadam vice manducas viribus postmodum utcumque resumptis. cuiusdam fratrum districte precipet. ut collo ipsius fune legato eum tanquam latronem per medietatem ciuitatis assisus duceret. & preconaria voce clamaret. Ecce videte gluttonem qui se gallinarum carnibus impinguauit. quas secreto nobis ignoratibus manducauit. Factum est igitur ut multi ad eam inuenerunt. et spectaculum lacrimabili voce lugeretur. seseque miserimos veluti quondam volupetibus deditos plamarent. Cum vero extolli laudibus humanis audiret. alicui fratrum per obedientiam iniunxit ut ipsum viriliter a latere verbis otumeliosis afficeret. et aduersus laudantium mendacia. veritatis verba perferreret. Quem cum frater inuit rusticum & mercennarium inuicem appellaret. ille iocundo applausu subrisit. & sic expbanti respondit. benedicat tibi dominus fili carissime. quod tu suauissima loqueris. & talia filium petri de berdone decet audire. cupiens quoque perfecte se vilem ab omnibus reputari. peccata sua non erubuit in predicatione publica ostendi. Sed & quid si summi stri subripet leui cogitatione. de aliquo idipsum eide de quo cogitauerat ostens humiliter veniam postulauit ab illo. **De magnanimitate & fiducia eiusdem**

Adentissimo martiri delidrio seruus sex eo ouersionis sue anno ad presens ire voluit proficisci. ut ibidem saracenis annunciarer euangelium christi. In nauem autem que achonam tenebat a nautis expensam refectum timentibus vix permissum intravit. in qua maris tempestate suborta. iam temum

post longos labores ipsis nautis cibaria deerant
dum quedā & si non tanta ut multis quoquo mō
sufficerent. sanctus franciscus? domino sibi puiden
te latenter intulerat. que tunc ad ipsius meritū tm̄
sumpsere diuinitus incrementū. ut abundanē vsq;
ad portū anchone necessitatib? oīm subuenirent.
Vt autē ad terram a mari descendit diuini rursū
verbi semina iacere cepit. In ipso martiriū feruor nō
tepuerit. quā marochiū non multo post iter arrip
ens. tanto ad hoc aliquotiens impetu festinaret. ut
pigrinatōis sue comitem p̄e spūs ebrietate sol?
pcurrēdo desereret. Et licet quotidiana inter xp̄ia
nos & infideles prelia gererent. Ipe tamen in dño
ofusus adire soldanū. nec cum euidenti piculo vere
batur. Vnde & multis grauiusq; verberib? ante
q̄ veniret afflictus tandem ipsi? soldanū aspectū
est potitus. Soldanus vero cum ingenti honore
eum suscepit. plurāq; sibi precōsa valde donaria
p̄tulit. sancto dei veluti quasdā imundicias vilipē
dente. Ipe soldan? tanq̄ de miro cunctis dissimili
magis obstipuit. & illius eo diligentib? verbis in
tendit. Sed nimirū in his omnib? suum non imple
uit desideriū cum mirabili? in singularis gratie p̄
rogatiuam gerendā suo? domin? insignia stigma
tum reseruauit. **CHII** **Qualiter volucib? p̄e
dicauit**

Tem vir columbina simplicitate plen? dum more
solito quadā vice per vallem spoletanā trāsitu fa
ceret. accidit ut non longe a castello cui nomē me
nanniū multitudinē magnā diuersi generis auium
volasse videret. et qm̄ ob p̄cipuū creatoris amo
rem miro etiā in omēs creaturas ducebāt affectu
socijs in mari relictis alacriter cōtra locū ubi sta
bant. adunate cucurrerunt. easq; p̄e ei consuetudinis
erat veluti rōis humane capaces salutauit. Vidēs
autē q̄ p̄pter ipm̄ loco non cederēt admirās vsq;
ad illas accessit. sed nec tunc vna quidē illaz dum
aduenirz abscessit. Repletus itaq; magno gaudio
vñ sollicitē eas ad audiendū verbū dei monuit in
tendere et his similia simpl? eis inter aliqua plura
pposuit. Fratres mei volucres multū vos memini
nostz laudare et diligere creatorē qui plūmis vos
induit. qui pennis vos a terra subuehit. qui vobis
inter creaturas volatilib? in puriore mansiones ae
re tribuit. qui nec ferentes nec metētes. nec in hor
rea aggregātes absq; vestra sollicitudinē vos enutrit
& abundanē in omnib? que vobis sunt oportunā p
uidit. Ipe vero auicule rostris apertis. alis collisq;
p̄tensis suo mō mirabili? gestientes. sanctū dei etiā
pponentē intuebant. & verbis diligenter intende
re videbant. Ille vero p̄ mediū illaz trāsitiēs & re
uertens tunica eas tangebāt ut voluit. Nec illis qui
de n se prius a loco mouētib? donec bñdictōe cū
signo crucis & licentia eis data similē ipse recessit
Iūc cepit se magne negligētie incusare eo q̄ acte
nus omiserat auib? p̄dicare. Igit̄ ab isto tempore
vir dei cuius oī semp laus affuit saluatoris nō so
lum homines ut laudarent. ipse laudans admonuit
sed & aues & bestias & quālibet alias creaturas
fratrū vel sororū nominib? nuncupās. ad oīm eccl̄i
toz laudē sollicitauit et inuitauit. **CHIII** **Q̄
auibus & piscib? & bestijs & elemētis impauit**

Sed & hic qui totū se nutui creatoris sub
iecerat. non īmerito creaturis sibi īfeno
rib? altissimi nomē inuocās impabat. qua
rum obedientiā ipa fr̄e q̄nter experientia cognosce
bat. Et ut referā pauca de multis. accidit die q̄daz

apud castrū quod dicitur albianū. ut cum verbū dei
p̄p̄o illuc adunato pponere vellet. p̄e nimio stre
pitu & multitudinē hirudinū nidificatiū audiri nō
posset. Quib? ita garrientib? taliter est locut? So
rores mee hirudines iam temp? est ut loquar. qz
vos quidem satis vsq; nūc locute estis. Sed dein
ceps vsq; dum hmo domi opleat loqui oīno cessa
te. At iste veluti rōis capaces otinuo tacuerunt.
nec ab ipso loco donec ofumaret p̄dicatō se mo
uerūt. Quo viso miraculo cūcti qui aderāt deum
glorificabāt. & beati viri saltem vestimenta cōtinge
re cupiebāt. Cōfugiebāt quoq; ad illū sepi? bestie
siluestres. veluti ad portū tutissimū. acli rōne du
cte ipsi? erga se agnoscerēt pietatis affectū. Naz
cum morā faceret apud castellū nomine greciūm.
quendā lepūculū laqueo captū viuū a quodā fra
tre vidit adductū. Ad quē pietate magna p̄mōt?
sic ait. vir ille mitissim? Erater lepūcule veni ad
mē. qre te sic decipi p̄misisti. Qui dimiss? a fratre
statim veluti secur? ad vīz dei cucurrit. & in sinu
eius domiti animalis more quieuit. Quoties autē
a beato viro sup̄ terrā deposit? est ut abiret. toti
ens ad illū non aliā libertatē querēdo recurrit. do
nec tandē ad vicinū nemus ipm̄ a fratrib? asporta
ri p̄cepit. Similiē quadā vice cum in lacu reatio
reideret in nauī. piscas quidā non puus qui vulgo
tencha vocat. viuus oblat? est ei. quem ipse nō mā
ducandū sed libertati restituendū hilarē ac benī
gne suscipiens ipm̄ piscē fratē vocauit. orāq; &
nomē domi bñdicens in aqm̄ reposuit. Persistente
autē in orōne & laudib? piscis in aqua ludens a na
uicula non recessit. donec ei licentiā beat? fr̄cise?
orōne opleta cessit. Igit̄ non solum sensibilib? be
stijs videlicet & auib? impauit. sed ad illius obse
quium in alterā naturā īsensibilia etiā domin? ele
menta ouertit. Nam cū ipse apud heremū sancti v?
bani quadā vice grauiter egrotaret. aqua sibi mira
biliter i vinū mutata est. Factūq; est ut ad gustū
isti? tam facile sanitatē reciperet q̄ diuinū hoc esse
miraculū null? ambigeret. **CV** **Q̄ illas crea
turas p̄cipue amabat que figurā christi preferūt
ut oues & agnōs.**

Anta eius mētē diuini amoris dulcedo re
pleuerat. ut in omnib? opa creatoris mirā
da considerās. maxime etiā erga cūctas afflu
eret pietatis teneritudine creaturas. Inter alias tñ
istas p̄cipue diligebāt quas ut puta ouiculas sim
plicis & mansuetōis nature videbat. q̄rū etiā
in omnib? christū ob aliq̄m similitudinē figurare
scripturis audierat. Nam tempe quodā p̄ marchi
am anchone cum fratre paulo quē ibidē mīstrum
ostituerat trāsitiens quendā hyrcorū & caprarū vi
dit in pascuis non modicū gregē & vnicaz inter
omnes ouiculā depascentē. Ad cuius intuitū gra
uiter ingemiscens dixit ad fratrem. Nonne videas
hanc solā ouiculā inter hyrcos & capras simpliciē
ābulantē. sicut vtiq; domi? noster hies? christ?
innocens. mansuetus & huilis iter scribas & pha
riseos & sacerdotū p̄cipēs ambulauit. Soluam?
igit̄ fili carissime & educa mē illā de medio gregis
caprarū. Cūq; nihil aliud nisi q̄ viles tūcas habē
tes de oue redimēda solliciti staret. ecce quidā mer
cator trāsitiens ad hoc se voluntari? obtulit. precio
q; soluto ipam ouem viro sancto reliquit. Qui
gaudens secum illā in ciuitatē que auxiniū dicitur ad
duxit. & ad ei? locū ep̄m hospitadi grā declinauit
Miranti. igit̄ ep̄o quare sic ouiculā deduceret.

longa de illo cepit pabolam retexere. donec et ipse
 epus deo gratias ageret. non modicum de tanta ho-
 minis dei opunctu implia puritare. Sequenti vero
 die per quoddam claustrum dominum ad sanctum seu
 rimum transitum fecit. ubi eisdem christi famulabus
 ouicula commendauit. quam ille ob sancti reuerentiam
 deuote suscipientes. diligenter longo tempe nutri-
 erunt. donec tunica de ipsius lana texentes illam be-
 ato viro munus acceptum de fratre ouicula transmi-
 serunt. Alio quoque tempe per eandem marchiam pre-
 dicto fratre comite transiens. inuenit in itinere quem-
 dam virum qui duos in humeris portabat agnos ad
 vendendum. Quos ut balantes audiuit omota sunt
 ex intimis viscera eius. Et accedens benigne eos ve-
 luti mater plorantes filios attraxit. Dixit autem
 ad virum. Quare fratres meos agnuculos sic liga-
 tos et suspensos excrucias. Qui cum respondisset quod
 eos ad foris precij necessitate deferret. querentibus
 quid de illis postea fieret vir eos macerandos asse-
 ret. ait sanctus. Absit ut hoc fiat. quin potius man-
 tellum quo stegor accipe. et fratres meos agnos
 mihi relinque. Adquieuit voluntarius homo. multo
 enim maioris precij erat mantellum quam sanctus frigo-
 re impulsus a quodam fideli mutauerat ipsa die. Igitur
 acceptis agnis quid de eis ageret sollicitus extitit.
 Tandem cum socio fratre deliberans. gubernandos
 eidem viro remisit. et ne eos venderet vel lederet
 districte precepit. **CVI.** Quod christi nomen in
vermibus et in cedulis et maxime in pauperibus ho-
norabat.

Non solum autem hominibus et dignioribus
 creaturis. sed et alijs vilius et minimis si-
 mili opationis affectu adhefit. Namque de
 saluatore legitur. Ego sum vermis et non homo. ver-
 miculos etiam non oderent multoties de via lege-
 bat. sed et apibus ne deficeret forte vinum vel mel
 in hieme ministrabat. diligenter enim non tam illarum quam
 et aliarum creaturarum efficaciam attendebat. Et quidquid
 admirationis delectationis. siue cuiuscunque valoris in
 vita quaque perpendere poterat. id totum in omni fa-
 ctoris gloriam gerebat. Propter hec omnia frater
 non nomine nuncupabat. omnia ad vnius orationis lau-
 dem continuus ipse in laudibus inuitabat. Ipse vero no-
 men domini notans. totus supra hominis intellectum
 afficiebat. totus in iubilo. totus alterius seculi vite-
 batur. Preterea et tantam nomini saluatoris reuerentiam
 exhibebat quod etiam quaecunque scriptum inueniret ibo-
 neste locatum. reuerenter illud recolligens in loco re-
 ponebat honesto. ne forsitan verba diuina vel nomina
 vel etiam litere quibus ista scribuntur. et deicerentur
 in isto. Quanta autem putas erga pauperes opationis
 ardore feruebat. qui tanta non solum ad animalia bru-
 ta verum etiam ad insensibiles et infirmas affluebat.
 pietatis dulcedine creaturas. Nam hic vere pauperum
 patriarcha omnino pauperum esse desideras. Et si pre-
 ter uilem tunicam nihil possessionis appeteret. voluit
 tam in hac unica necessitate peccare ipsi quam et illam
 pluries indigenti cuique promptissime cuget impetrari.
 Vestes quoque diuersas a diuitibus in hieme postu-
 labat. quas istis libentissime dantebus. ita ut nec ad
 restitutionem teneret accipiens ea egenis quos prius
 habere oringeret obuios in frigore porrigebat.
 Grauiissimum enim erat illi si alicui pauperum verbo vel
 facto peccet quicquam moleste fieri. Audiens enim unum
 e fratribus tempe quoddam pauperum cuiusdam verbum iuectio-
 nis inferre. vide ne forsitan falso similes paupertatem
 diuini increpatum. fecit coram eodem paupere nudum proci-

tere et pedibus eius deotalis humiliter ab ipso
 veniam postulare. Ait enim Qui pauperi maledicit christi
 sto facit iniuriam cuius nobile signum gerit. qui se vo-
 luntarie pauperem in hoc mundo pro nobis fecit. Ipse
 quoque etiam si minimum quid haberet corporaliu virium
 humeros tamen proprios ad subleuanda supposuit one-
 ra pauperum. quorum etiam pio zelo multa alia faciebat in
 hunc modum. **CVII.** De miraculis gestorum
eiusdem

Per ciuitates et castella longe lateque circu-
 iens tantorum diuina virtute ad penam cor-
 da omouit. quod et aliquotiens ad religio-
 nis habitum. xxx. recepit. Confundebat heretica pni-
 tas. fides extollebat catholica. quam non solum sanctus
 ille vita magnificauit et verbis. sed et plurimis ex-
 tulit miraculorum prodigijs. Nam et omnem languorem
 diuini nominis inuocata virtute curauit. magnifice
 demones effugauit. nullaque orationis necessitas aut pi-
 culi difficultas obsistere potuit. Panes etiam ad be-
 nedicens illi sepius offerebant. De quibus egri gu-
 stantes. a diuerso languoris incommodo resurgebant.
 Crebro quoque pater quasi semiuivus a populo
 dilectus est. eo quod tunica eius per periculas cum cul-
 tellis inciderent. easque deuote contra diuersa pericula
 pro salutis remedio offeruarent. Ipse autem vir sanctus
 ea precum que circa christum gesta sunt assidua me-
 ditatione reuoluens. die domice natiuitatis instan-
 te. humilem nascentis in bethlehemi saluatoris infantis
 paupertatem similitudine qua poterat replicare. delite-
 rans ad castellum de grecio quendam virum religiosum
 et nobilem nomine iohannem promisit. qui ad hoc bo-
 uem et asinum cum presepio extra festi gaudia sibi pro-
 parauit. Preposito itaque presepio fenum imponit. ad-
 ducti itaque bos et asinus ad presepe collocantur. et
 sic cum gaudio vigilie celebres inchoant. Fratres
 quoque laudes debitas deo exoluebant. sed et cuncti
 qui aderant nouis leticie canticis applaudebant. Sta-
 bat autem coram presepio beatus franciscus. suspirijs
 pre gaudio plenus indicibili suauitate perfusus. tamen
 super ipsum presepe sacra celebrantem solennia missarum
 et ipse sanctus dei leuita solennibus ornamentis indu-
 tus euangelium voce sonora pronuntiat. ac deinde po-
 pulo deuoto in bethlehemi rege paupere mellifluis pre-
 dicat. Miranda vero talis ibi de cuiusdam viro virtutis
 ostensa est visio. Vidit ad presepe dictum beatum
 franciscum accedere. et quendam qui in illo iacere vi-
 debatur exanimis velut a somni sopore puerulum ex-
 citare credit. Itaque non immerito suam dominum hies-
 christum infantem recolenti in hominis formula non ab-
 surde monstratus. Quippe qui in multorum cordibus
 per obliuionem quasi sopitus et mortuus veluti pe-
 beati francisci doctrina et exemplum euigilans ad me-
 moriam est reductus. Finitis igitur tantis solennijs
 populus ad propria remeauit. At vero de feno prese-
 pij seruato plura diuersimode postmodum ab viri-
 usque sexus hominibus sunt reuocata pericula. necnon et
 brutis sanitatis animalibus moribundis collata remedia
 preter alia quasi innumera que in diuersis egritudi-
 num necessitatibus seu periculorum generibus gesit. mul-
 tos etiam mirifice mortuos resuscitauit. quorum et si
 de pluribus non sumus incerti numeris ad presens non
 ponimus. nisi quod xi. esse a viris fidedignis accepimus.

CVIII. De orationibus eius assiduis et confide-
tia in domino

Ad omnia vero que vir beatus intendit et
 fecit. totum eius refugium orationis crebra fuit. Nam
 et si ardentissimo zelo proximorum lucis intendit

studuit tamen summo ne sui ipsius curam in omni ex-
pimento perfectionis negligeret. ad hoc solitaria lo-
ca quiescit. ad hoc etiam in heremi vastitate refectus. et
inter homines habitans ad ecclesias domesque de-
sertas solus non esse prexit. Quoties in hominibus loci ter-
rores quantaque diaboli machinamenta deuicit. cui non
solum intus malignus ille pestifera sepe suggessit. sed
et in aliqua horrenda effigie manu ad manum cum il-
lo confixit. Talia inquam loca intrepidus ut in ore si-
bimet inuigilaret elegit. Ibi quoque prius didicit quod post
modum alios docuit ut non tam verbis quam virtute
spiritus ad eructandum proximis oportuno tempore esset
plenus. Nametsi quando hec vel illa dicere cogitaret
origo ut ad predicandum veniens omnino illos que per
cogitabat oblitus omnino quid diceret non haberet.
Sed nec tunc quidem defectum suum ostendi coram om-
nibus erubuit. et sic subito verborum eloquentia af-
fluere cepit. Sic spe tota iugiter in solius domini
provida largitate suspensus de propria penitus diffi-
debat industria. eademque mentis instantia multis lo-
quebatur ut paucis. eademque diligentia vni soli pre-
dicauit ut multis. Nulli quoque verebatur personam.
quoniam equanimiter sapientibus et indoctis. magnisque
loqueretur et paucis. Nam et cardinalibus coram domino
papa honore aggregatis instantissime predicauit.
non utique tam verborum simplicitate mouens ad risum
quam mirando spiritus feruore opusculum extorquens
suspensum. Igitur vir sanctus qui sibi et proximis reli-
quere tempora nouit. quadam vice relictis ex mo-
re secularium turbis locum solitudinis petiit. totisque
precordiis desiderabat agnoscere quid agendo sa-
crificium de se domino magis gratum posset offerre.
Cumque huic desiderio quanto diutius tanto feruenter
anhelaret. Die quodam in heremitio quo manebat
ad altare deuote accessit. super quod euangeliorum li-
brum cum reuerentia et timore deposuit. post hoc
se humiliter coram altari in oratione prosternens. quanta
poterat deuotione clamauit ad dominum. ut in propria
libri aptatione sui de ipso beneplacitum dare dignaretur
iudicium. Tante corde strito ab oratione surgens se
crucis signo munivit librumque aperuit. Cui cum domi-
ni nostri iesu christi passio primum occurreret. suspi-
catus est ne casu hoc forsitan accidisset. unde et
rursus librum claudens rursus aperuit. Pluriesque hoc
ipsum reiterans idem quod prius vel simile prius in-
uenit. Ad hoc christi miles non expauit. et qui iam
dudum martiris desiderio fuit. et tunc sese ad omne
quod per christum sustinere poterat flagrantius accendit.
CVIII Qualiter in eius corpore apparuerunt
stigmata passionis dominice.

Dvobis autem annis ante mortem eius vidit in
visione quasi seraphim vnum in aere sex alas ha-
bentem. cruci manibusque extensis pedibusque
coniunctis affixum. Alarum vero duas super caput ere-
ctas et duas ad volandum extensas habebat. Porro
duabusque totum corpus tegebatur. Obstupuit vehementer
vir sanctus ad visum. et alternabant in ipso timor
et gaudium. Delectabatur enim eum spiritus ipsius mirabilis
pulchritudo. deterrebat eum plurimum horrenda cru-
cis affixio. sed et hoc letificabat quod gratiose se
respicere videbat ab ipso. Cumque diutius cogitaret quod
hominis visio importaret in sapientia vidit tandem mira-
culum omnibus ut arbitror retroactis seculis inau-
ditum. Apparebant namque in manibus eius et pedibus
quasi fixure clauorum. latiusque ipsius dextrum velut lan-
cea perforatum. Manuum videlicet interiorum et pedum
superiorum supereminencia quedam ex ipsa carne velut cla-

uorum capita predebant. Manus autem extensis et pe-
des inferius ligna quedam oblonga gerebant. veluti
retorta clauorum acumina que et carnem inferius si-
militer reliqua excedebat. In latere vero dextro ci-
catrice obductum vulnus apparuit. quod et sacrum san-
guinem sepius euaporans. tunicam ipsius necnon et alii
quotiens femoralia tinxit. Talibus igitur in se vir dei
resultantibus margaritis studuit summo precorsus
istum thesaurum quo specialiter illum dominus prerogatiua
ditauerat. ab omnino oculis obseruare recordatum
periculosum enim existimans inclitum apparere in oculis
hominum. sed et per magno non reputans occulta quorum
libet bona non esse his maiora que proferunt in pu-
blicum. Ruminabat sepe illud in ore propheticum. In
corde meo abscondi eloquia tua ut non periret. Fratris
bus quoque circa ipsum non versantibus dederat de
signum. ut si quando eum cum extraneis occupatum
predicatum versiculum recitare precipient illum. ne for-
tan in verba nociva sibi deflueret curialiter ab eo
rum colloquiis expediret. Itaque vulnus lateris quo
adusque vixit in corpore diligenter viro dei celante so-
lus hoc frater helias casu virumque prospicere meruit.

CX De virtute orationum beati dominici in
animabus conuertendis. **Ex gestis eius**

Interea sanctus quoque dominicus multis floruit mi-
raculorum virtutibus. et orationum effectibus. vnde alacrum
vite venerabilis episcopus cum adhuc prior esset mona-
sterii casimarie de ordine cisterciensis et ab honore
papa in theutonia missus per bononiam iter faciens
ad eundem sanctum dei virum dominicum cum quo ma-
gne familiaritatis noticiam dudum rome straxerat vi-
sitandum accessisset. secretam et solatioriam de diuina
ac celestis vite deliciis cum eo collationem habuit
et ei quadam familiari confidentia exigente materia di-
xit. Fateor tibi inquit quod nulli adhuc exposui. nec
tamen quid vixero reuelabis quod nunquam adhuc a deo in
hac vita aliquid peti quod non consequer iuxta vo-
tum. Erat enim tunc bononie magister coradus theutoni-
cus cuius ingressum ad ordinem fratres mirabiliter
affectabant. Itaque prior alacrum ubi predictum sancti
secretum audiuit vehementer admirans confidenter adiecit
Pete ergo pater ut det tibi magister conradum ad or-
dinem. cuius fratres introitum tam ardentem flagita-
re vident. At ipse. Rem inquit frater bone diffi-
lem postulasti. Si tamen volueris in hac nocte ora-
tioni mecum insistere. confido in domino quod non a peti-
tione nostre desiderio non fraudabit. Finito itaque
oratorio fratribus ad quiescendum pergentibus vir dei
dominus in ecclesia prete dicto priore et vidente
remansit. et in oratione more solito pernoctauit. Pera-
ctis vero matutinarum vigiliis illucescentibus die due-
nientibus ad primam fratribus cum cantor incepisset
Iam lucis orto sidere. ecce lucis vere sidus nouum
magister coradus subito veniens et ad pedes bea-
ti patris dominici se prosternens habitum ordinis et istam
ter petiit et perseueranter accepit. Decemque quidam
de francia romam vadens virum dei dominicum apud
mutinam predicantem inuenit. Ad quem accedens et de
salute anime sue secum offerens. hec inter alia sibi do-
lenter exposuit. suumque quasi inevitabile naufragium
esse dixit. quod a carnis lubrico continere non poterat.
propter quod etiam ab alijs bonis opibus exercen-
dis quasi despatius abstinerebat. Cui vir diuina quod ple-
nus erat confortatus fiducia. vade inquit de cetero vi-
riliter age. et de dei misericordia non despes. ego
tibi a domino carnis continentiam impetrabo. Sic di-
xit. et sicut postmodum veraciter claruit. sic euenit.

Nam qui fuerat imundus & lubricus. deinceps castus & stinens est effectus. **CXI De moribus eiusdem precipuis**

Mira vir dei dominicus? morum honestate pollebat. miroque in omnibus divini fervoris impetu ferebatur. Inerat ei firma valde mentis equalitas. nisi cum ad passionem et misericordiam turbaretur. et quia cor gaudens exultat faciem. cum in eius facie de bone conscientie testimonio preedens semper elucesceret hilaritas. lux tamen vultus eius non cadebat in terram. Denique per hanc omnem sibi facile vendicabat amorem. omnem sine difficultate mox ut eum aspiceret illabebatur affectibus. Tanta autem servabat in his que secundum dominum rationabiliter fieri acceperat mentis constantiam. ut vix aut nunquam semel enuntiatus eum digna deliberatione sermonem adquiesceret immutare. Ubique enim versaretur siue in via cum sociis. siue in domo cum hospite. reliquaque familia. aut inter magnates & principes vel platos. spiritus edificatoris effluebat sermonibus & abundabat exemplis. quibus ad amorem christi seculiue preceptum audientium animos invitaret. Vix ipsa omnis eius locutio a virtutis potestate erat vacua. quia cuius cor in alta sese suspenderat. neque quod verba illius de ore incassum cadebant. Ubique enim se verbo & ope euangelicum virum exhibebat. omnes autem homines largo excipiebat caritatis sinu. & cum omnes diligeret. ab omnibus amabatur. Gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus sibi proprium vendicabat. Hoc etiam cunctis eum faciebat gratissimum quod simplici gressu via nullum nunquam verbo vel ope duplici tatis vel fictionis pretendebat vestigium. Verum enim erat paupertatis amator. utens vilibus indumentis. In cibo quoque temperatissimus. habens in omnibus liberam sui corporis potestatem. Mundum denique sibi mundiique gloriam sic prostravit. ut cum petro sicis vestigiis ambulans super mare nunquam in eo figeret gressum pedis. Proinde electus aliquando in corretanensem episcopum omnino renuit. ostentans se prius terram deserere. quam electum alicui de se facere aliquem ostendere. Alii nimirum imitatus est exemplum. qui cum eum ut regem facerent turbe conquirerent in montem fugiens. manifeste quod sit prelatum officium appetendum ostendit. Interrogatus vero aliquo tempore cur non libenter in tholosana quod in carcassona dyocesi moraretur. quia in tholosana inquit dyocesi multos qui me honorant invenio apud carcassonam vero omnes ecclesiarum me impugnant.

CXII Qualiter spatium diei impendebat deo & proximis

Tempe diurno cum fratribus salvo quidem in omnibus honestatis tenore nemo omnino nocturnis horis vigiliis & orationibus per omnem modum nemo instatior. Diem implebat propriis noctem deo. sciens quoniam in die mandavit dominus misericordiam suam. & nocte canticum eius. Sane de suis oculis quasi quandoque fontem effecerat lacrimarum. sue runtque lacrimae eius panes die ac nocte. die quidem magis. cum missarum crebra & quotidiana celebravit solennia. nocte vero cum super omnes infatigabilibus excubaret vigiliis. frequenter autem cum corpus domini eleuabat in missa in tantam mentis rapiebatur excessum ac si presentem ibidem christum incarnatum videret. Propter quod missam cum ceteris multo tempore non audiuit. Erat enim ei pro nocturno in ecclesiis consuetudo creberrima usque adeo. si vix aut raro certum ad quiescendum lectulum videretur habere. Tres autem singulis noctibus recipiebat manu sua propria quadam cathena ferrea disciplinas. unam videlicet per

se alteram per peccatores qui versant in mundo. terciam vero per his qui in purgatorio cruciantur. Orabat ergo non cessans & perseverabat vigilans quantum. si a fragilitate corporis extorquere potuisset. Et cum tandem lassitudine succedente somni interpellaret necessitas siue ante altare. siue alio quocumque in loco. aut certe super lapidem instar patriarche iacob capite reclinato quiescens paululum. rursus euigilabat ad spiritus orationis fervorem. **CXIII De felici transitu eiusdem**

Appropinquante peregrinationis termino siue quod certaminis sui. apud bononiam gravi cepit infirmitate languere. Positis autem ex his quod tunc aderant filiis coram eo testamentum pacis disposuit. In quo precipue tam ipsis quam cunctis per ordinem circum quaque diffusis salubri quidem admonitione premissa caritatis. humilitatis atque paupertatis legitimam successione legavit. In huius inquam triplicis proprietate thesauri summope uniuersos filios heredes instituit. per quod nimirum illi regni quod repromisit deus diligentibus se secum fierent coheredes. Aliud vero quod potuit distributione prohibuit. ne quis unquam in suo ordine possessiones induceret temporales. maledictionem dei & suam imprecans ei qui predicatorum ordinem quem precipue paupertatis decorat. laboraret. Denique circumstantibus fratribus & quasi incommensabiliter de tanti patris destitutione dolentibus. dulciter solans eos ostendit adiunxit. Ne vos mea filii corporalis turbet discessio nullatenus dubitantes vos utiliore me mortuum habeturos quam viuum. Gratias sane sed non vana fiducia. Sciebat nimirum cui crediderat. & de reposita sibi corona glorie certus erat. quia precepta tanto fieret ad impetrandum potentior. quanto in potentias domini iam se curior introisset. Proinde ad extremam horam veniens. anno ab incarnatione domini. M. ccc. x. vii. idus augusti. obdormiuit in domino. isti vocis que ad iohannem in apocalypsi de celo ductum isonuit. non solum sonum sed & effectum indubitanter percipiens. beati mortui qui deus. Interfuit autem exequiis eius venerabilis tunc quidem hostiensis episcopus. & aplice sedis legatus in lombardia. postmodum vero papa gregorius. Corpusque eius sacrosanctum cum digna deuotione per semetipsum in ecclesiam fratrum sepulture mandauit. **CXIII De reuelatione glorie transitus eius facta quibusdam fratribus**

Eadem vero die eaque hora qua beatus pater migravit a corpore. frater guala eiusdem ordinis tunc prior brixie. postmodum autem eiusdem civitatis episcopus. cum in loco campanilis fratrum in brixia paululum se reclinasset. leui quadam somni dulcedine dormitauit. viditque reuelatione diuina velut apertam quadam in celo per quam due scale caderent subire tebantur ad terram. Summatim quoque unius scale manu tenebat christus dominus. summatim vero scale alterius virgo maria. per utramque autem descendentes angeli discurrebant. & ecce in medio scalarum imo est sedes posita & supra sedem sedes. Et qui sedebat similis erat fratri habenti faciem velatam capucio quemadmodum mos est in ordine fratres mortuos sepelire. Scalas autem sursum paulatim traherent ex una parte christus dominus & ex altera mater eius donec per angelos ad summum usque pervenit is qui in sede fuerat collocatus. Receptisque in celo scalis & sede pater cum sedente. ista celi apertura clausa est. visioque dispuit. Excitatus igitur id frater a somno quous ex infirmitate precedenti debilis adhuc esset. ostendit bononiam quo beatus pater egrotasse sciebat iter arripere. optique

venies eundē diē eandēq; fuisse horā qua & illa
visio sibi celestis apparuit. & vir dei dominic⁹ de
mūdo transiēs celi gloriā interioiuit. Eadem die de
functōis ipsius fratē rahonē cum fratre tancre
do de vze tibur otigit accessisse. **P**reuenientibus
aut ipsi ad hospiciū solitū hora quasi. vi. de man
dato ipsius fratris tancredi frater rahō vir preci
pue sactitatis ad altare missā celebratur? accessit
A quo etiā pmissa pfessione iniunctōem pnie ac
cepit. ut dilecti patris quē egrotasse bononie nup
audiuerat memor esset. Cum igit ad istū locum in
quo in missa de viuis fieri mentō osueuit puenissz
iniunctōēq; factā sollicit⁹ ad memoriā reuocassz
subito fact⁹ est in excessu mentis. stanzq; imobil⁹
in altari raptus in spū. vidit virū dei dominicum
corona quadā laurea coronatū. totūq; mirabili
splendore splendentē duob⁹ viris reuerēdis comi
tatum hinc inde extra bononiā via regia pcedentē
In eadē em visione reuelatōne certa tibi datē intel
ligi qd vir dei dominic⁹ eadē hora. s. vi. sextaq; se
ria migrās a corpe. celestē patriā adisset. **V**isione
aut ista pfecta mox ad se reuersus sibi qz reddidit.
ab eodē loco quo in excessu fact⁹ dimisit. quā in
cepit missā psecut⁹ expleuit. **H**anc aut visionem
ex humilitate quadā. qua pculdubio plenus erat
is qui viderat frater lōgo tempe tacuit. **CXV.**

De eleuatōne sacri corpis eius

Post transitū quoq; venerabilis patris cre
brescentib⁹ in desinent miraculis. cum non
posset ulterius beati viri sanctitas ocul
tari. fidelū dignū duxit deuotō corpus eius prius
humili loco repositū. ad altōrem debito euz bono
re trāsferre. cum apud bononiā multitudo fratru
ouenerat ad capitulū generale. **E**rat aut monumē
tum in quo tam precōsis thesaur⁹ iacebat recōdi
tus. granti lapide supsectū. durissimoq; circūqua
q; cemento oclusum. ita ut nec spiramē quidē vel ab
interiorib⁹ posset pcedere. vel ab exteriorib⁹ sub
intrare. **H**oc cum fuisset fracto vix ferreis instis
cemto. sublatoq; lapide patefactū. tanta subito
ex ipso erupit suauissimi odoris fragrantia. ut non
tam sepulcrū qd cella videreē aromatu patuisse.
Si quidē oīno decebat ut corpus illud quod diuina
osruante virtute. ppetua virginitate illibatū pman
serat. ipsius virginitatis mortuū testimoniū perhi
beret. dum ad honorē & gloriā oditoris vnde nul
lus vnq; exalauerat fetor detestate libidinis inde mi
ra suauitas fragraret odoris. **E**rat autē odor ille
tantez tamq; mirabilis. ut inusitata suauitate fra
grantie cūcta plane suparet aromata. nec alicui⁹
rei naturalis odori similis videre. **N**ec solū offib⁹
aut pulueri sacri corpis vel capse merat. verū etiā
in re circūquaq; ogesta ita ut ad longinquas p
modū regiones delata odorē ipm longo tempore
retineret. fratru vero manibus maxime aliquid de
reliquijs sacrosanctis tangentib⁹ sic inhesit. ut qn
tumcunq; essent lotē vel etiā cōfricate per plures
dies oseruare fragrantie testimoniū pntaret. **M**ulti
etiā de populo occurrente ex eodē sacro aspersi pul
uere. sanitati beneficia receperunt. **I**nterfuerūt autē
huic tam venerāde trāslatōni. exceptis fratribus.
venerabilis viri. vnus archiep⁹. s. rauenn. s. quae
tuor epi. s. mutinensis. postmodū vero sabinensis.
& brixensis. bononiensis. & quidā alius. **I**nsup autē
& potestas bononiensis cum suis militibus. qui se
pulcrum accincti armis. ne quis videlicet de sacro
sanctis reliquijs quidq; subiret circa instabat.

**CXVI. De mortu⁹ p eum in hungaria su
scitatis**

Am em ad aliqua que post hoc diuersis in locis p
merita gloriosi pfessoris beati domici ad exaltatio
nem sui nomis de? oīdere dignatus est fidel⁹ nar
ratō subsequat. **E**t primū quidē ea que in hūgaria
facta agnouim⁹ stupenda p̄sus maxime ēca mor
tuos suscitatos. **I**n sinulu regione illius p̄untie. q
dam nobilis cum vxore sua deuotōis causa ad re
liquias beati domici que in domo fratru habebant
vuitandas accessit cuius filius quem secū duxerat
puulus. infirmatus ibidē ad extremū vite moriēdo
puenit. quem pater merens ad ecclesiā deferens &
corā altari beati domici collocis. voce flebili lam
tari cepit & dicere. **B**eate domice let⁹ veni ad te.
en tristis reteo. **R**edde mihi queso si liū meū letici
am cordis mei. **C**unq; sic lugens vsq; ad noctem
pseuerant existeret. ēca noctis mediū puer reuixit
lac sūxit & p ecclesiā ambulauit. **I**uuenis quidā do
mine iustine comitisse mancipiū dum in cris fluie
piscatōni min⁹ cautus insisteret. in aqm lapsus. sus
focatus dispuir. **M**agno aut spacō tempis interie
cto eius corpus in pfundo flumīs requiitū mor
tuū est eductū. **A**t prefata domia sup subtracti
famuli nece tam miserabili odolens. p resurrectōe
eius beatū dominicū inuocauit pmetens se et ad
suas reliquias in sinulu psonaliter visitādas nutis
pedib⁹ accessurā & resuscitatū mancipiū libera
ti daturā. statimq; qui fuerat mortu⁹ in mediū vi
dentibus omnib⁹ vite redditus p̄siliuit. **V**iri nobi
lis ladislai nomie filius paul⁹ letali febriū infirmi
tate decessi. cuius corpusculū pannis inuolutum
extra domū fuerat iam delatū. mater vero inter ni
miam tristitiā resumēs spm. accersiri fecit ad se cō
tinuo sacerdotē. corā quo emissio voto cum beati
dominicū duote inuocasset. que plorabat mortuū
recepit filiū vite p̄tinus restitūtū. **V**ir quidā de
villa leleygotart nomie. orbat⁹ filio thoma noīe
iam defuncto supueniente nocte sol⁹ remanens cir
ca corpus eius plorās & eiulans residebat. beatus
dominicū ut patri filiū redderz incassanter votis
piter & vocibus interpellās. **F**actū est igit ut cir
ca pulloz cantū qui mortu⁹ fuerat se moueret &
apertis oculis patri dixit. **Q**uid ē pater qd sic habes
faciem madesactā. cui ille. **L**acrime patris tui sunt
fili. quia tu mortu⁹ fueras & ego sol⁹ remans. rā
omni gaudio destitut⁹. **A**t ille. multū inquit fleu
sti pater. sed beat⁹ dominic⁹ desolatōni tue cōpa
tiens ut tibi viuus redderet suis meritis ipetrauit.

CXVII. Athuc de eodem

Rebrescente per totā hungariā virtutum
hōmī fama. vir quidā ad oīnia infidel⁹ p
sus & incredulus p̄stebat. contigit autē
eius filiū grantē infirmari. **Q**ui & tandē spm exa
lauit. **Q**uidā aut ex his qui ad osolandū patrē oue
nerant dixit illi. crede beatū dominicū magni esse
menti apud deum. & ipm inuoca totē corde. forsi
tan qui plerofq; mortuos suis meritis suscitauit.
tuū etiā filiū suscitabit. **T**unc ille opunctus cor
de sup p̄terita incredulitate. amare redarguit se
metipm. assūptaq; fiducia ab inuocatōne beati do
mici p noctem illā gemitib⁹ & precib⁹ nō cessa
uit. **I**git p̄ia hora diei q iacebat mortu⁹ manū mo
uit & velamē reiecit. quo eius facies inuoluta fūat
ac surrexit. **T**andemq; pater cum filio suo suscita
to in sinulo pperans. qnta sibi fecerit dominus ad
bonorem sancti domici nunciauit. **H**onestus etiā

quidam vir nomine gentus de villa pimar cum suis
prochianis ad fratres venit filiū paulū secū ferēs
ac dicens. Hic est filius meus quē beatus dominicus
iam defunctum a mortuis suis meritis suscitauit.
Nam cum a summo mane usque post meridiem in do-
mo mea in medio ululantis familie iaceret ex animis
subtraxi me paululū. Et recordatus quod deus beato
dominico super mortuos suscitandos tantā gratiā cō-
tulisset sumpta fiducia locū in quo orare consueuerat
adii. & gloriosū domini confessorē ut orato patri vi-
nicum redderet filium suis amarissimis lacrimis
inuocauit. Cūque redisset ad corpus pueri et me su-
per eius faciem flens et eiulans incuruasset. ecce puer
aperuit oculos factus viuus. CXVIII. **De mi-
raculis ceteris ibidem exhibitis.**

Languidus quidā & mortis proximus lecto
decumbens qui etiam ad .xvii. annos lumē
amiserat oculorum. cum audisset sacerdotē
cum prochianis suis perficere velle ad beati domini
reliquias visitandas. confortatus spiritu voluit & ipse pi-
ter perficere. Cum autē eum sacerdos tanquā rem im-
possibilem presumētē modis omnibus prohiberet. tā-
tem valitudinem corporis desiderio cordis expians
tanquā temptās ire de lecto surrexit. tantūque subito
sensit sibi infundī virtutē quod passu citato gradi cepit
tanto magis ac magis in cōualescētia corporis & ocu-
lorū illuminatōne perficiens. quāto quotidie in itine-
re pcedebat. donec tandē ad locū destinatū pertie-
niens perfectū recepit vtriusque beneficiū sanitatis. Iu-
uenis quidā sauidus nomine corodielis prepositi da-
pifer grauissima quadā infirmitate detentus est. in
qua manifeste contra se videbat irruere multitudinem
demonū infinitā. nunc ad suspendiū trahenti eū
nunc diuersis generibus affligentiū tormentis. Ipse
vero inter hec inestimabili timore repressus. voto si-
mul & voce qua poterat deo se & beato dominico
commendabat. statimque in forma fratris beatus domi-
cus aderat. qui sinu capite collecto importunas ab eo
demonū abigebat molestias. corūque impetū virtuo-
sa potentia coercerat. Nec mora. simul euntē ab
infirmitatis despatio grauissime penitus liberauit. Ma-
trona quedā de villa pimar votiuā missā ad hono-
rem beati domini disponens facere celebrari. tres
candelas ad hoc ydoneas preparauit. sed hora debita
sacerdotē qui missā celebrare debuit non inuenit.
Quapropter candelas ipsas in vase quodā reposuit.
manutergio mūdo piter inuolutas. Cum autē aliqn-
tulum diuertisset. post horam rediens candelas flā-
mis patentibus ardere vidit. Stupefacta igitur foras
exiuit. vicinas vndique condecauit. Concurrūt omēs
ad mirandū spectaculū tanquā ibidem tremētes piter
et orātes steterūt. donec predictē candelē ipsis vi-
dentibus penitus arserūt. Sic autē usque ad extremū
paulatim ardendo consumptę sunt quę manutergium
vel aliquid quod in vase fuerat non leserunt.

CXIX. De miraculis eius omnibus in lombardia.
N puincia lombardie scolans quidā nicolaus noīe
degens bononie graui renū ac genuū dolore vexa-
tus a festo sancti michaelis usque ad pentecosten.
nec per se iam poterat surgere. nec per domū sine ba-
culo ire. vel alterius sustentatōnis adminiculo se
mouere. Denique inualescēt morbi molestia. xv. die-
bus de lectulo non surrexit. sed & leuū semur eius
vehementi macie attenuatū emarcuit. in tūm quod omnis
ab eo huiusmodi iudicia spes curatōnis abcessit.
Itaque humano destitutus auxilio christo domino &
beato dominico se deuouit. volens etiam in signum de-

uotōnis offerre candelā iuxta modū proprię q̄ntita-
tis cepit filo stupeo de quo faciēda erat cādelā cor-
poris sui longitudinē & grossitudinē mensurare.
Cūque se totū mensus esset in longū caput etiam
& collū & pectus. deinde renes & femora. & tan-
dem genu filo ambiente cum cūxisset inuocato ad
quālibet mensuratōnē nomine iesu christi & beati
domini continuo se alleuiatū fecēs exclamauit. Ego sū
liberatus. & exurgens lacrimabatur pre gaudio. cur-
rens ad ecclesiā ubi corpus beati domini quiescebat.
Duo pueri a natiuitate muti de casmato erāt. quo-
rum pater facto voto beati domini inuocauit.
Et statim vtrique datū est expedite locutōnis officiū
nouūque verbū vetus exoluit silentiū. Quedā muli-
er truda noīe oculorum priuata lumē. per tres annos
& amplius subiecta dāna visus sustinuit. nec ulli
medicamentis exhibitōne iuuari potuit. Hec inuoca-
to beato dominico votū fecit. statimque oculorum lumē
recepit. Alia quādam mulier vltra mōtana usque d' giti
annis. xx. amissū. incurabiliter liquide arefacta fuerat
& tracta. sancti domini deuota inuocatōne statim
recepit. Preterea quidā noīe raphonellus in inguine
ruptus. intestinis quoque descendētibz in uirilia vehe-
menter afflictus. inuocato beato dominico fuit conti-
nuo liberatus. CXX. **De his quę sūt in sicilia facta**

In sicilia quoque ciuitate augusta deuote cuiusdam
matrone filia vicō lapidis longo tempe laborauit.
Nullo autē medicine osilio suffragante solū sibi sup-
erat remediū inassure. cum igitur dies esset statuta
qua puellā optebat incidere. mater timēs piculū filie
precedēti die ad ecclesiā beati domini prexit. orōni
se obtulit. suāque filiā deo & sancto dominico vo-
to quo potuit commendauit. Sequenti ergo nocte dor-
mienti puellę. beatus dominicus affuit in manu eius
quo torquebat lapidē posuit & abcessit. Quē pu-
ella euigilans & se liberatā inueniens matri dedit.
& visionē per ordinē explicauit. Mater vero cū in-
genti leticia lapidē ad fratres attulit. rē quoque ge-
stam corā multis exposuit. Quē fratres in ecclesia
corā imagine beati domini in futurā memoriā tā stu-
pendi miraculi suspenderūt. In eadē ciuitate ī festo
translatōnis beati domini cū matrone quedā que in
ecclesia fratrum interfuerē missarū solennijs do-
mum redirent inuenerūt mulierē quandā domus sue sedē-
tem pre foribus & filantē. Quā cū verbis caritatis
argueret. quare in festo tanti patris a seruii ope
non cessasset. ista prius indignā animo & turbata
facie dixit eis. Vos que estis birote fratrum ei? se-
sta colite sancti. Statimque oculi ipsius in tumores
cum pruritu uersi sunt. & ex ipsis ceperūt vīres
prius scaturire. ita quod vicina quedā quā ad se per-
territa inuocauit. xvij. vermes eduxit ex eius oculis
in instāti. Quapropter strita spiritu ad ecclesiā beati
domini cū eiulatu cucurrit. Ante cuius ianuā se pro-
sternēs & peccata sua cuidā fratri ofitēs facto vo-
to quod decetero sancto dei dominico nunquā detraheret
& festa ei? deuotissime custodiret. cōtinuo tumor
cum pruritu dispuit. & in ei? oculis apli? vermes
non fuerūt. Huc accedit quod assertōne fratris ni-
colai veronensis d' ordine fratrum minorū p eūdē etiā
scripto de mātato optū est. Nā cum sero cum quo-
dam fratre iacobio de mantua beati domini cō-
mēdāte. ipse eū eccleriano verbis stomachatibz de-
spexisset. eodē sero febribz eū arripuit quē & vexa-
uit grauissime tota nocte. ad quē visitandū cū sup-
dictus frater accedēt ei? diceret. vide frater ne quia
despexisti sanctū dominicū hoc tibi perigerit. non

solum culpā p̄tēntā nō agnouit. sed indignatus po-
tius verba iterū otumeliosa p̄rupit. Sequēti vero
die cum febris violentia non cessaret. sed grauius
inualeceret in augmentū hora nona cum vehementius
estuaret. ad se opunct⁹ rediens secum dixit. Vere
reor q̄ hoc idcirco mihi acciderit q̄ in sanctum
dei blasfemiā p̄tuli. Voueo igit̄ dō & sibi q̄ si me
liberauerit vsq; ad vespas nunq̄ de eo aliquid ma-
li dicam decetero. sed dicētib⁹ p̄radicā. Mir⁹ in
mo dū vix verba finiebat & ab ipsa febre se sēit cō-
tinuo liberatū. Hec de miraculis beati dominici
tam in vita q̄ post obitū eius p̄petratis ad p̄fēs
sufficiāt. CXXI. ¶ De infirmitatib⁹ beati fran-
cisci quas passus est añ mortē. ¶ Ex gestis eius.

Tertea beatus francisc⁹ añs a ouerlione sua. xviij.
transactis nullā vel modicā carni sue requisit̄ dede-
rat. & q̄uis ei multis languorib⁹ effluxissent dies
p̄teriti. duob⁹ tam annis qui adhuc vite eius erāt.
residui. grauiorib⁹ cepit & magis otinuis infirmi-
tatibus purgeri. In tñ aut̄ se sibi subiecerat. tātaq;
corpus armonia sp̄s ocozdauit. vt etiam carnis re-
pugnantia vix sentiret in omnib⁹ que sp̄s agēda
dictabat. Intendere p̄ximoꝝ saluti corp⁹ emortu-
um fecit. In asino per ciuitates & castella ci. ciūes
cepit & alijs languorib⁹ infirmitas oculorū sup-
addi. Tunc frater helias quē veluti loco matris ele-
gerat. & adhuc viuens gregi suo pastore p̄fecerat
opulit eum & rōnibus mduxit. vt sibi mederi per-
mitteret. tñmens ne forte per incunā penit⁹ oculo
rum lumē amitteret. Cui humiliter obtempans tā
q̄ patri plura suis extunc oculis medicātia patie-
batur apponi. q̄uis ingrauescente malo nulli⁹ essent
remedi⁹. tandē reatā curatōnis occasione p̄duct⁹
est. vbi & domio pape honozio morā tunc tempo-
ris faciēte. honozifice & deuote a curia romana su-
septus est. Familiari⁹ tam̄ ei p̄e ceteris dominus
hugo tunc hostienis ep̄us affuit. cuius se cū vniū-
so ordine suo tutele omisserat. eundemq; p̄pheticō
sp̄u duct⁹. aplico honozio p̄sum fore p̄dixerat.
Hic igit̄ erga virū sanctū mirando dilectōis affe-
ctu flagrabat. vt orest abae idē postmodū ad apli-
cam dignitatē p̄uectus. se nunq̄ in tāta p̄turbatio-
ne fuisse. quā omne mentis nubilū in solo viri dei
intuitu vel affatu discederet. subitaq; suauitatis se-
renitas & iocunditatis dulcedo rediret. vnde &
quotiens eum videbat. & tanq̄ christi aplō reuerē-
tiam exhibebat. & ut curā sui gereret instanter ad-
monuit. cui in hoc sicut in alijs viri fact⁹ obediuit
factis igit̄ cocturis in capite. venis icilis collirij⁹
& emplastris adhibitis nihil ad sanitatē p̄fecit. q̄n
potius malū medicātib⁹ multiplicatis accreuit.
Ipe vero tot incommoda corp⁹ in omni pacia &
gratiaz actōne sustinuit. respēctisq; molestijs ad
deum intentōne direxit. Et q̄uis esset ad exteriori
s corp⁹ exercitia p̄sus inutilis. semetip̄m tamē
adhuc ad triūphos certamīs noui incitauit. Dice-
bat em̄. Incipiam⁹ fratres deo fuisse. incipiam⁹ in
q̄ & p̄ficiamus q̄m parū hucusq; p̄fecim⁹. Vole-
bat rursus ad simplicitatis primordia redire. Vole-
bat de nouo leprosis stenptibilē fuisse. & ab ho-
minū ouerlatōne ad loca remota se trāsferre. ab oī
quoq; se cura regimīs cupiebat e. imere. eo q̄ mul-
tis de causis piculosum esse assereret. marie in hoc
tempore p̄latōis locū tenere. esse vero plurimis
magis vtile regi q̄ regere. CXXII. ¶ De felici
trāsitu eiusdē

A Vnq; morā faceret apud senas quasi mēse

vi. ante obitū suū toto corp⁹ graui⁹ q̄ solebat at-
tritus p̄pinquare videbat̄ ad exitū. Festiato itaq;
de longinquo frater helias accurrit. eumq; paulu-
lum respirantē secū ad cellam de cortana p̄duxit.
Vbi dum stetit̄ per modicū acrius inualecente
morbo deduci se rogauit assisiū. Quo postq̄m pue-
nit. tam atrociter p̄ singula mēbra torqueri cepit.
vt interrogat⁹ an pot⁹ martinū a carnifice susti-
neret. q̄m triduanā hmoi passionē. & si p̄ volūtate
diuina sibi placitā & acceptā. grauiorē tam quouis
martirio rñderet. conuocauit itaq; ad se fratres
quos voluit. singulosq; p̄ut sibi dabat̄ desup bene-
dixit. Tandē mortis horā instare agnoscēs. duos
ad se fratres vocauit. quibus de trāsitu ei⁹ vicino
laudes alacrit̄ domio dēcantare p̄cepit. Ipe verb⁹
p̄ut potuit in hunc psalmū p̄rupit. Voce mea ad
dominū clamaui voce mea ad dō. te. sū. Postrō euā-
gelium sūm iohannē ab eo loco vbi icēpit. Ante diē
festū pasce sibi legi poposcit. Deinde clicō suppoi-
cinereq; aspgi p̄cepit. & sic filijs circūstantibus
et lugentib⁹ in domio felicit̄ obdormiuit. Vnq; aut̄
ex istis sp̄alis eius discipul⁹ vir fama celebris. c⁹
nomē subiceet̄. eo q̄ nollet p̄conio gloriani dum
viueret. vidit illā gloriōsā aīam carne solutā i stel-
le grandis & radiātis effigie. vidit inq̄m veluti su-
per aquas multas cādida subuecta nubecula in ce-
lum directē ascendere. Fact⁹ est itaq; ocur⁹ p̄plo
rum ciuitatis assisi⁹ deum vna iocunditate laudam-
tium. eo q̄ tñ dignaret̄ istis oīmendare depositum.
Erat aut̄ p̄mit⁹ pro tanti patris subtractōe. plā-
ctus filiorū non modic⁹. qui non multo post in le-
ctia; est ouersus. Videbat nāq; nouū illud quod
post fecerat domin⁹ sup terrā. mēbra ei⁹ morbida
p̄ius & rigida iam tractabilē p̄ agentis se volun-
tate flectentia. & sacrū videlicet corp⁹ christi sti-
gmātibus decoratū. carnem quoq; durā p̄ius et li-
uidam. veluti puerili teneritudine iā resumpta. mi-
rando candore nitentē. & quasi carnis gloriificate
sp̄m decoris magnitudine p̄tendentē. Gloriōsū
nunc erat in carne tam candidā videre similitudinē
fixure clauorū. ymo nigros vt ferrū clauos ex ip̄a
carne formatos in medio pedū & manū. cextrūq;
q̄ latus sacro sanguine rubricatū. lacrimabantur
itaq; filij p̄e gaudio & osculabant̄ in patre signa-
cula summi regis. Tunc platū est in ciuitatē corpus
sanctissimū. & in loco vbi literas ipe puerul⁹ p̄i-
mo didicerat. vbiq; p̄mit⁹ predicauit ē sepultū

CXXIII. ¶ De cōfirmatōe trium ordinū per
papā gregoriū.

Albo itaq; p̄dicti patres nouorū ordinū
institutores. videlicet francisc⁹ atq; domi-
cus sub innocentō papa. iiii. cursū suū in
domio inchoauerūt. et sub eius successore honozio
p̄firmauerūt. Qui. s. honozio anno p̄tificat⁹ sui p̄-
mo ad petitiōnem beati domici p̄firmavit ordinem
predicatorū. & anno terco petente priore fratrib⁹
q̄ vallis scolariū. p̄firmavit etiā p̄tutōnes ordīs
eorū. Iam em̄ p̄dicti fratres. s. vallis scolariū. ali-
quāto tempe antea certā viuendi formā iuxta bea-
ti augustini regulā obīuandū elegerāt. & de app-
bātis religionib⁹ quasdā institutiōes assumpserūt
videlicet vt prioz illi⁹ dom⁹ & successores ei⁹ om-
nibus ecclesijs sui ordinis de more cisterciensium
officiū visitatōnis sine vlla tempaliū exatōne im-
penderent. & tres primitiue filie ipsius ordīs visi-
tandi matres de more cisterciensium hānt facultatē
& q̄ priores forinseci semel in anno apud eccliam

prefatā statuto tempe ouenientes celebrent more
cisterciē. capitulū gñale. Necnon etiā ut scapul
ria fratres deferat laborātes. camisas lineas nō ha
beant. nec in dormitorio culcitra. sibi carnib? nō
rescant nisi debiles & egroti. Has ergo institutō
nes honozius confirmavit. ut in literis eius continetur
apud eos. Ferē autē hūc ordinē incepisse guillermū?
quidā qui scolaris. fuit pisenis. & postmodū etiā
in burgundia rexerat. Tandē cum quibusdā scola
ribus suis ad heremū uolauit. & formā uiuēdi ut
dictū est paulatim ex diuersis religioib? sibi et suis
elegit. Idem quoq; honozius papa regulā heremita
rum fratrum habitantiū in mōte carmeli. quē helias
frequentasse legē appbavit. & eis in remissionem
peccatorū obseruatiōē tradidit a venerabili albertō
patriarcha hierosolimitano editā scilicet ut singuli
singulas habeant cellulas sepatas in quib? uel iux
ta quas die ac nocte in lege domini meditent. & in
orōnibus vigilant. nisi alijs iustis occasionibus oc
cupentur. preter nimis obiles & infirmos carnib?
nō rescant. & cetera que idē pater tradidit eis ob
seruanda. Post hoc successit honozij gregoriū eam
dem regulā confirmavit. & ne possessiones vel reddi
tus recipere districte eis prohibuit. Post hoc anno
domini. M. ccc. xlviii. ppter paganorū insultū. opul
si sunt ab illo loco p varias regiones mūdi disperi
ti.

CXXIII De obitu quorūdam uiroz illustriū in regno francoz. **Ex croniciis**

Anno supius in trāitu beati domini anno
tato. s. ab incarnatione domini. M. ccc. xli. Guil
lerm? epus niuernensis in ecclesiastico &
civili iure pītus vir pūdus atq; discret? tempore
maxime caristie quo & obiit. duomilia pauperum
quotidie pascēs. qui etiā a philippo rege frācorū
cum inestimabili sumptu ppetuā obtinuerat liber
tatem regaliū niuernensium in vigilia ascensiois mi
grauit ad christū. Manasses autē aurelianensis epus
obit. cui philipp? sancti guillermi bituricensis ne
pos successit. Porro guillermū epm antiochenen
sem dominū? papa ecclesie pisenis prefecit in pasto
rem. Anno vero sequenti mgr petrus de corbolio
senonensis archiepūs vir iestimabilis literature ac
senectutis bone die sinodi sue moriē. & in ecclesia
senonēsi pnti sinodo tumulatur. cui successit mgr
galeherus cornut? guillerm? quoq; pisenis epus
libertatis ecclesiastice mirabilis defensor moriē. &
in abbatiā pontigniacēsi sepeliē. Sed & magister
herueus trecentis epis in vtroq; iure pītus etate lō
geuus obit. cui mgr robert? iphi? ecclesie decanus
succedit. Nec multo post herueus de giemis coēs
niuernensis vir magnanim? ecclesiastica iura oser
uans. precipuus hereticoz psecutor. hostiū supera
tor. fidelis vassall? iusticie. Cuius etiā magnimitati
inuidebant barones francie. apud sanctū anianum
in biturja castrū suū moriē. Ibiq; in quidena domi
ce apparitōnis tumulat. Porro abbate pontigniacē
si cum. xii. abbatibus pluribusq; monachis & alijs
multis venientib? ut corpus eius secū portarent.
fere ab inimicis ppls lapidant. Demū tamē idē cor
pus apud pontigniacū trāsserē. **CXXV De**
aduētū regis hierusalē in franciam. & obitu regis
philippi.

Eodē anno iohannes rex hierusalē ex amif
sione damiate. & obilitate suoz ultra mo
dum dolens effect? a pibus trāsmarinis
transfretat cum paucis in galliam auxilium peti
turus. **Frideric? romanoz imperator signo crucis**

assumpto. duxit vxorē per verba de pnti vnica fili
am ipsius regis hierosolimorū. & hoc iuramento
affirmat corā papa honozio. Anno autē sequēti cele
brantur nuptie solennit inter eos. Anno domini. M.
ccc. xlii. mense iulio philipp? francoz rex vir potē
tissim? qui othonem impatorē & qplures alios in
bello campanili deuicerat nobiles et potentes. nor
manniā quoq; adquisiuit. & sibi appriauit aquita
niā. & maximā partē pictauie sibi subiugauit. q
semp psperos ad vota habuit successus ecclesiasti
ce libertatis oseruator pcepit? dormit in christo
& in ecclesia beati dionisij sepeliē. Mirabile em
fuit testamētū iohanni regi hierusalē cētūmilia lib.
pisenis. totidē templarijs. totidē hospitalarijs de
dit. & multa bonā relatu digna fecit. Multos in re
gno comitat? adquisiuit. s. viromādensē. claremo
tensem. bello montensē. pontinensē. alencionensem
cenomanensē. turonensē. andegauensē. pictauensē.
Eodē anno ludouic? filius eius eidē in regno suc
cedēs. pma dominica augusti. s. in die trāsfigura
tōnis domini remis solennitē coronat in regem. &
blanchia vxor eius in reginā. In hoc ergo rediit re
gnum ad stirpē karoli impatoris. de qua originem
habuit ex pre matris. Tricesimū septimū etatis sue
annū fere opleuerat ludouic? quādo fuit coronat?
& ipse quoq; cum impatore friderico pacis ac fede
ris colloquiū apud vallē coloris habuit. Coēs cā
panie ducit in vxorē filiaz guichardi de belloio
agnatay germanā regis ludouici. Rex reddidit comi
ti duo castra mustriolū foris yonā. & bazay supet
secanā que pater suus diu tenuerat. Amalricus co
mes montisfortis a pib? albigeniū redit ad patri
am ppter inopiā viētualiū relinquēs carcassonam
urbem munitissimā & alia etiā castra que cū labo
re maximo & sumptu inestimabili et amissioe plu
rium gentiū fuerāt adquisita. & per annos. xlii. a
nostris possessa. Eodē anno iohannes rex hierusalē
limia sancti iacobi adit pegrinatū. duxit in vxorē
filiā regis galicie. Rex autē trāsfretat in angliā
vbi plura ei donaria oseruntur. **CXXVI De**
reditu regni francoz ad stirpē karoli

Ancis nanq; sicut alias dictū est origine
troiani. adhuc pagano ritu dediti regnū
suū in gallia stabilierūt. ut in pnti cernit
que nunc etiā ab eis francia nominatur. Anno itaq;
domini. cccc. lxxxiij. hilderico eoz rege mortuo qui
ciuitatē triuerim cepit. Clodoueus filius eius for
titer regnū tenuit & ampliauit. qui a sancto remi
gio baptismiti gratiā cum sibi subiectis pcepit. eius
q; pgenies vsq; ad annū domini. dcc. l. felicitē regna
uit. Excepto q; per annos fere. lxxviii. a tempore
clotharij regis & sancte bathildis regine regibus
a fortitudine solita degeneratib? regni potentia di
sponebatur p maiores domos. Inde factum est ut
pipin? qui erat maior domini? sub rege hilderico.
a stephano papa apud ecclesiā sancti dyonisij cum
vxore ac filijs in regē vngeretur. eozq; generatō
in hereditatē regalis successiois impetuū benedi
ceretur. Et omis alienigena ab ei? iuasiōne aplico
anathemate iterdiceretur. Regnavit igitur eorum
pgenies i regno francoz vsq; ad annū dñi. dccc
xxvi. Tunc hugone capucō comite piseni duce frā
corū inuadente regnū trāslatū est de genealogia
karoloneniū in pgeniem comitū piseniū. In ge
stis autē sanctoz richarij & walerici legitur q; eq
rum corpa translata sunt a suis ecclesijs in ecclesiā
sacēt i bertini. ibiq; timore normanno? & danorū

sunt reposita tanq̃ in loco tutōri. Cumq; normāni
 tpe karoli simplici cōuersi essent ad fidem xp̃i re
 portata sunt ad pp̃ias ecclesias. Attamen cum ea
 monachi sui repeterent monachis sancti bertini
 ea p̃ violentiā arnulphi comitis detinebāt. Tunc
 factus walericus hugoni p̃fissi cōiti in sōno appuit
 ei; dixit. Vade ad arnulphū comitē flādensē. &
 dic ei qd de sancti bertini ecclesia remittat in n̄as
 ecclesias corpora nostra. plus enim loca nostra di
 ligim⁹ q̃ aliena. Requisit⁹ autē ab hugone quis eēt
 vel quis eius socius. ego inquit vocor walericus. so
 cius autē meus est pontinensis richard⁹. Quod ergo
 tibi precipit per me deus age festināter. & ne dissi
 miles. Hugo igit ad arnulphū p̃gens. que sibi mā
 data fuerant indicat. At ille superbo aīmo factoz
 corpora reddere recusat. Tunc hugo constanti ani
 mo dixit ip̃i arnulpho. Vide ut illo die et illo loco
 corpora sanctoz honeste tibi deferat. aīmo spon
 taneo. qd si nō feceris sp̃ōtane⁹. postea inuit⁹ faci
 es. Tūc arnulphus timore hugonis & potentia cō
 strictus duas thecas auro & argento decorauit i
 quibus predictoz sanctoz reliquias deposuit. ac
 die condito eum armato & copioso exercitu ad
 monasteriū qd est castrū regis francoz eas hugo
 ni decenter retulit. Ille vero vnū quēq; resignauit
 in loco suo. Sequenti autē nocte sanctus walericus
 in sōnis appuit hugōi & dixit ei. Qm̄ egisti studi
 ose que precepta sūt tibi. & nos ad loca nostra re
 tulisti. tu in regno francoz & successores tui vsq;
 in septimā generationē regnabis. In nōnullis tñ
 libris ubi dixim⁹ septimā iuueniē septernā. Possu
 mus tñ p̃cise ab hugone vsq; ad ludouicū istum
 inuenire. Nā idem hugo genuit robertū. robertus
 henricū. henricus autē philippū. & philippus ludo
 uicum. ludouicus autē gressus aliū ludouicū. & il
 le philippū qui ex elisabeth filia baldouini cōitis ha
 ennensis istū genuit ludouicū. Nam ille idē baldou
 inus p̃cessit ut dictū est supra de p̃genie emēgar
 dis filie karoli simplici. vsq; ad quē in regni pote
 state p̃seuerauit p̃genies pipmi & karoli impato
 ris. Cum igit iste ludouicus in regno successerit pa
 tri. patet regnū in ip̃so reductū ad p̃geniē karoli
 magni. Ex predicta vero sanctoz corp̃m relatōe
 videtur illa regni translatō per dei voluntatem fa
 cta fuisse. In gestis vero aquitanorum legi⁹ qd iō
 karoli p̃genies rep̃bata credit⁹. quia iam dei gratiā
 negligens ecclesiaz potius neglectrix q̃ erectrix
 vicebat. sed hoc dei iudicō relinquam⁹ qui tempa
 mutat & transfert regna. sicut dicit scriptura. Re
 gnū inquit transferē a gente in gentē p̃pter iū
 sticias & iniurias & contumelias et diuersos dolos.
 & iterū. Sedes inquit ducū sup̃boz destruxit de⁹.
 & sedere fecit mites p̃eis. CXXVII. **De iti
 nere regis ludouici p̃ra p̃icta uenies. & de simula
 to comite baldouino**

Anno dom̄i. M. ccxxiiij. rex ludouicus mouz
 exercitū post coronatōē suam p̃ra p̃icta
 uenies. thuronis in crastino beati ioh̄anis
 baptiste aggreget suos. Inde p̃cedens cum mille &
 cc. militib⁹ & pluribus alijs aptis ad pugnandum
 obsidet morziū castrū fortissimū. sauaric⁹ de malo
 leone qui intus erat videns fortitudinē regis facit
 pactū cum rege ut liceat sibi recedere cū suis. De
 inde castrū regi reddit⁹. rex inde p̃greditur ad san
 ctum iohannē anglicū. Abbas & burgenfes ip̃i
 loci obuiant regi pacifice. villā ei reddūt. fidelita
 te in p̃ut petiē exhibentes. Rex inde tendens ad ru

pellā obsidet eam. machine erigūtur p̃. ix. dies mu
 ros destruūt incessantē. Sauaric⁹ de malo leōe cum
 cc. militib⁹ burgenfes villē & q̃mplurimi fientes
 viriliter se defendūt. Demū considerantib⁹ illis qui in
 tus erant se non habituros ab aliqua p̃te succursū
 & videntes fortitudinē regis quotidie augmētari
 reddunt villā regi. quibusdā pactōnib⁹ inter regez
 & burgenfes firmatis. sauaric⁹ per mare cum suis
 recedit. Postmodū vero omi p̃dictōne cessātē bur
 genfes omniū se dederūt regi. saluis villē liberta
 tibus. fidelitatē ei legitimā facientes. Le monicen
 ses etiā & petragoricēses & omnes aquitanee p̃ri
 cipes exceptis vasconib⁹ qui ultra garrannā erāt.
 fidelitatē regi p̃miserūt. Anno dom̄i. M. ccxxv.
 circa pasca quidā fingēs se esse baldouinū quodā co
 mitem flādie & impatorē constantinopolis. venit in
 flādiā in habitu p̃grino. multi fauent ei de flā
 dia nobiles & ignobiles. eo qd multa intersignia
 dicebat qd esset idē baldouin⁹. resistētes autē viriliter
 debellabāt. Non multo post statuto alloquio inter
 ip̃m & regē francoz apud peronā requisitus a re
 ge quis ornauerat eum in militē. & ubi fecerat ho
 magiū patri suo r̄gi philippo. & ubi fuerāt nuptie
 celebratē inter ip̃m et vxorē eius. noluit r̄ndere. pe
 tens inducias vsq; post p̃adiū. Tūc apta ei⁹ frau
 de licēciauit eum rex a toto regno suo. Ipse autē q
 multis pompose venerat. ofusus cū paucis absces
 sit. non multo post vero ab erhardo de cassēca in q̃
 dam taberna capitur & traditur flādensi comitis
 se. que diuersis penis ip̃m afficiēs. ad vltimū pati
 bulo fecit suspēdi. CXXVIII. **De captōe au
 gnionis p̃ regē ludouicū.**

Eodem anno die mercurij aī purificatōnez
 ludouicus rex & q̃plurimi magnates. archi
 epi. epi. & comites ac barones apud p̃isi
 p̃ manū romani cardinalis & legati p̃ra albigēses
 accipiūt signū crucis. Consequēt autē in pascale tpe
 anno dom̄i. M. ccxxvj. rex & omēs cruce signati bi
 turis ueniūt. Inde p̃cedūt p̃ niuernā & ludunū
 ciuitates. apud auignionē vrbē inexpugnabilem ab
 ecclesia romana p̃. vii. annos excomunicatōm subie
 ctam p̃pter hereticā p̃auitatē. Rege autē cōdente se
 habiturū pacificū trāsitū. apud auignionē p̃p̃t qd
 dam breuias pactōes quas habuit cum eis. Por
 te claudūtur ciuitatis. & excluditur rex cum suis.
 Rex miratur & spū virtutis assumpto villā obsidet
 suo obside triptito. In vigilia sancti barnabe apli
 que fuit. iij. feria pentecē. machine erigūtur trahu
 cheta petrarie. māgonella p̃az p̃sunt. Hi qui int⁹
 sunt viriliter se defendūt. rex inestimabiles sumpt⁹
 facit. Durat obsidio vsq; ad festū assumptōis bea
 te marie maximāq; mortalitas ibi pullulat. de n̄ris
 circa duomilia hoīm celoz imbrib⁹ et lapidū vola
 tu & infirmitate p̃p̃ia moriūtur. Moritur ibi gui
 do sancti pauli p̃cussus lapide petrarie. vir armis
 strenu⁹. catholic⁹ et honest⁹. moritur etiā ibi epi
 lemonicēsis. Comes campanie redit ad p̃p̃ia sine
 licentia dom̄i regis vel legati. Tunc auignionēses
 regis magnanimi ostanciā attendētes. qui cū suis
 p̃cerib⁹ iuramēto firmarat se non recessurū. donec
 villa capeē vel redderēt. cc. datis obsidib⁹ de meli
 oribus ville iurāt stare mādato ecclesie. Tūc d̄ mā
 dato dom̄i legati rege impante fossata implentur.
 trecente dom̄i turriles que in villa erāt et omēs
 muri circūquaq; solo diruti coequant⁹. villa absol
 uitur. dom̄i legat⁹ multas bonas et laudabiles
 institutōnes inducit. magister nicola⁹ de corbeia

monachus clugniacensis in ipsi? loci ep'm osecratur
Rex inde amoto exercitu xgrediē per pūntiā. &
reddunt ei pacifice ciuitates & castra et fortericie
omnes quoq; ad leucas. iiii. a tholosa. Rex p'fecit
toti illi regioni himbertū de bello ioco loco sui

CXXXIX De obitu ludouici regis & corona
tōne filij eius nois eiusdē & trāitu pape honozij.

Rex repatriante moriunt remensis archi-
epus & comes namurcensis quoq; corpa
ad loca ppia referunt. ab illa pestifera ob-
sidione pauci vel nulli redeunt plene sani. ac p to-
tam galliā pullulat plus iuuenū q; senum mortali-
tas generalis. Die iouis ante festū oim sanctoz re-
gem ad ppia redeuntē infirmitas mortalis iuadit.
Die martis sequenti apud monpacier labit in fre-
nesim. Sequenti aut dominica videlicet in octauis
oim sanctoz anno domi. M. cccxvii. migrat ibidez
ad xpm vir xq; catholic? mireq; sanctitatis exti-
tit diebus singulis vite sue. nunq; carnē suā macu-
lauit preterp cum vna vxore sibi legitime in matri-
monio copulata. Ibi em opleta d; fuisse pphetia
mellini qua d; In monte ventris morietur leo pacifi-
cus quo in loco non est auditū ante ipm aliquē de-
cessisse. corpus eius ad ecclesiā beati dyonisi trans-
fertur. vbi iuxta patrē suum honozifice sepeliē. Lu-
douicus itaq; primogenit? eius prima domica ad-
uentus remis per manū ep'i suessuonensis vacante
sede reimenfi coronat in regē. qui. xlii. annū etatis
sue opletur? erat in festo sancti marci euangeliste
pximo sequenti. plures maioz baronū francie ad
coronatōnem vocat. sed venire recusant. Pre dolo-
re em patris & desolatōe regni non vacat ibi gau-
dio. sed magis intendit lacrimis & merozi. Ferrā-
dus comes flandrie qui p. xij. annos & .vi. menses
p'fuit in captōne domi regis detent? fuerat mltā
redempt? pecunia liberat? circa ephiam domi. Ipo
anno mense sequenti. xv. kl. aprilis. honozij? papa mo-
ritur. & in ecclesia beate marie maiozi sepeliē. Hic
impatorē fridericū sibi rebellē & aduersariū ecclie
romāe opiens anathematizauit atq; barones suos
ab eius fidelitate absoluit. Deniq; impator iam an-
tea crucesignat? durate anathematis snia mare trā-
siuit. Post mortē vero honozij huguellm? ostiens
epus eligē ad papatū et alterato nomie gregori? frā-
appellat. **CXXX** De dissensione baronū frā-
cie a rege ludouico iunioze

Eodem tempe hugo marchie comes et the-
obaldus comes campanie opra nouū regēz
suum ospirantes ludouicū fedus ad inuicē
inierunt. Vnde comes britānie ex o'seū comitis cā-
panie qui opra p'hibitōne ludouici regis defuncti
de albigeniū terra redierat castellū quod sanctuz
iacobū de beuērone noiant. vna cum belesino sibi
quondā ab eodem ludouico in custodia traditum
firmabat. & victualib? muniebat. Itaq; rex nouus
& iunior comitantib? se romano cardimali tunc le-
gato sedis aplice ac philippo patruo suo coite bo-
lonie. necnō & roberto d'ocēsi comite cum exerci-
tu mltō vsq; ad cartheriā dicurceio propauit. Qd
vidēs ac timēs campanie comes a proposito mali-
gno resipuit & adherens regi frācie a comitū mar-
chie & britannie o'sortio celerē resiliuit. Rex itaq;
duos alios coites. marchie. s. & britānie regali edi-
cto semel ac bis ad colloquiū vocatos. sed venire
otemnētes. ne aliquid opra iura videreē agere. tercō
quoq; suo plemēto mādauit intereē. Tunc illi stul-
tam sui supbiā ac regis clemētiā ppendētes. humi-

liter ei mandauerūt q; apud vmdocinū si placeret
ei cuncta que fore fecerāt emēdarēt. et hociq; ope
opleuerūt. Nec multopost idē comites cū quibus-
dam alijs frācie baronibus inuidētes domui regie
q; regina blācha filij sui regis ac regni tutelā hēret
memores quoq; q; campanie comes opra p'dictoz
comitū voluntatē & opra fed? quod cum ipsis. in-
erat regi adhesisset. ei q; nephandissima eoz cōsilia
denudasset infiniēt opra illū collegerūt exercitum
Et intrātes ei? terrā castella villas & ricos ac mu-
nicipia o'slagrātes vastauit sic q; debachātes vsq;
ad thauriam perrexerunt. quam obsidentes impu-
gnare ceperunt. Quod videns campanie comes
misit ad regē dominū suū ab ipso petēs auxiliū. Il-
lisq; patentib? regis literis obedire nolentibus vt
ab obsidione recederēt. rex ipse collecta multitudine
ne armatoz iter arripuit. & opra illos in manu for-
ti propauit. Qui vt eius aduētū agnouerūt. a sede
quātoz? recesserūt. At petrus britānie comes au-
xilio & o'silio baronū francie fretus opra dominiū
suum ludouicū insurgēs. henricū anglicū regem in
auxiliū suū cum maxima multitudine anglozū fe-
cit trāsfretare pugnaturus aduersus regē francie.
Vnde rex ludouic? zelo iusticie diuini? aiāt? eun-
tem comitē primo debellare disposuit. & collecta
militia primo belisnū expugnauit ac cepit. Tunc
rex anglie cum rubore rediēs velocit? trāsfretauit
Anno tam sequenti dictus comes cepit infestare ter-
ram regis domi sui. Vñ rex itez exercitu o'gregato
opra eum vsq; ad castz adō festinauit. quod & ob-
sidēs expugnauit ac cepit. Inde ad aliud qd chasti-
aucians d; exercitū duxit. & ipm quoq; p' dedit cēz
recepit. **CXXXI** De ouersione sancti the-
onij ad ordīne fratru minoru. Ex gestis eius

His vero epibus beat? anthoni? de ordine
fratru minoru floruit quē p'dict? papa gre-
gorius canonizauit. Hic in hispania ciuita-
te. vlixbona oriund? .a puericia sact? in baptismo
fernand? appellat? Primo quidē in ordine sancti
augustini religionis habitū suscepit. Deinde aui-
to q; quidā fratru minoru apud marrochiū a ppha-
nis p' christo necati essent. quoz etiā venerandas
reliquias vir quidā famosus nomie petr? inde de-
tulerat. eozq; celebrem passionis ordinez diuulga-
uerat. subito more elephatis ad plū ex aspectu sā-
guinis aimatus desiderio martiri totus est uauit.
Itaq; habitū ordinis totalit? pro christo defuncto
rum assumpsit. moxq; cum ipsis fratrib? minorib?
recessit a moāsterio suo plati sui licentia etli diffi-
cult? obtenta. Quidā aut ex canonicis sup hoc gra-
uius se dolē p' ceteris indicās abeuntis sic in cordis
amaritudine ait. Vade vade. quia forsitan sanctus
eris. Cui iste humilit? rñdit. Cum me sanctū audie-
ris deum collaudabis. Venit ergo vbi fratru o'gre-
gatio morabat. qui locus sact? anthonius dicebat
iuxta quod nomē anthoniū se deiceps appellari ro-
gauit. vt & sic requirentiū ipm sollicitudine pia cau-
tela deluderet. eozq; importunitates sub ignoto
facilius nomie declinaret. Feruēs igit ad martiniū
quiescere non potuit. donec tandem iuxta pmissā
sibi licentiā ad terrā saracenoz trāsiuit. In his tamē
desideriū suū non impleuit. De quo domini? aliud
ab humano sensu decreuit. Celebrato autē gñali ca-
pitulo apud asistū fratribusq; ad loca sua circum-
quaq; dimissis solus anthoni? a nemine petebatur
quia sicut erat ignotus. ita & inutilis videbatur.
Nulla ergo de se i literature vel cuiuslibet alteri?

utilitatis habita mentōne ad fratrē graciānū . qui tunc rōaniolē fratrib? perat deuot? accessit . rogās humiliē ut ipm a mīstro gñali petitiū colligeret . ac disciplinis regularib? ipm instrueret . quē iste benigne suscepit . & locū solitudinis requirentē ad heremum montis pauli trāsmisit . vbi cellā in cripta semotā a fratrib? reppit . in qua solitariā quancū li cuit vitam ducens . sacris meditacōib? oīra tēpta tōnes spm roborās in diuio se amore firmavit . Ibi qz nocturnis vigilijs solus in orōnibus pstitit . & corpus mira abstinentia macauit CXXXII

De p̄dicacōnis gratia sibi diuinit? collata

Post hoc fratres ad ordines missi ad ciuitatem foroiulij pfluxerūt . intē quos & athōnius . necnō & quidā fratres de p̄dicacōnibus affuerūt . Quos cum mīster loci sollicitaret ut aliquis eorū verbū dei pponeret . Cunctis ad hoc se impatos afferentib? . mīster ad anthoniū de cui? scia nihil ei ostabat in hoc opus opellit . ut . s . pponat quidquid ei spūs suggerat . Ad quod ille humiliter se min? ydoneū rñdit . quippe qui exercitacōis habebat in abluendis coquime vtensilib? & hmoi vilitatis officijs qm in exponēdis diuinorū eloquiorum mīsterijs . Tandē tñ impanti p̄trahere non valēs licet inuitus oēsēnt . & p̄mo quidē cum tōre domini simpl? sari cepit . sed in p̄gressu s̄monis tāta deus eum mīsticaz sniaz pfunditate suspēdit . ut oīs qui aderāt mirarent & vix aut nunq se audis se talia faterent . Ut autē ad aures generalis mīstri res gesta puenit . officiū ei publice p̄dicacōnis iunxit . Itaqz doctrine poculis mirabiliē affluens . qui iam an calicē passionis tam auido corde sitierat n̄lius magnitudini nec etiā metu mortis p̄ reitrate cedebat . Tantaqz grandes p̄sonas seueritate corripuit ut alij plerūqz famosi p̄dicatores hoc audientes & quosdā puillanimitatis rubore pfusi . ofusas manu vel veste frontes tegetēt . Quā pfunda vō de facis eloquijs eructaret etiā domini? papa testabatur a quo vir sanct? archa testamēti peculiari nomē vocabat . Non solū em̄ de moribus placido s̄mone diffinit . verū etiā ogruentissimis rōnib? hereticorū dogmata ofutauit . Quo? etiā plures ad fidē rectā & inter eos etiā quendā hereliarchā conuertit . fratrib? ad capitulū in p̄uincia cōgregatis . Idē sanct? de titulo crucis & dulcis hiel u passioē p̄dicauit . Cum beat? pater frācis? athuc compaliē viuens . sed in alia regione lōge tūc distās . se filijs in aere p̄trauit . & quasi appbādo viri dei sermonē quid audientib? imitacōū foret oñderet . cuiusdam assistentiū oculis tanqz brachijs in patibulo crucis p̄tensus appuit . filijsqz qui aderāt bñdicēs . crucis eos signaculo ofignauit CXXXIII

De felici trāsitu eiusdē

No autē āno an trāsitu suū beat? anthoni? ab omī regimē fratrū absoluit . & gñalis ei libertas p̄dicacōi quocūqz vellet ocedit . perges igit paduā pijs etiā studijs aīm occupauit totūqz q̄ragētime tps in p̄dicacōnib? & audientis ofessionib? expēdit . Sed felicibus eius actibus obuiare volens dyabol? . qdā nocte cum se post la bozem sopori dedisset . eius tam valide guttur strīxit . ut ipm nisi diuino nutu p̄hibet? suffocasset . sic ipē cuiusdā familiarē retulit . statimqz nomē gloriose virginis innocēs . oculos ab hoste liber apuit . totamqz vbi iacuit cellulā illustratā supno . Inmie cōspexit . Quod utiqz ferre non valens lucis inimic? abscessit . Tāto autē desiderio audiendi eum accēsā

est vniuersitas ppli . ut cunctis ad eum ofluentib? quotidianas statōnes in ecclesijs oporteret indicā . Ibiqz videres ad pacē mortales inimiciās reformari . Ibi longa captiuitate detētos libertati donari . rapinas & vsuras restitui . pignora reddi . & obita relaxari . Ibi quiqz ofiliū p̄ criminū suorū q̄litate requirētes . omnio se stare viri dei arbitrio promittebant . & se ad hocipm p̄ visionē admonitos plerūqz dicebāt . Sic igit licet egrotatōe oīuua & molesta qdā naturali corpulētia p̄meret . p̄dicacō tam & auidēdo ofessiones et dādo ofilia nullo laboris grauiamine fle ctebat . Instāte vero messis tpe videns pplm in colligēdis frugib? occupandū . & ob hoc a p̄dicacōne cessandū . a ciuitatis tumultu se trāstulit . & ad solitariū locū qui camp? sancti petri dē p̄ spūs recreacōne diuerget . Quem vir nobilis tīso cuius dominio suberat locus fratrū eudotissime suscepit . & humane ac gratulāter exhibuit . Cui etiā in ameno loco quē non lōge a domo fratrū arboribus ofitū habuit . cellā p̄pijs manib? sup nucez ramis a stipite dilatātā oftruxit . qm sp̄ritalibus congruam studijs . suo gratantē anthoni? studio māci p̄auit . Quodā vero die cum hora refectionis desce disset ad fratres . vehementi subito infirmitate torq̄ri cepit . & ne fratres loci paupes grauarent . paduā se duci rogauit . Crescēte aut morbo omnio deficere cepit . factaqz ofessione & absolutōne accepta . hymnū o gloriofa domia dicere cepit . Deinde sursum aliqndiu in directū suspexit . Et cū interrogaretur quid cerneret . rñdit . Video dominū meum . Afferentib? aut ex more fratrib? oleū vñctionis dixit eis . Habeo hāc vñctōnē inera me . Vñctōnez igit deuote suscipiēs psalmos p̄niales cū fratrib? decātauit . & post paululū expirauit . feria . iij . xiiij . die iunij anno dñi . M . cccxxj . CXXXIII

De ipsius exequijs

Ec statim ipsi? trāsitu frates p̄palare volebant . eo qz populi multitudinē importūe sup se irrituram timebant . Sed quod oīno celandū non fuit . mirabili cunctis hoc ordine innotuit . Adhuc em̄ omēs p̄ter illos qui affuerant to quod acciderat ignorabant . cum p̄tin? cateruatim pueri p̄ ciuitatē gradiētes clamabant . mortuus est pater scūs mortuus est scūs anthoni? . Festiāto igitur ne quis rapet corp? . cum armatorū multitudi ne ciues de capite pōtis accurrūt . Veniētes et fratres ad sancte marie ecclesiā . oīmorantes . vbi sepl̄turam vir scūs elegerat . corpus sibi dari ofposcūt . Quib? p̄fati ciues ex aduerso stantes ne vel tangant p̄mittūt . sed armata fortū manu studiose cūstodiunt . dolūqz suspicantes ipm corpus rape voluerunt . & vix ad hoc tandē inducti sunt . ut minīstri a quo fratrū causa pēdebat p̄stolarent aduētū . Media aut nocte clamor ipacientis populi fact? est magn? mōis omib? videre desiderantiū sancti corpus . Accidit aut dictū mirabile ut ipetu facto cellam fratrū p̄ tres quidē vices ofringerēt . sed stupefacti ac cecitate pcussi ne saltē semel forib? patefactis introire valerēt . Pendēte igit p̄pter absentiam mīstri negociō . fratres ob estiuū calozē . corp? in capsella lignea incluserūt . & in foueam missum humo leuiter obduxerūt . Moxqz rumor sonat i populum corpus vic? esse raptū . statimqz furibundi omnes in cellam cum gladijs & fustib? irruentes . neqz a cepto furore quiescūt . donec factū causam qz facti curiosi? p̄scrutantes intelligūt . Quib? ita gestis tandē eps cū clero . potestas cū magnatib?

atq; militib; cum immā ppi multitudine ordinatis
ad cellā pcessionib; pgunē corpus a fouea subue
hunc humerosq; ad portandū optimates quiq; sibi
ciunt. Sic demū cum hymnis & laudib; ad sancte
rei genitricis ecclesiam veniūt. ubi ipm expletis ab
epō missa; solennijs honorifice sub die trāit; sui
quinto sepeliūt. CXXXV De canonizatōne
& ipsi; miraculis

Umpestate autē sedata ipsa die miracula co
ruscare cepunt. ita ut q̄cunq; infirmitate de
tenti tumbā eius attingerēt. optatū otinuo
sanitatē recipient. Qui vero accedere vel adduci p
turba non poterāt. sani corā omnib; etiam pce fori
bus in platea fiebant. Clamat ad hoc oordis vna
vox oīm ut sancti canonizatō vigilanti studio pro
curetur. lectis in publicū. & approbatis miraculis
papa manus in celū pterdit. & ofessorē anthoniū
chatalago sanctoz; ascripsit festūq; eius dē obit;
sui. i. primo idus iunij solenniē celebrā. dū instituit
Acta vero sunt hec anno domi. M. cccxii. pontifi
cat; autē gregori; noni. xj. Postremo miracula so
lenniter sunt ut dictū est approbata. in quib; utiq;
x. et. ix. diuersimode otractū repiuntē ere cti. palitici
v. solidati. totidēq; a gibb; deformitate curati.
ceci sex illuati. triū surdoz; aures apte. & eiusdem
numeri mutoz; lingue solute. duo a morbo caduco
totidē a febrib; liberati. s; & duo mirifice mortui
resuscitati. Quedā vero mulier cadens in aquā. sū
ctum anthoniū inuocauit. cunctiq; eam extrahen
tibus vndiq; madefactis. ipsa sola xesus in vestimē
tis & corpe sicca remansit. Soror quē dā ordis do
minaz; paupū ignē purgatorij grauissime metues
per beatū anthoniū obtinuerat penitē in hac vita
purgari. que & durissimis passionib; cruciata rur
sus ceteraz; inuētū per eundē meruit liberari. Mi
les quidā a pameia etate heretic; ad mensā sedēs.
de miraculis sancti viri narrātes audiuit. qui sub
sannans ciphū vitreū quē manu tenebat in terram
ab alto picatē ticens. Si vitrū hoc anthoni; cōser
uauerit integrū. hunc utiq; credo sanctū. Quo li
cet ad petrā colliso. tamē mirabiliē oseruato mox
errorib; abdicatis fide pfecta credere cepit christo
Clericus quidā miraculoz; inquisitionem teridens
grauissima passione pcutit. Qui tandē ad beatū an
thonium voto facto sanat; sanctitatis illi; pfect
sor ipsa i se expientia edoct; efficiē. CXXXVI

De sancta elizabeth Ex cronicijs

His quoq; tempibus sancta elizabeth in ale
mania clariuit. quā idem papa gregori; ca
nonizauit. Ex gestis eius
Hec filia regis hungarie vxor fuit lādegaurij tūri
gie ab adolescentia sua studuit religioni. votū suū
& actōnes in deum dirigens. tam in reb; lūicris
q̄ etiā seriosis. hec vicioz; extirpatrix. virtutū plā
tatrix fuit. scala mox. exemplū pacis. speculū imo
centie. Facta vero nubilis graues psecutōes passa
est a pproximis & sponsi sui oiliarijs. ab eius veriq;
otempta. Sed cum dominū exorasset opra spē oīm
ipm sponsum suū in omnib; habuit tristitie oolatio
rem occultū. Qui etiam cū circa tpalia necessitate
suo; principatū intenderet. in secreto tū timorē
dei habens. beate elizabeth ad omia exercenda que
ad opus dei spectāt liberā ocessit facultatē. eaz; ad
salutē aīme pmouēdo. Deniq; de manu m̄gri con
rati de marpruch griseā tunicā induit. & habitus
susceptōne castitatis votū solennizauit. Vixitq; in
penuria & abstinentia ac humilitate. multa quoq;

ab hominib; tolerādo patientē incōmoda diuine cō
templatōni oioni & opib; mie intenta. Ipe quoq;
dulcis pacit; hiesus facie ad faciē ei apparēs. eam
ofozabat multitudinē sanctoz; comitat;. sicut se
renissim; eius vult; ingens gaudiū sepe cum late
ret in extasi rapta repitabat. Et ipsa etiā quibusdā
religiosis postea recognoscebat. vnde & aliqñ dul
citer in eius pntia ridebat. & in ei; abscessu flebat.
videntib; ancillis eius sicut eis postmodū req̄sita.
& precib; eoz; vincta referebat. Quadā die dū mo
re solito oculis & manib; ac corde in celū suspen
sis otemplatōni intenderet. taz; solitaria erat ut flā
ma vel scintilla vestiunculas eius attingēs lederet
enormiter ac defermaret. ea non adueniētē. donec
aliqua ex ancillis rediēs odorē ignis sētēs olfactu
extinguens suffocaret. At ista clamore puelle cor
repta. ad se rediēs pāniculos viles & abiectos ma
nibus ppijs assuens. iacturā put potuit restaura
uit. ab ancillis etiā paupib; & ignobilib; do minaz;
se vocari nolebat. Sed eas ad latus suū sedere. &
de scutella sua omedere faciebat. fila trabebat. va
sa coquinaria mūdabat. hospitale paupm ostruxit.
etiā qd bonū vel delectabile qñq; hūit. ozi suo sub
trahens. paupib; in ei; hospiciō manentib; mīstra
bat. eoz; balneabat. & lectos eoz; stēnebat eoz;
tegebat. Monoculū secū & scabiosū puerulū habe
bat. quē etiā ad requisita nature sepius oportebat
Inter immā miracula que domin; per eā ostendit.
xviij. mortuos potenter suscitauit. cecū natū illuā
uit. xliij. kl. decembas ad dominū migravit. In die
autē trāslatōnis sancti corpi; eius postq̄m in capsa
plumbea fuit repositū. de terra sublatū pximo die
post apto loculo p reliq̄arū ostēsiōne. repletum est
oleum mīfici odoris de corpe ei; emanasse. quod
horie etiā insipientib; pz. Nam gutte tanq̄ rois
sup gramē stāt & distillāt. eisq; decident. b; v. ab
steris alie paulatim renascent. CXXXVII

De dissensione scolariū p̄sientij & quibusdā alijs

Anno domini. M. cccxxx. facta est parisijs
inter scolares dissensio. quam n. ox secuta
est eorum ad tempus multifaria dispersio
ali; nāq; remis. ali; andegauis. ali; vero aurelianis.
ali; quoq; in angliā vel in alias mundi p̄uincias
studij causa p̄fecti sunt. Eodem anno henricus
anglie rex instinctu petri britannie comitis ut ter
ram a p̄decessorib; suis possessā et amissā recupa
ret. in britanniā trāffretauit. Sed i p̄posito suo n̄
latenus p̄ficere valens. ianis & vacu; redijt. & eo
tem anno rex ludouic; vrbem andegauis & castrū
belisime dicto petro ad vitam ocessa recuperauit.
Anno domini. M. cccxxij. facta est dissensio iter bur
genses. beluacenses miorib; isurgente b; opra maio
res. Vnde plures ex maiorib; occisi sunt. Plurimi
vero de miorib; capti & per diuersa igni loca car
ceri mancipati. ad vltimū vero multa pecunie sum
ma redempti. Nanq; milo eiusdē vrbis ep̄s tanq̄m
faueret miorib; in hoc facto suspect; hēbat. Rex
autē ludouic; tanq̄ supior iudex manū vlticem ad
hibuit. & ob hoc ep̄atus plurib; annis sub interdi
cto fuit. Milo vero p̄fatus ep̄us romā p̄fiscens
in itinē obiit. S; & ei; successor gaufrid; eidē cāe
stra regem isistēs. dies paucos & malos. i. afflictō
ne plenos in ep̄atu p̄git. cui succedēs robertus pa
cem cum rege oposituit. & sic ab interdico dyoce
sim absoluit. Anno quoq; p̄notato magnū gelu
fuit. ita qd segetes ogelate fuerūt. Vnde & fames
magna secuta est in francia Anno dñi. M. cccxxij.

rex francie ludouic⁹ accepit uxore. s. margaretam
conitatis puintie filiā circa domica ascensionis. que
senonis coronata fuit. & pñ⁹ venit circa octauas
ascensionis. Anno sequenti facta est magna fames
valde in frācia. maximeq; in aquitania. ita ut homi-
nes herbas capestres sicut animalia comederēt. Vale-
bat em sextari⁹ bladi. c. solidos in pictauia. Ibideq;
quoq; facta est magna pestilentia qua multi pau-
peres magni & pui sacro igne accendebant. ita qd
ecclesia sancti maxenci talib⁹ illuc allatis impleba-
tur. Eodem anno theobald⁹ campanie comes exer-
citum colligens. aduersus regē ludouicū insurgere
attēptauit. quod agnosces rex. ex aduerso cum ex-
ercitu vsq; ad nem⁹ vicenaz propauit. Quo audi-
to comes ad eum nuncios misit. rogat⁹ ut iraz de-
ponens offensā remitteret. & ut in oculis ei⁹ gra-
tiam inueniret. duas eidē villas. s. brauim & moste-
rolum in fordiona tradidit imppetuū quiete pos-
sidentas. Anno sequenti retul⁹ rex arfacidas milite
frāciam. precipiēs ut occiderēt regem ludouicū. s.
deus cor eius imutauit. ei⁹ cogitationes pacis &
non occisionis imisit. Vnde post primos qntotius
alios nuncios misit mandās ei ut a primis nuncijs
se custodiret. Vnde rex extunc corpus suū dilige-
tius fecit custodiri per homines clauas cupreas assi-
due deportātes. primos interim nuncijs alij solici
te querierūt. & inuentos ad regē ludouicū adduxe-
runt. Quib⁹ visis rex gaudēs utrosq; muerib⁹ ho-
norauit. regi quoq; retulo regalia exenia & dona
qplunima piofa in signū pacis & amicitie telega-
uit. Anno domi. M. ccc. xvi. id⁹ feb. m̄r iordan⁹
totius ordinis predicator⁹ pastor & rector obiit i
mari. Dum em ad visitand⁹ loca & fratres in terrā
sanctā iret. inundate maris seueria suoq; ipetu ga-
leam in qua cum duob⁹ fratrib⁹ & alijs. xc. psonis
erat ad litus apellente piter cum illis ab hoc sedo
reqm bñficō mortis ereptus est. Tumq; corpa iace-
rent inhumata sicut testanē qui de isto naufragio
euaferūt. et qui ppijs eos manib⁹ sepulture tradi-
derunt. luminaria de celo sup illos singulis nocti-
bus effulserunt. sed & cruces multe sup illos & a
multis vise sunt. Ad quod miraculū incole loci cō-
fluentes tanti odoris suffragantiā hauserūt. ut iu-
xta testimoniū istoz qui post visa miracula tres il-
los sepelierūt vsq; post. x. dies odor nimis ab ipso
rum manibus non recederet. sed & p sepulture cir-
cūitum eiusdē suauitas odoris latius emanabat. us-
q; quo fratres de achon cuz bartha venerūt. & eos
in ecclesiā suā transtulerūt. vbi & dict⁹ pater mi-
raculis coruscet. multa q; multis bñficia prestat.

CCCCVII. De itinere transmarino sub du-
catu regis nauarrie. & discordia inter fridericū &
papā gregozium.

Eodez autē tempe fratres p̄dicatores et fra-
tres minores ad hocipm officiū a domino
papa vocati. sue predicatōnis exhortatōe
multos de franciā barones milites ac plebanos cle-
ricos & laicos crucesignātes. in terre sancte subli-
dium trāsmittere pauerūt. Qui en̄ anuente grego-
rio per annos q̄tuor aut. v. passagiū distulerunt.
Tūc comitē cāpanie qui etiā rex erat nauarrie. du-
cem itineris hñtes & p̄tīm ut ferē inter se dissenti-
entes. p̄tīm q; in cōflictu vtra saracenos incaute se
agentes. ac p̄cede forsitā vel glorie p̄prie sic mo-
eit nostri tempis militib⁹ aut de nimis ibiātes. pa-
ram aut nihil p̄fecerunt. quā pot⁹ multi corā pa-
ganis cede costruerūt. & multi capti sunt. Illic i bel-

lo p̄st co mes barti miles strenuissimus. Porro de
carcere liberatus cum rediret obiit comes montis
fortis amalric⁹. His vero tempib⁹ orta iterū inter
papā & impatore discordia. impator excomunicat⁹
otra romanā ecclesiā acit⁹ insurgēs. itinera quoq;
obsidens romipetis insidiat⁹. Ob hoc iacob⁹ prene-
stinus epus in franciā legat⁹ a domino papa petē-
di subsidij cā latente dirigē. & pacto negocō reu-
tens ab impatore capit⁹. Sed & dominus otho car-
dinalis iam pridie in angliā ab ipso papa missus. eo-
dem tempe rediēs etiā ipse ab impatore detineē. Ipso
quoq; tempe domin⁹ papa ociliū epoz ad se voca-
re nitē. & multi iter aggressi similit capiunt. Ex
quib⁹ fuit petrus de collemedio aīepus rothoma-
gensis. abbates quoq; clugniaci. cistercij. & clare-
uallis. Deniq; item papa gregoz⁹ multis tribula-
tōibus vndiq; pressus obiit. qui. xiiij. anis in pon-
tificatu sedit. Et āno domi. M. ccc. l. migravit. Tūc
gaufrid⁹ mediolanēsis qui cardinalis epus sabine
lis erat. in papā eligē. ac celestin⁹ huius nominis
q̄rtus appellat⁹. Sed q; senex & infirm⁹ erat. vltra
xviij. dies ecclesiā non valuit regere. q; morte p̄hi-
bitus est pmanere. postea dissentiētib⁹ iter se pau-
cis qui a mortis inuasiōe remāserāt cardinalibus.
vacauit sedes aplica. xx. & duob⁹ m̄sib⁹. anno quo
q; p̄notato a domica post natale domi. vsq; ad ex-
altatōē s̄cte crucis fuit siccitas magna. via quo-
q; tam fortia fuerūt ut non possent bibi omote si-
ne aq. Eo tempe apud cremonā facta est tēpestas
maxima. ceciditq; lapis gradinis in quo erat crux
& ymago saluatoris exp̄sa. Desuper quoq; literis
aureis scriptū. Hiesus nazarenus rex iudeoz. Ceci-
dit autē in monasterio sancti gabrielis & de aq in
qua liquefact⁹ est inunxerūt monachi cuiusdā fra-
tris oculos cecutientis. statimq; clare vidit.

CCCCIX. De tirannide paperoissole & in-
turcos debachatiōe.

Anno domi. M. ccc. l. videlicet āno. ij. aq̄m
tatarū turquā dstruxissent. quidā turque
mann⁹ in regno otra soldanū se extulit. ac
per duos menses & fere dimidiū debachatiōē suā
exercuit. Hic papoissole vocabat⁹ & baulatōnem
hēbat sup q̄tuor casalia. Qui cū die q̄dā equitaret
p campos iumētū suū pulcrū. quidā rusticus pede-
ster ei occurrit eiulās & clamans. q; lupus rapue-
rat & in siluam deportauerat eius filiū. Om̄q; ru-
sticus audi me homo et adiua miserū. faciāq; te
hoiem diuicē. vel si malueris soldanū. Cui papoissole
audita eius causa. & accepto de p̄missione iura-
mento lupū insecut⁹ ei puerū abstulit & ad p̄sem
reportauit. Rustic⁹ ergo puez riuū letanē recipi-
ens papoissole dixit. Elige tibi quod vis de duob⁹
p̄missis. Ille r̄ndit. Quis es tu qui sic incunctanē
hoc mihi p̄mittis. ego sum inquit qui de nocte va-
do cum dominab⁹ que nimphe vocant⁹. & sum dei
nuncius. et quidquid dixerō tibi eueniet. Tūc ille
Satis ait diues sum sed fac me soldanū. Rusticus
quoq; ait. Vate statim ad pentes tuos. q; magne
es pentele. & ogregatis in vnū vic. q; nunci⁹ dei tū
bi appuit dicens. teum te velle soldanū eē. Quod
cum ille fecisset incepit multa circa se casalia iua-
dere atq; destruere. omnib⁹q; cum quib⁹ p̄liabat⁹
preualere. Cūq; domū quādam armenoz q̄li castel-
latam obsideret. omnes suos p̄posse aīauit. ut riri-
liter pugnarent. nihilq; mali timerēt. q; nullus ibi
moreret. neq; vulneraret. Hac igiē ofitētia castrū
assilierūt. & illi de castro. viij. de il se expugnātib⁹

occiderunt. & quod plures alios vulnerauerunt. Alij vero pugnantes. s. occisores fratres atque penes de morte ipsorum dolentes dixerunt. **P**apoiss ole quare sic decepsisti nos & nostros. moneris & tu sicut & illi. **A**lle autem iurabat. quia sic dei nuncius ei dixerat. **D**ya bolus inquit fuit qui sic te decepit. **T**unc ille subterfugium amentie sue querens et non inueniens dicebat. **O** deus quid facis an dormis. **L**oqr inquit oibus astantibus vobis deo crastina die & dicam ei. cur mihi & vobis tale quid promisit accidere. **CXL**

De ipsius ac suorum destructione

Crastina vero die contra predictos armatos insultum fecit. ac per medias scapulas perforat. ad mortem abscondi se precepit. ita quod vidri non posset. quando mortuus esset. **N**ihilominus quoque solatus est suos dicens quod non propter ipsum a proposito quod inceperant desisterent. sed viriliter insisterent. quia victoriam & dominium sic ei deus mandauerat de omnibus obtinerent. **D**ixit etiam quod cum foret mortuus. iret loqui cum deo super his que acciderant rationem querens. **Q**uendam etiam pre ceteris sibi de genere suo priusquam moreretur ostendit ut posset loco sui eiusque obediunt ut sibi. certi quod turque dominum obtinerent. si in proposito & opere incepto permanerent. **A**lle igitur institutus in opere cepto persistebat. & aggregato secum iij. milium multitudinem omnes sibi resistentes occidebat ac destruebat. **D**enique in terre vastatione tantam sibi pugnatorem multitudinem aggregauerunt. & ita in brevi a turcis reueriti sunt. quod eis libere gazariam dum tamen pax esset decetero firma iter ipsos dare voluerunt. **T**unc trecenti latini siue franci audientes turque destructionem per istos fieri perueniunt ad locum ubi erant aggregati. atque in illos exiliētes destruxerunt omnes. turcis a bello fugientibus nec intrare ostium autentibus. **U**nicus tamen latinus mortuus fuit ibi. plures autem vulnerati. **S**ic igitur habita de papoiss ole victoria per latios precepit soldanum. cccc. milia soldanorum eis dari que omnia retinuerunt ipsi turci. **S**iquidem etiam ad mirales siue baiuli turque precipiant furis que in ea fieri consueverunt. **P**actum quoque de huiusmodi securitate cum finibus faciunt. **T**unc latini stipendia. que serunt a baiulis soldani. **Q**uibusdam vero soluere recusantibus dixit unus. **I**ustum est ut stipendia vobis soluantur quod nos & capita nostra per vos habemus. **S**iquidem altera die cum papoiss ole veniret ad castrum nostrum omnesque recepti essemus in turcorum loco. xj. milia pugnatorem. ille videntibus oculis nostris venit ad burgum. & ibi accepit victualia quantum voluit. nec saltem unus qui contra illos exiret ex nobis fuit. **Q**uoniam ergo vos franci deuicistis eos ante quos opere non audebamus. iustum est ut stipendia vobis persoluantur. **I**taque non exercuit ut dictum est papoiss ole tyrannidem suam plusquam per duos menses ac dimidium. & tamen turci per vires. xij. fuerunt vastati per eum. erantque. xij. milia lacearum. **CXLI**

De longa turcorum a tartaris in pugnatione

Porro tartari pluries turque terram inuasere. **A**ntiquum istam stererent ac destruerent. **N**am per annos. xx. soldanum cum eis versus fines qui lat habuit guerram. ita tamen quod non omnes barones tartarorum sed unus tamen vel duo insurgebant. **T**andem audientes quod papoiss ole tali modo & cum tam paucis quasi cepisset victoriam de turcis obtinere. animati quod plurimum ex debilitate turcorum. **I**n anno sequenti turquam integre inuasere. **C**ontigit autem in antecedenti anno destructionis eius duo milia mulierum de arsero iuisse ad balneaque per tres leucas ab eadem ciuitate

sunt remota. **C**um igitur in balneis essent ut exercitum tartarorum sibi supuenire viderent. nec effugere possent cogitauerunt ut se baiionis totique suo exercitui prope tuo futuram offerrent. **V**eniētes igitur ei obuiam in literis ac tympanis & diuisis musicis instrumentis quod multum illarum secum habebant cantantes coram baiionis se illi suoque exercitui obtulerunt. nec sic tamen eius animi ferocitatem mitigare potuerunt. sed omnes ibi statim precepit occidi. **A**ccidit etiam parum annorum turcorum destructionem quod prope seuiazar quidam pauper christianus peregrinus theutonicus a latronibus vulneratus. debilis & infirmus medicans a turqmannis querebat sustentationem. **T**andem in extremam infirmitatem cecidit. dominoque spiritum reddens in quodam casali expirauit. **A**lii vero turqmanni in quodam fuario sepelierunt eum. ac in subsequenti nocte pluribus noctibus alijs luminaria magna super eum visa sunt. pluraque miracula ibi a domino sunt ostensa. multisque admirantibus ac stupentibus. **C**adit homo quidam dyabolicus nitebatur admirantes opescere dicēs astantibus. **N**on edatis quod iste fuit christianus. **E**rat enim natione saracenorum sed foras a saracenis deuiauerat. & ammō ut saraceni viuere proponebat. **I**deoque per illo tantum per saraceno opere talia deus

CXLII De nobilitate ac magnitudine regum ege

Erat quidem illud turque regnum nobilissimum & opulentissimum. **I**bique ciuitates fere. c. exceptisque castris & villis & casalibus. **I**bi quoque meledeme que fuit ut dicitur patris sancti gregorii omnibus abundans bonis. ibi labigarum ubi fridericus quondam imperator obtinuit plusquam. cccc. milia turcorum. & tunc adquisiuit yconium. **S**ed cum inde hierusalem pergeret. in flumem delaleph submersus est. **Q**uo audito turci nocte quadam in francos insurrexerunt & illos occiderunt. **S**auastica comitatus est magnus siue regnum unde possidebat multitudo circūadiacentium castrorum. **I**pa est ciuitas sebastie ubi beatus basilis eiusdem urbis episcopus martirizatus est. & alij. xl. milia martires. **I**bi quoque finemigle regio est ubi casalia valent ciuitates. **I**bi etiam est flumen siue stagnum spatij trium dierum. **I**bique plures regales sedes. s. xxv. quippe una est sauastia siue sebastie. **A**lia vero satellia ubi est sinus maris qui dicitur gaustra satellie. **I**te lacaudalorum. ubi est thesaurus soldani. ac meledimi ciuitas sancti georgij. **I**te arsarō & monsalquim & calath & rohaus que quondam dicitur rages ciuitas medorum & samelat. ubi fuisse dicitur una de crucibus duorum latronum. **E**x his etiam est iconium & alie multe usque ad predictum numerum. ex quibus est una nixaria nomine de qua dicuntur a quibusdam euangelicis tres reges siue magi fuisse. **E**st etiam in eodem regno locus qui dicitur scūs brassam ubi est monasterium monachorum. cccc. munitio signum impugnat ab hostibus ferē seipsum mouere machinasque iacētes in eos de rectorque. **CXLIII De opulentia eiusdem.**

Bi tanta copia diuitiarum quod admiralus quidam in quolibet hieme ponebat ad presepe suum ordeaceum. x. milia arietum. exceptis alijs qui erant in pascuis. **I**dem quoque x. milia equorum ad presepe suum ordeaceum. pro eis illos qui erant in pascuis & in haracijs. **S**oldanus autem habebat in terra sua. xl. milia quosdam. x. milia argentearias quarum unica quotidie. x. milia soldanos valebat. argentearia de lebena quotidie valet ut dicitur tres rotas argenti depurati que valēt. iij. milia soldanos solutis operarijs. **I**taque terra soldani valebat ei quotidie. cccc. milia ippera. i. lxxij. milia marcas argenti. **E**ris autem minere sunt ibi tres. minere autem ferri plures. **E**st autem alumis miera iuxta sauastiam que

valēt vnam argentariā. forū equoz vnguētū & saponis reddit ei annuatim soldanos. cxx. milia. mine-
ra. cc. milia. a. j. vero quotidie soldanos mille. **S**unt
etiā ibi admi. viij. salarie. **P**aterea apud hacfar
inueniē coctū et aluminis minera. **C**olor etiā indus
ibidem versū baudac. & copiosū habet in turquia.
In terra iconij inuenta fuit azuris miera. sed supue-
niente terra est coopta. **I**bi etiā pte lanas ouiu ha-
bent lanā caprinā optimā de qua fiūt capelli de bo-
net qui mittunt venales in franciā & angliā. **I**taq;
soldan? turquie bñ poterat. l. milia militez vnicū-
q; dando mille bizancios ānuati in redditu stipē-
diare. In aduentu baiuli armenie ad ipm in gazariā
psecta sūt ippera multa. ei q; dimisit ad valorē. d.
marcarū argenti vasa sua aurea & argentea. **I**dem
quoq; vathachio facie. cū ad ipm venit **D**ixit etiā
quidā soldani thesaurari? q; in casalia erāt tres do-
mus. q; vna plena erat ipperis. due autē dragmis.
Deniq; in anno quo otrit? fuit soldan? a tartaris
ān pugnā dedit. xvj. milia pia vesti mēoz d. samito
et de thabith sarbois exceptis **CXLIII** **D**e
magnatib? subiectis eius domini

Porro rex armenie minoris soldano turcū
in. ccc. lācis p. iij. mēses tenebat fuisse. &
insup eē facē pclamāe legē machometi sel-
in anno in sua maiori ciuitate. monetā quoq; i ter-
ra sua fieri faciebat. cui? medietas soldani erat. **S**i
militer domini? de lābro tenebat ei in. xlix. lanceis
seruire. eo mō quo rex. f. admittendū quocūq; rel-
let mittere. **V**athachio? quoq; in. cccc. lanceis eidez
fuebat quotiens vel qntū volebat. **I**tē domini? de
trapesontes. cc. ei lanceas dabat. & soldan? alapie
quotiens volebat in mille lanceis eidez fuebat. **L**o-
minis de melerim et domini? de dāthate. domini?
q; melerim. & soldan? de hameta. & ille de camel-
la. & soldan? damasci. & ille de monferanqui. & il-
le de haamāt tenebat ei facto homagio ac iuramē-
to. nediāte ipm adiunare bñ qmē posse suū cōtra
quoscūq;. **I**taq; soldanus iste faciebat se pclamari
dominū totū mundi. & qñ fili? eius fuit nāt? cla-
mari fecit q; nātus eēt solis fili?. **N**unq; ibat cū mi-
nozi societate q; x. milia hoīm. **C**unq; adhuc esset
in maiori posse suo dixit domino de lābro q; ipse in
psona xpia volebat ire ad papā. ei q; reddere totā
terrā suā. dum tñ quiete possideret arcem vnā. **E**t
hoc quidē statim fieri voluisset nisi vel dominū de
lambro ab admiralis interfici tñuisset. **I**taq; do-
minis de lābro osuluit ei ne iret sed poti? mitteret.
Postea vero ei? ppositū impeditū. nec ad effectū
pductū est. **E**st autē i eius regno fortissimū castz
quod cādelaria dicitur. vbi est thesaur? ipsius. & d; q;
ibi sunt. xvj. picharie plene auro depurato in ipsis
liquato exceptis lapidib? preciosis & pecunia mul-
ta nimis. **H**ec autē omia p francos adquisiuit etiā;
a tempe godefridi de builloin & epī delpi. d; post
q; a francis se soldan? retrahere cepit. nūq; ut pri?
veritus fuit **CXLV** **D**e soldano ibidē p fran-
cos constituto

Si quidē & gaiasadin? qui tempe destructō-
nis regni erat soldan? per frācos i regnū
fuit exaltat?. **C**ū em̄ haladin? soldan? mo-
ritur? esset de die eidē filio suo gaiasadio gladium
suū tanq; vero heredi. cum tñ illegitim? esset. &
haladin? ipse duos filios ex forore soldani babiloie
legitimos hēret. **H**abuerat autē haladin? vnū admi-
raldum nomie sadadinū qui omnib? admiralois p-
erat oimq; capita absceiterat. **M**ortuo igit haladi

no venit iste sadadin? & dixit gaiasadio. **V**ei me
cum & ego mō te faciā soldanū. **T**unc apud cōque
bac domū qndā soldanū iuxta gazariā ad leucā erant
vbi. f. in gazariā. xvj. milia corasminoiz in solidis
soldani pshēbāt. & ex se quidē soldanū facere vo-
lebāt. sed frācos mirabilē timebāt qui vsq; ad mil-
le tunc ibi erāt. **V**enit ergo sadadin? & gaiasadi-
num accepit. eumq; in gazariā duxit. **I**n illō autem
itinere obuiauerūt latinis sue frācis qui ad pābac
ibant cā pceptū audiendi. quib? ait sadadin?. **E**cce
gaiasadin? domini? vester atq; soldan?. **I**p̄m ergo
pducite & in sede sua statuete. quod & fecerunt in
douonā. i. in domū soldani eum ducētes & in eius
sede statuētes. **I**taq; statim audito q; gaiasadinus
esset in sede soldani. venerūt omēs admiralti eidē
incliare ac pedē ipsi? osculari. **I**p̄e vero frācos. q;
in sede eum posuerāt pedē suū osculari non pmit-
tebat. sed manum eis porrigebat. **C**unq; uimeret ne
admiraldi se diungerēt mri sue & frības & occide-
retur ab eis cum non eēt heres legitim?. **D**ixit ei sa-
dadinus. **E**sto secur?. q; sic faciā de illis. vt te time-
re non opteat. **F**ecit igit eos cum matre occidi am-
bos. **P**ostea vero iā sadadinus occidit soldanos
omēs pter tres. voluitq; ipse esse soldan?. & cordā
p soldano strāgulādo portauit. cum q; inuent? est
atq; in malicia sua pūct? a quodā admiraldo mer-
gedac nomie qui fuerat christian?. **H**uius ergo cō-
p̄a fidelitate & illi? falsitate occisus est sadadin?
& in eius loco mergedac subsistit? ē **CXLVI**.

De pbit ut frācos ptra tartaros

Postea ostra tartaros lōgo tempe turcos
vt dictū est impugnātes franci tñmō do-
ccc. p̄xerūt & bis eos cōfregērūt. vnaq;
die post horam etiam. ix. quēdam eis montē i quō
erant abstulerūt. contigit autē in p̄cedenti anno p
fate turquie destructōnis ut capti essent duo fran-
ci apud arseugan a tartaris. quoz vnus vocabat
guillerm? de brūdusio. alter vero raimū? gualcos
cunq; tenerent captiui quidam tartaroz qui audi-
erant q; franci fortes bellatores erant suggererūt
ceteris maiorib? vt illi duo pugnarent inter se. q;
modū pugnandi eoz libentē aspicerēt. & gaudentes
eoz interfectōni manib? ipoz facie. **I**taq; de cō-
muni maior assēsu factū est ut in se pugnaret illi
duo franci equis & armaturis. put fieri potuit cō-
petentē p̄parati. cum autē armarentur & p̄parentē
in se sunt collocuti. q; siue sic siue sic. te necessita-
te ac sine dilātōe optebat eos mori. **I**ōq; q; tarta-
ri sperabāt ipos inuicē facturos de scipsis ipsimet
p̄ter facerēt de tartaris. **H**oc itaq; omuni assēsu in-
ter se firmauerūt dei miam sibi affuturam inuocan-
tes ac fortassis sic iuicē sibi de p̄cis suis ofitentes
P̄parati ergo ad p̄liū alter alteri comin? qñ con-
grediēs ac velut in opem suam insiliens i tartaros
irruerūt. p̄io quidē lanceis & postea gladiis eos
p̄fodientes ac detrūcantes. ita q; xv. ex eis interfe-
cerant. & alios. xxx. grauitē vulneratos. āq; ab
illis interfecti fuissent ibi dē reliquerūt. **P**rop̄ hec
& bis similia frācos sue latinos. i. christianos p̄ci-
pue timent tartari & similiter etiā turci. **V**ntē cū
in asenga franc? quidā placentin? occidisset quē-
dam turcum. hac de causa marescall? exercit? capi
& suspendi iussit eandem placentinū. **Q**uo audito
frāci omnes in vnū cōuenerunt & firmauerūt inter
se q; si suspendereē francos. omēs irruerent i mor-
tem turcorum. **H**oc cum audissent turci n̄ ampli?
agere sunt ausi. **E**rant tamē tunc ibi. lx. milia turci

franci vero. dcc. alios quoque cum totidem retrobiq;
ogregati essent. turci voluerunt imponere frācis ut
castrū quod dicitur semelac mūnēt. Vñ frāci tūc etiā
otra illos isurgere volebāt. quia se tam viles repu
tabant. **CXLVII De destructione grūndam
turquie ciuitatum**

Anno itaq; domini. M. ccxlii. tartari omnes
primā turquie ciuitatē inuaserūt. eāq; de
struxerūt. Siquidē antea ut dictū est sup
p. xx. annos regnū illud impugnaverūt. ita tam q;
vñs eoz baro vel duo tūmō otra illud isurgebāt.
Omnes aut arseron simul p. xx. dies obsederūt. Est
aut arseron ut dicitur terra hū. in qua quodā beatus
iob dicitur hītaffe & in ea regnasse. Cūq; ciuitatis h;
hītaffoz a tartaris obsessi. succursū a domīo suo
soldano put erat necesse non hērent. nec aduersus
tartaroz multitudinē pualere possent. cogitauerūt
inter se tartaris reddere ciuitatē. eo pacto ut nulli
eoz aliquā lesionē vñ mortē inferrent. s; ut seruos
suos & sclauos tenerēt illos atq; saluaret. Ad hoc
aut offerendū & firmandū miserūt eis saana. i. ciui
tatis baiulū. Itaq; tartari petēdū eoz annuerunt
& hū modū suū iurantes omīa petita se firmē ser
uatuos pmiserūt. Intrātes aut vrbē statim ofede
ratōnē pfatā rupunt. omīq; ciuitatis hītaffoz oc
ciderunt. sic quoq; fraudulentā pacē & ofederatō
nem hītaffozib; arseugā ciuitatis fecerūt. & post i
troitum in eam omēs sūz occiderūt. hītaffoz autē
sauaste non occiderūt. qm illis obuiā clauēs ciuita
tis eis offerētes exierūt. tot i tam ciuitatē depuati
sunt & iuuenes ac iuuēculas & qplures alias mu
lieres rapientes secū eduxerūt. Que tam omīa p;
se nullaten; facturos esse pmiserunt atq; iurauerūt
cum autē gazaziā que alio nomīe dicitur cesarea. capado
cie obsiderēt. duo frāci qui erāt in vrbis illis pñ
dio dixerūt. q si plures frācos secū habuissent. sp
a tartaris in illo pñdio se defendissent. nec vllas eo
rum machinas vñ impugnatōes tūmūssēt. At vero
miseri turci q; viles & effemīati sunt. vltro se illia
reddiderūt. Venientes igit tartari an dictā vrbē
petierūt tūmō sibi omīa aīmalia ciuitatis reddi et
iuramētū fidelitatis sibi pñtari. Tūc itaq; turci qñ
iam securi de illoz pmissione exierūt ad illos. cau
sa fidelitatis ofirmāde. Illoz aut qui exierunt tar
tari. c. milia. vñ potit; s; m quosdā. ecc. milia interfe
cerunt. cūq; iam eēnt intra vrbē quā cepant audie
tes dici q; rex armenie mīozis veniebat in succursū
cesaree. cum tñ paucos & quasi nullos cōtra tarta
roz multitudinē posset hēre debellatores. De no
cte tam fugerūt qeunq; lucrati fuerāt exponētes.
postea tñ redierūt. cum eundē regē venturū non
audierunt. **CXLVIII De itinere ludouici
regis in pietauiā otra comitē marchie & regē an
glie** **Ex historia francoz.**

Anno quoq; pñotato rex ludouic; otra hu
gonem marchie comitē in pietauiā prexit
qui. s. comes otra eundē regēz rebellis erat
& henricū anglie regē ac ricardū fratrē eius in au
xilium hēbat. Et hi duo vxores habebāt filias comi
tis pñmte. s. sorozes. s. regine frācie. Predictus autē
hugo habebat vxorem ipsi; regis anglie matrē. An
no quītē pñcedenti rex ludouic; multā sui regni mi
litiam apud salimū ouocans. adofonsum fratre
suum ibidem nouū militē fecit. cui antea filie comi
tis tholosani nomīe iohanne oingaliē sociato. terrā
auernie pietauiē. terramq; albigeniū possidēdas
pcessit. Quib; pactis a hugone comite marchie ut

eitem fratri suo. s. adofonso comiti pietauiē put
debat hominū faceret petijt. S; iste nñlaten; se fa
cturum asseruit. Vnde rex hui; pñumptōis ac sup
bie non immemor. anno seqnti exercitū regni ogre
gauit. & cum infinita multitudie bellatoz terram
illius introiuit. & pñmo castrū quod mosteroliū
ingastina dicitur obsidens i breui subiugauit. Postmo
dum ad turrim berugie se ouertena. eamq; capiēs
ipam cum appendicijs suis dirui penit; fecit. Post
hoc & castrū frontenaiū gaufridi de lise. quio qui
erat i auxiliū comitis marchie fortiter expugnauit
ipm; cito potenter sibi subiecit. Similiē & aliud
castrū eiusdem gaufridi fortissimū quod appellat
nouencū in expugnatōne frontenaiū balestari; qui
dam quarellū ad turrim iaciens. adofonsum cōite;
pietauensē in pede grauitē vulnerauit. Quo vi
so rex castrū acrius impugnari iussit eoq; capto de
fensores eius. s. filiū marchie comitis illegitimum
xlj. milites cum. lxxx. seruiētib; & alijs qpluribus
rex pñm pñius pñm alibi p diuersa loca misit ac di
ligenter custodiri precepit. Postea aut rex castrū
guidonis de rupeforti quod appellat banlarib; si
bi fortiter subiecit. ipm; sicut & frontenariū di
rui fecit. interea marchie comitissā seruiētes doīs
& pmmissionib; illectos ad cūā regis ludouici cū
veneno ut ip; & fratres ipocionaret misit. Quos
idem rex de pñsōs. atrocissimo carceri mancipari
iussit. Itaq; postq; castra qdā pietauiē dirui. qdāz
verō guarnitionib; suis muniri fecit. Cum esset in
quodā mansco pontes eleuari faciens vltari; vsus
regem anglie qui in vrbē xanctonensi latitabat trā
sire voluit. Qd q; ppter ipocionatē trāsire abf;
dispendio implere non valuit. versus calleburgū
castrū gaufridi de ramconio redijt. Ibiq; tentoria
sup aq ripā fixit. In altera vero ripa stabat rex an
glie cum fratre suo richardo & hugone cōite mar
chie ac simone de monteforti. ceterisq; militib; &
balistarijs ac multitudie grandi. Qui. s. rex anglie
postq; exercitū francoz deprehendit. lic; ad bellū
patos tñ p tractū duaz balistaz & ampli; cū suis
militib; se retraxit. Tādē bellū omiserūt durum
& aspum non sine magna strage aglico. Deniq;
rex anglie & comes marchie noctu de vrbē xācto
nensi recesserūt. castrūq; vacuū reliqerunt. Tūc in
mane dies ad regē ludouicū accesserūt. ei; clauēs
redēderūt. Nec ptereundū est q in pñdicto cōfli
ctu anglici stupefacti. ad vicecomitem castrū erau
di qui satis ppe ibi se habuit cum haberet arma ri
cardi comitis armis similia ofugiebāt pterriti. seq;
dicentes esse de pte illa cogniti. sunt ac retenti. p;
hoc reginaldus de pontibus potentia regis pñrri
tus venit & fecit homagiū comiti pietauiē publi
ce corā regis baronib;. Eodē quoq; die hugo mi
les comitis marchie pñmogenit; ad regem venie
sub hac forma cum ipso de pace tractaturus. vic;
q; terra tota q; idem r. x sup patrem suum adquī
erat comiti pietauensi remanēt. & de residua co
mes marchie cum filijs suis voluntati regis omni
mode staret. ita tñ ut idem comes castrūz achardi
cum duob; alijs regi tradēt. In quib; rex expēsas
dicti comitis guarnitionē suā hēret. In crastino co
mes marchie cum vxore sua pñdicta opletur; venit
& genuflexo cum lacrimis ac suspirijs coram rege
venit de offēsa petita obtinuit. Rex vero p eandē
pacem quā idem comes secum fecit homagia q ip
sū fuerāt s. homagiū reginaldi de pontibus &
gaufridi de rauconio. & comitis augi. & gaufridi

te lilegnio CXLIX De vastatione hungarie
& polonie p batho ducē tartaroz Ex hystoria
francozum

Anno quoq; dñi circē. M. ccxliij. tartari va
stauerūt poloniā & hūgariā cū pzipte suo
noie batho. Post destructionē quippe co
rasminoꝝ rex tartaroz cingiscā eundē batho ducē
cum exercitu in pib? aquilonis miserat. vbi super
mare ponticū ruffiam. gafariā. sugdaniā guerciam
ziquiam. alaniā. appoloniā. ceteraq; regna que
omib? cōputatis erant. xxx. & vtramq; comaniā
adquisiuerat. Deniq; hūgariā etiā p magna parte
destruxit. & vsq; ad fines theutonice p̄siliuit. Cum
aut hūgariā ingressus? demonib? imolaret cōsu
lens eos verū illuc transire auderet. ei a demone in
ydoło hīcāte rīfūz est. Vade secure. qz mittā tres
spūs añ faciem tuā a facie quoz aduersarij tui non
peterunt tibi resistere. quod et ita factū est. Spūs
em illi fuerūt spūs discordie. spūs incredulitatis. &
spūs timoris. Hi sunt tres spūs immūdi in modū
ranaz? vt legiē in apocal. Si quidē & ex ipsis tar
taris qui poloniā & hūgariā inuaserūt. ples ibi d
interfecti fuerūt. Et si quidē hūgari non fugisset
sed viriliter resistissent tartari ofusi de finib? eoz
exiissent. Omnes quippe tñ timorē hēbant qz fu
gere vnanimi attemptabāt. At ipe batho dux eo
rum euaginato gladio in facie eis resistit & dixit.
Nolite fugere qz si fugitis nullus euadet a morte.
Et si quidē mozi dēmus oēs. vt insimul moziāmur.
nam pfecto futurū est vt predixit rex noster cingi
scam qz interfici dēam? & si nunc temp? ē sustine
amus. Sic igit aīmati remanserūt. & hūgariā in
pte destruxerūt. Porro fies orōis. cisterciensis in
quodā monasterio suo hūgariā cum quib? erant
fratres predicatorum fratresq; minores eisdē resi
terunt viriliter plusq; p sex mēses. nullaq; impugna
tōnem eoz metuentes. In tartaris quippe vigor &
fortitudo deficit cum eis aliquis viriliter resistit. Tā
ta vero post illā debachationē fames inualuisse dī
in hūgariā vt homines viui oīmederēt mortuorum
corpa. canes etiā & catos edebāt. & quidquid tale
iueire potāt. **CL De vastatione regni turcoꝝ**

Deniq; āno domi. M. ccxliij. tartari turcos
deriuerunt. & vsq; ad sauasce terrā vasta
uerūt. & etiā vsq; ad ciuitatē regiā iconiū
& ultra cursores suos trāsmiserūt. Cū aut aggres
suri essent turcos in planicie iuxta achsar. baioth p
misit fratres suos cum. l. milib? bellatoꝝ. videlicet de
quolibet decanatu exercit? extractis trib? qui fece
runt. xl. mil. numerū. Et si quidē exercit? iste vict?
fuisse. baioth cum altera secū multitudinem illos in
secutus fuisset. nec mīz si succubuerint turci. quia
soldan? ebi? fuerat in nocte pcedēti & adhuc vi
no estuabat qñ p̄imi bellatores fuerūt defuncti.
Sed nec in vnū erat exercit? eius. & circa nonam
fuit agressus. Ipe quoq; soldan? cum vxore sua e
puero p tres leucas a p̄imis agredientib? erat r
motus. Sciendū quoq; qz georgiani & armeni. f.
aia que papa & lausen? cui turci antea carim cō
buserūt. victoriā p̄elij tartaris oīra illos cōtule
runt. Cūq; turcis oīctis soldanus ipe fugisset. ac
tentoria p̄e timore reliquisset. tartari tam timētes
aliquos in eis? tentorijs latere non ausi sunt itra
re illa. sed ab hora. ix. p totā noctē ac p vnū diem
integri pmanerūt ab ipsis intacta. circūbāt enim
& stabant añ. nec vsq; ad noctē post predictū diē
subsequētē ausi sunt ea inuadere. Habebat aut so

danus. xl. bigas oneratas loriciis exceptis scalis ar
genteis & vasis ad bibendū mire magnitudis. que
omnia fugiens tartaros amisit. relinquens ibi. **E**
omīa vt crediē ipi habuerūt turci. habebat etiā cir
citer triamilia summarioꝝ suppellectilibus suis
oneratos. camelosq; ccc. bizancijs aureis spissis &
latis a d palme latitudinē onustos quoz vnūquod
qz valebat. c. bizancios. habebat & ccc. soldan? sū
marios oneratos quoz quilibet portabat. xl. milia
soldanoꝝ. Erant etiā ibi tres scale in quarum vna
erāt. vi. grad? in alia q̄ttuor. in tertia tres. Erātq;
due prime argētee vt dī. tertia vero aurea. Porro
vas argenteū videlicet concha quedā in qua funde
batur vinū. de quo bibebat cum suis soldan? erat
magnitudis duoz modioꝝ vel ampli? Vasa quo
qz aurea & argētea diuersimode fabricata ibi erāt
in multitudine tanta qz implebat ex eis domus vna
Ferē aut qz thesaur? impatoris manuelis in turqā
p̄ditus fuit. ac remansit ibi vbi fuerūt mille curr?
argento & auro onerati. Preterea soldan? babilo
nis apud cathepte. x. milia hoīm p̄didit cū spolijs
eoz. maximūq; thesaur? & hec omīa remanserunt
in turquia. Fuit etiā rustic? quidā in turquia qz sol
dano. xvij. milia grossoz aīmalū vt camelloꝝ &
similiū obeulit. ipm? soldanū heredē suū fecit. ce
terum valorē turque nemo vt diciē posset suffici
enter estimare. Itaq; dicebat soldanus habere. xl.
milia lanceas in exercitu suo quaz ferra siue cuspi
des erāt ex auro. **CLII De coterino qui p̄ea**
se voluit erigere in soldanum

Post turque vero destructionē sic a tarta
ris factā. quidā turqmann? ex magna tur
quie pentela. quē vocabāt coterinū de cōsi
lio quozdā admiratoꝝ eleuare se voluit in solda
num. & vt haberet accessū ad id ad quod instigat?
& monit? fuerat. matrē suā affligens atq; pcutiēs
incepabat. eo qz publice diceret ofitendō cui? ho
minis fili? esset & quis eum genuisset. Itaq; tandē
illa sicut a filio fuerat edocta. corā omnib? qui ex
in dūstria aggregrati fuerāt in locū vnū ad testificā
tum quod audirēt dicebat. Fili scito qz genuit te
pater isti? soldani. Quo dicto coterinus exclāma
bat. o omnib? dicebat. Auditis quid mater mea
dicat. vos omnes sup hoc inuoco vt mihi testes si
tis. Hac itaq; dololitate inuēta se in p̄plo exaltauit
& dixit. soldan? frater me? iners ac muliebris est
nec sign? terzā tenere. quoniā a tartaris vict? est
Propter hoc itaq; volo soldan? esse tanq̄ p̄potēs
heres terze. sic igit dominandi occasionē inuenit. &
ccc. casalia vbi hītabant ch̄ristiani circa yconiu de
struxit. Aliq; de yconio iam ordinauerūt yconium
ei reddere ifra tres dies nisi citi? cap? fuisset. Ve
rum cum intratur? esset caudelouz illud videlicet
nobile castz vbi erat soldani thesaur? ibiq; tanq̄
domin? esset recipiend? p industria & pcuratōez
domi de lambro astute cap? est atq; suspensus &
etiā frat? eius. Erant aut iam cuz eo bñ. xx. mille ho
mines. eiusq; debachatio durauit p tres mēses. De
niq; turci postq̄ a tartaris fuerūt vastati eisq; sb
iecti. adeo illoꝝ iugo depressi sunt ac debilitati. ut
licet adhuc in numero sint multi. tamē quasi nulli
sunt in vigore bellī. Vnde & a multis crediē qz si
rex francie ludouic? mare trāsiens recto exarite
venisset in turqiā libere & absq; vlla oīradietōe
reddidissent ei terrā. nam & egipti terra quā p̄io
agress? valde est piculosa sicut diceē infra.

CLII De initio pontificat? innoceuij q̄re.

Ex te quibusdam incidentibus illius temporis
Ex cronica

Anno pnotato scilicet ab incarnatione domini. M.
ccxliij. post biennē sedis romane vacatōne
electus est in papā cardinalis senefbalus.
et mutato nomine vocatus est innocentius papa huius
nomine quartus. Hic non multo post electionē suā
sedes cardinaliū plures ex longo tempore vacuas p
sonis quibusdā nominatis ex diuersis mūtū p
eucatis in breui tempore spacō reimpleuit. et eccle
siam romanā a tempore pape gregoriū multis ut ferē
debitis obligatā p industriā suā exonerauit. Eodē
anno natus est ludouicus filius dicti ludouici regis
francie primogenitus. et anno sequenti natus est secū
tus filius nomine philippus. eodē anno papa innocentius
fecit cardinales mōrm odonē de castro radulphi
cancellariū pisenfē. et frēm hugonē de sacro theu
do. id priore ordinis predicatorū pūcialē francie.
et ipse papa i franciā uenit apud lugdunū eā festū
sancti andree. Porro circa festū sancte lucie ludoui
co rege francoz apud pontisarrā egrotante et in le
cto decumbente sic aīma eius abrepta est a corpore
scilicet ut a multis existimaretur esse mortuus. Ve autē
ab illa extasi ad seipm rediit. crucē pūtin? trāsmari
nam instanter petiit et accepit. eodē anno factus ē
egredi? cornu? post mōrm galtez fratrē suū archi
epus senonensis. et eodē abbas sancti dyonisij scūs
eit aīep? rothomagensis. Iubell? quoq; pri? archi
epus turonensis factus est aībie? remensis. Acta
sunt hec anno impij frederici secūdi. xxxiiij.

Continentia tricesimifecundi libri

Tricesimifecundus liber continet historiā reli
gionis post ortum natōne frederici. et iter
hec quoq; nōnulla de gestis et itinere tar
tarice gentis. Habet autē capitula. cxxviiij.
De ortu natōne frederici imperatoris et pūicatione
crucis .ij.
De prima misiōne fratrum pūicatorum et miorum ad
tartaros .ij.
De itinere et qūitate terre tartarorum .iiij.
De forma et hītu ac victu eorum .iiij.
De moribus eorum bonis et malis .v.
De legibus et consuetudinibus eorum .vi.
De supstitōnibus et traditōnibus eorum .vii.
De initio impij siue principatus eorum .viii.
De mutua victoria ipsorum et hitarum .ix.
De pugna ipsorum oīa mōiā maiore et minore .x.
Qualiter ab hominibus caninis repulsi burchaberbios
vicerunt .xi.
Qualiter a montibus caspijs et ab hominibus subter
raneis repulsi sunt .xii.
De statutis cingiscā et morte ipsius et filijs ac duci
bus .xiiij.
De pūate imperatoris et ducū eius .xiiij.
De legatōne ducis bathi et electōe ipatoris octo
day .xv.
De legatōne cirpodā ducis .xvi.
Qualiter tartari se hīnt in pūijs .xvii.
Qualiter resistendū sit eis .xviii.
De itinere fratris ichānis usq; ad custodiā primā
tarearorum .xix.
Qualiter primo cum socijs suis receptus est a tarta
ris .xx.
Qualiter recepti sunt apud cozenā .xxi.
Qualiter recepti sūt apud bathi magnū pūcipē. xxii.
Qualiter recedentes a bathi terrā comanoz et hā
giturum trāierunt .xxiiij.

Qualiter ad primā imperatoris futuri curiam uene
nerunt .xxiiij.
Qualiter ad ipm cūyne imperatorem futurum pue
nerunt .xxv.
De exaltatōe rathonadij in soldanū turqē .xxvi.
De bosir tiranni debachatōne .xxvii.
De federis iter fecos et tartaros ofirmatōe. xxviii.
Qualiter rex mioris armenie tartaris se subdit. xxix.
Qualiter cūyne fratres miores suscepit .xxx.
Qualiter in impiū sublimatus fuit .xxxi.
De solennitate qua fuit intronizatus .xxxii.
De etate ac moribus et sigillo ipsius .xxxiii.
De nominibus eius ac pūcipibus et exercitibus. xxxiiii.
De admissiōne fratrum et nūcioz ad imperatorem. xxxv.
De loco diuisionis imperatoris et matris sue et mor
te gerozai ducis ruscie .xxxvi.
Qualiter tandē fratres ad imperatorem accedentes
litteras dederūt et acceperunt .xxxvii.
Qualiter licentiati fuerūt .xxxviii.
Qualiter ab illo itinere redierūt .xxxix.
Qualiter frēs pūicatores apud baiothnoy tartaro
rum pūcipem admissi fuerūt .xl.
Qualiter ab eis tartari de n. uenit et de aduentu
francoz inquisierūt .xli.
Qualiter adozā baiothnoy fratres respuerūt .xlii.
Qualiter tartaris xpianitatem fratres suaserūt. xliij.
Qualiter isti de sententia mortis in fratres tracta
uerunt .xliij.
Qualiter de mō adozādi adiūce? altricati sūt. xlv.
Qualiter ad chāā ire recusauerūt .xlv.
Qualiter dñi pape litteras in tartaricū ideoma trās
ferri fecerunt .xlv.
Qualiter fratres dolis et illusionibus tartari apud
se diuiti? detinuerūt .xlv.
Qualiter illos auguttā expectare cōpulerūt. xlix.
Qualiter post eius aduentum recesserūt .li.
De litteris que a pūcipe tararorum ad papam misse
sunt .li.
De litteris ab imperatore ipsoz ad eundē pūcipem
missis .lii.
De quibusdā miraculis p signū crucis iter turcos
exhibitis .liii.
De pgenie soldanorum et primo de filiis salahadimi
et de calipho .liiii.
De filiis saphadimi terrarū possessoribus .lv.
De filiis eiusdē reddituū pceptonibus et eius uxore
lvi.
De situ ciuitatū egipti regaliū et pūo caīate. lvi.
De situ babilonis et alexandrie .lvii.
De situ ebzon pūcipalis vrbis palestine .lix.
De locis arabie ac phenicie .lx.
De damasco et libano ac iordane .lxi.
De ciuitatibus ac locis galilee .lxii.
De iezrahel ac ciuitatibus samarie .lxiii.
De locis hierulim ciuitatis sancte .lxiiii.
De cētis vrbibus ac locis iudee .lxv.
De patriarchatu hierulim et yconia mirabili beate
marie virginis et barsasimio .lxvi.
De origine ac puericia sancti edmundi cāuarien
sis archiepi .lxvii.
Qualiter eidē puero pūius missio chāst? in forma
pueri se ei oīdit .lxviii.
Qualiter a matre bñdictōne accepit et aīmā defū
cti portari a demonibus vidit .lxix.
Qualiter in adulescētia castitati studuit et ymagi
nem beate virginis anulo desponsauit .lxx.
Qualiter eū dyabolus de carnis oēpūa tēptauit. lxxi.